

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 19.

Főszerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
Szerkesztőség.

Égész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A kormányzás művésze.

Budapest, január 30.

(A. K.) Ujabb nemzeti vívmánnyal lepi meg a közvéleményt a pénzügyi bizottság mai üléséről szóló jelentés. Széll Kálmán tudára adta a bizottságnak, hogy ő felsége udvartartásában a paritás elve újabb diadalmas lépést tett előre. A miniszterelnök előterjesztésére ő felsége elrendelte ugyanis egy negyedik testőrség szervezését, mely elnevezésében és jellegében magyar királyi lesz és állandóan Budapesten fog maradni, ezzel is kifejezésre hozván, hogy Budapest ő felségének, mint magyar királynak állandó fejedelmi székhelye. Eddig ő felségének három testőrsége volt s ezek közül csak egyik volt magyar. Most az új magyar királyi drabant-testőrség helyreállítja e téren is a közjogi egyensúlyt, mert a két osztrák testőrség mellett ugyanannyi magyar testőrséget is lesz s ő felségének Magyarországon tartózkodásakor ezentúl mindig magyar testőrök fogják körülötte a szolgálatot végezni.

A véderővita komor hangulatába ez az örömhír derült és biztatón csendül bele. A parlament s a közvélemény talán megsejti immár e legujabb vívmány nyomán a Széll Kálmán kormányzati politikájának nemzeti háttérét. S talán feldereng az elmékben annak a sejtése, hogy a feltornyosuló nehézségek közepette miért éppen Széll Kálmán az, aki sohasem veszti el sem a fejét, sem a derült mosolyát.

Már régen tud vagyunk azon, hogy az emberek azt bámulják és azt magasztalják Széll Kálmánban, ami egyéni képessége, emberfeletti munkabírás és öserő. Mind ezeknek gyakorlásában az alatt a négy év alatt, mióta a kormányzás gyeplőit a kezébe ragadta, annyiszor produkálta Széll Kálmán a

maximumot, hogy megszokottá, szinte mindennapivá tette a rendkívülit önmagában. Azon is régen tud vagyunk már, hogy az emberek folyvást a Széll Kálmán hihetetlen szerencsés-félt emlegessék, s ki ne fogyanak a hízégből és az irigységből, hogy soha kormányférfiúnak oly kényelmes helyzete nem volt, és hogy ha a kisujját sem mozdítaná meg, még akkor is odavinnék vitorláját a kedvező áramlatok, ahova ő akarja. Mert azok az aranyjezi szép napok, melyek Széll Kálmán kormányalépésétől a választásokig kísérték, csakhamar leáldoztak. És soha kormányférfiú feje fölött annyi sötét felhő nem gyűlt össze, mint amennyi Széll Kálmán vette fenyegetve körül, mióta a saját maga választotta parlamenttel kénytelen dolgozni.

A szabadelpvűpárt egységének realizálása, a kiegyezés, a véderő kérdése, a szabad választás utján alakult, s nagyobbrészt teljesen ismeretlen, új tényezőkből álló parlament vezetése, — és végre az osztrák kormányval való megbirkózás problémája, ezek voltak a feladatok. És amilyen kedvezőtlené vált az időjárás, s amilyen háborgóvá lett a sokféle szélről felkorbácsolt hullám, — olyan sziklás és örvényes volt az út, melyen Széll Kálmán a kormány hajóját átvezetnie kellett. E közben kellemetlenségei támadtak a legmagasb körökben, kellemetlenségei az osztrák kormányval, és a kellemetlenségek okozásában szinte kifogyhatatlannak látszott a saját pártja, melyben mindenkinek inkább volt személyes gárdája, mint neki. A múlt év tavaszán egyik legjobb barátja, akire mint jobbkézre támaszkodhatott, s aki nemcsak a szabadelpvűpárt ügyeinek vezetésében volt pótolhatatlan, hanem akire a kiegyezési tárgyalásokban is óriási feladat várt, Horváth Nándor, alighogy elfoglalta miniszteri székét,

meghalt; s most azok a feladatok is, melyeket Horváth osztozott meg vele, egyedül, sőt fokozott mérvben nehezettek a Széll Kálmán vállaira. S mikor a múlt év őszén az osztrák kormányval való tárgyalások végleg megakadni látszottak, s ugyanakkor kellett benyújtania a kormánynak az újonckor és a civilista felemeléséről szóló törvényjavaslatokat, — akkor még a Széll Kálmán legfanatikusabb hívei sem hitték, hogy a katasztrófa kikerülhető legyen. Soha olyan sötétség és olyan bizonytalanság nem borult a politikai horizontra, mint akkor. S a levegő a legrémesebb sejtelmekkel volt tele. S nemcsak kormány- és parlamenti válságra, hanem sokkal gonoszabb dolgokra vonatkoztak ezek. S amikor a „helyzet ismerői” csaknem valamennyien abban találták az okosságát, hogy elveszítsék a fejüket: — az emberek szinte szánakozva és csendes részvétellel nézték azt a nyugalmat és derültséget, melylyel Széll Kálmán még ebben a kétségbeejtő helyzetben is viselkedett. Órákat tárgyalt és vitakozott a képviselőházban, mindjárt azután a pénzügyi bizottságban. Aközben intézte a miniszterelnökség és a belügyminisztérium ügyeit és este a szabadelpvű körben végezte, ami a napból még hátra maradt. Barátai ámulva kérdezték: hogyan tud ennyi gond között órákra szóló beszédekét rögtönözni? — s ily emberfeletti munka közt mikor pihen? — S Széll azt felelte: „Az egyedüli időm, mialatt pihenhetek, az, amikor beszélek!” S voltak sokan, akik azzal magyarázták meg maguknak a Széll Kálmán derültségét és nyugalmat, hogy „Széll Kálmán nem látja a saját helyzetét és nem ismeri a szituációt!” Mert ha látná a saját helyzetét s ha ismerné a szituációt, egy percre sem kinlódnék tovább?

És már hogy Széll Kálmán ne látta volna

A hol a pénz nem isten

— REGÉNY —

Írta: JÓKAI MÓR

(41)

A menedék a hajó mély raktárában volt, melyben a vásárra felhalmozott európai ásványvizek voltak palackokban elhelyezve. Azok évek óta ott heverték: ritkán volt valakinek reájuk szüksége. Egészen takarítási falakat, boltzatot is képeztek; az elhasznált palackok üvegtalpaival pedig a padlat volt kitéglázva. Ez a terem körös-körül üveggel volt burkolva. Ide a villám be nem hatolhat. Ez üvegek közé voltak eldugva öblös palackokban a lőpor és a dinamit.

Ezt nekem a Capitano mind megmutogatta. A hajó nincs biztosítva a villámcsapás ellen: de az nem érheti se az embereket, se a robbanóanyagokat. Még ugyan kipróbálva nem volt. A hajó selyemzsalóiba voltak beburkolva a karabínok és töltények. A selyem is villánymentő.

A Capitano hajthatatlan maradt: ő lőporúrát a szigeten nem enged elhagzni. Ne tudjanak meg a gyermekek arról semmit, hogy a pokol megajándékozta a maga tűzével az emberiséget.

— A mocsár maradjon morotvának, a tőzeg tűzelőnek, a sziget-paradicsom fele eltartja gazdagon a rajta lakókat. Ha lesznek egykor új párok, majd építünk nekik otthon köből, fából, vetünk vályogot, égetünk téglát, de sziklát nem repesztünk.

Sikertelen volt minden rábeszélésem.

— Volt nekem a lőporfűstből elég részem, hogy irtózzam tőle.

Ennyit elárult a multjából a Capitano.

Én azonban nem nyugodtam bele a határozatába.

Amit az ur megellenzett, talán előre segítik a nők.

Felkerestem a Donnát meg a Máriát.

Elmeséltem nekik az egész bolyongásunkat a mocsárvilágban a Ruffóval. Nem sajnáltam a fantáziám hippogriffját megerőltetni. A kis ártatlan repülő gyökcskákból csináltam tüzes sárkány-gyírokat; a teknőcből krákok, a halászhéjből griffinadarak; a rámfiaikat, lótszokokat átalakítottam sellőkéké, akik a férfiakat a víz alá lehúzzák, (a tengeri kigyóról éppen hogy megfeledektem).

Nagy gerjedelemmel hallgatták a szavaimat. Mária egészen odatámaszkodott a székemre.

— S mondja ön, nem félt ön? — kérdező remegve.

— Hiszen nekem kardom van! Egy sárkánytól én meg nem hátrálok.

— Hát a Ruffó? — Az sem félt?

— Az meg éppen vitézül viselte magát.

S aztán elmondtam, hogy a vámpirokat hogy verte ki a kunyhójából, óriási tűzokádó-gombák elpukantásával. Csodálkoztam nagyon, hogy nem hallották idefenn a hajón.

— Őh az apa nem enged semmiféle pukánószert elsűtni. Pedig van neki elég az üveg-raktárában, de azokra veres betűkkel van felírva, hogy tilos hozzá nyulni. A fiuk annyit kivettek

már a Padronéból, hogy az lőpor. Már most szeretnék megtudni, hogy mi az a lőpor?

— Pedig arra nekünk nagy szükségünk volna rá — mondtam én. — Es aztán leírtam nagy merészséggel az a barlangot, mely a mocsár vizeit a sziklás keresztül nagyszűken levezeti a tenger felé, azokkal a csodaszörnyekkel, amik annak az odult lakják; a meduzákkal, amik az érintésnél égetnek csafrangjaikkal, mint a darázs csípés, a százlábuakkal, amik a boltozatról ugranak le az emberre, a szalamanderekkel, s ezek mind világitanak a sziklarepedésekben, a víz mélyén, ott táncolnak együtt a lidérekkel a mohos mezőn; rémitik, rontják az embert, költik a pokolbeli furiákat a kinzásunkra. Ha ezt a barlangot fel lehetne robbantani, ez a mocsár víz leomlana minden szörnyetegével a tengerbe, megszabadulnának a sziget lakói kinzó rémektől: a szegény Ruffónak sem kellene velük küzödni, mikor nap-nap után a tőzeget vágja.

A Máriának könny gyűlt a szemébe, mikor a „szegény” Ruffót említettem előtte. Ezen a fényes könnyeseppen át a szív világába lehetett látni.

— Es ezt egyetlen olyan palackban, amire veres betűkkel van írva, hogy tilos a hozzányulás, el lehetne végezni. De hát a Capitano nem engedi.

Mikor eltávoztam, a Mária utánam jött.

Bizalmasan odasimult hozzám s a fülembe sugdosott.

— En majd el fogok hozni egy olyan palackot az üveges raktárból s odaadom önnek.

Óh édes ártatlanság! Felajánlja magát, hogy lopni fog.

a bajoknak eme rengeteg tömkelegében a saját helyzetét? — és ő ne ismerte volna a szituációt? — Hát erre nézve ime, kezdi megadni a választ az a fordulat, mely a múlt év Szilveszter-estéjén a kiegyezési kérdésben, a tizenkettedik órákban éppen a legutolsó másodpercében beállott, — valamint az a megoldás, mely a katonai kérdésekben a törvényes alapon álló nemzeti követelések elfogadásában bekövetkezett. S habár még távol vagyunk attól, hogy az összegyűlt felhők végleg elvonuljanak, — de már keresztülért azokon egy-két sugár; s ezek azt bizonyítják, hogy ezeknek a felhőknek csak a színük borzalmas, de nem elég a konzisztenciájuk, hogy sokáig tarthassák magukat, — s hogy nemsokára megint két eget fogunk látni. Mert immár kétségtelen, hogy Széll Kálmán a kérdések tömkelegében megtalálta a végszót, s azt biztosan tartja a kezében. S hogy éppen akkor, mikor egyszerre némultak a hízolgók kórusai, éppen mint mikor a kitörő vihar előtt elnémul a vidám madárcsereg, — akkor gyakorolta Széll Kálmán a kormányzásnak legmagasb művészetét. S amikor nem állt előtérben, hanem, mint az igazi drámaíró, elbújt alakjai mögé: akkor cselekedte a legnagyobbat. S ami a képtelenséggel határos föltevél volt két hónap előtt, amikor még az indemnítást sem tudta megkapni obstrukció nélkül, hogy Széll Kálmán még ebben az évnegyedben betérjessze a kiegyezési javaslatokat, az autonóm vámtarifával, letárgyalassa az ujoncokról szóló törvényjavaslatot és tető alá vigye az összes függő kérdéseket, melyek legalább egy évtizedre biztosítják az ország gazdasági nyugalmát és konszolidációját: az ma már a possibilitások színét ölti magára. S a Széll Kálmán számára ácsott vermekben és felállított csapdáknak csak azok vergődnek, akik azokat ásták s felállították. S amilyen mértékben tisztulni kezd a szituáció, abban a mértékben kezd erősödni is. Tehát, úgy látszik, a Széll Kálmán appreciálásában lesz még egy fokozat. S következni fog az a fölfedezés, hogy Széll Kálmán nemcsak emberfeletti munkabírás és öserő, hanem hatalom is. Hatalom annak dacára, hogy eldobta magától a hatalmi eszközöket s hogy erejét már szinte elfogyasztotta abban a küzdelemben, melyet folyvást nem is egy, nem is kettő, hanem

folyvást három fronttal szemben kellett végigharcolni.

Valóban, ez a fokozat még hátra van; de már közel. S hogy milyen közel van, az mutatja, hogy habár a sötét felhők még nem vonultak el, máris vannak, akik hirdetik, hogy ezek nem is voltak igazi felhők, csak színpadi dekorációk! — Még benne van a levegőben a villám szaga, melyet a villámhárítók fogtak fel s vezettek le a földre, — de mert senkit sem sujtott le, — tehát ez is színpadi volt. A sokat gunyolt paktumok rendszerében megjelent, mint egyik fél, maga a korona is, — s a sokat gunyolt formulák egész könyvtára menő formákká növekedtek. S mindaz, ami a megoldáshoz tartozik, nem pusztá igéret, hanem reális valóság. De a hatás, azt be kell vallani, csakugyan olyan, hogy a színpadon sem lehet különb. Annnyira nagyok készülődik ez a hatás, hogy banális frázisokkal utól sem lehet érni. S csak az az egy bizonyos, hogy a Széll Kálmán kormányzásának első korszaka nem azért közeleg a végéhez, hogy abból egy második korszak ne vegye kezdetét. Az erő megtette kötelességét, — s az ország hovatovább kíváncsi lesz a „hatalom“ feladataira.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, január 30.

A katonai vitában ma Hieronymi Károly szólalt fel elsőnek s az egész törvényhozás megkülönböztetett figyelemmel kísérte ennek az érdekes gondolkozású politikusnak a fejtegetéseit. Az ő beszéde igazi szükség volt s ha az obstrukción nem is fogja leszerelni, de a nemzetet föltétlenül helyes irányban tájékoztatja. Erre nem abból a szempontból volt szükség, mintha a Komjáthy Béla tegnapi rémszámái bárkit is megtevesztettek volna, de igenis el kellett hangoznia a magyar parlamentben az első józan figyelmeztetésnek, hogy a külön magyar hadsereg primordiális előfeltétele a magyar tisztikar és a magyar legénység — éppen az, ami nincs. Hieronymi egészen új nézőpontról világította meg a kérdést, kimutatván, hogy míg az ellenzék szubjektív okokból látja főlépülni a külön magyar hadsereg akadályait, addig megfélekedzik az objektív akadályról, a magyar tiszték hiányáról. Pedig a magyar tiszték száma abszolúte nincs arányban a legény-

ség számával s ennek oka nem abban rejlik, hogy a magyar ember huzódóznék a tisztí pályától (a statisztika az ellenkezőt bizonyítja), hanem abban, hogy a tisztképző-intézetekben kevés a magyar alapítványi hely. Így áll a dolog. Mielőtt tehát a magyar hadseregről beszélünk, teremtsük meg a legszükségesebb előfeltételeit. Hieronymi azt is rendkívül érdekesen fejtegette, hogy a katonai verseny koncertjébe nem a nagyhatalmi ábránd szorít bennünket, hanem az a tudat, hogy két expanzív törekvési nagyhatalom közé élkelev, kulturális haladásunkat csak úgy biztosíthatjuk, ha az ország biztonságát minden irányban megvédelmezzük.

Az érdekes beszédet az egész Ház nagy figyelemmel hallgatta, a szabadelvűpárt pedig tüntető éljenzéssel jutalmazta.

Az ülés további során még a néppárti Darányi Ferenc és a szélsőbal *Bakonyi* Samu szólalt fel. Bakonyi beszéde volt a tartalmasabb és az értékesebb. Egy-egy frappáns argumentum nemcsak a szélsőbalon gyújtott, de figyelmet hódított az egész Ház részéről. És temperamentumos is volt a beszéd. Szébb alkalmat érdemelt volna, mint az obstrukció keretét, melyben egy hosszú Gabányi-beszédet talán többre is taksálnak, mint az ilyen rövidebb és tartalmas beszédet...

A képviselőház ülése január 30-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, báró Fejérváry Géza, Wlassics Gyula.

Láng Lajos: Benyújt egy jelentést a rumaklenai helyierdeki vasút száraparti rakodóvágányainak meghosszabbítására vonatkozó engedélykérleti függelék kiadása tárgyában; továbbá egy törvényjavaslatot a békés-csaba-békés-vésztói helyierdeki vasút engedélyezéséről, és egy második törvényjavaslatot a balaton-keszthelyi helyierdeki vasút keszthely-tapolcazi folytatásának vonalának engedélyezéséről. (Helyeslés a baloldalon.)

Kéri a Házat, hogy a javaslatot a bizottságokhoz utatssa.

A Ház ily értelemben határoz.

(Az ujonc-javaslat.)

Hieronymi Károly: A tegnapi napon Komjáthy Béla azon 1867. évi XII. törvényeik alapjaira helyezkedett, amelyen mi állunk s ebből a szempontból bírálta meg a törvényjavaslatot. Midőn elismerem azt, hogy ő maga az adatokat egész lelkiismeretességgel gyűjtötte össze, azokban a konklúziókban amelyekre jutott, én vele osztozni nem tudok. Arra helyezte a súlyt, hogy mibe ismernek ezek az új katonai reformok kerülni, amelyek miatt a kormány az ujonctólak felémelését kérte. Minthogy költségvetés a kormány részéről ebben a tekintetben nem lett előterjesztve, ő

Hisz ennek a szigetnek a törvényeiből ki van törölve ez a parancsolat: „ne lopj“. A helyett ez van beiktatva: „adj annak, akinek nincs, abból, amiből neked elég van, hogy az ne legyen kénytelen lopni.“ Nohát, itt az eset. Lopni kötelelenség. Pokoltűzet lopni egy égi angyalnak.

(Folytatása következik.)

Lady Windermere legyezője.

(Fromière a Nemzeti Színházban)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Abrányi Emil*.

Lord Byron óta — akit a felháborodott, de nem mindig erkölcsös angol társadalom kiűzőzött a három egyesült királyság területéről — sértőbb, merészebb és igazabb ironiával nem beszéltek az angol társaság intimitásairól, mint *Wilde* Oszkár a *Lady Windermere legyezője* című négyfelvonásos színművében. A nemzeti színpadon ez az első drámája *Wilde* Oszkárnak, ennek a szerencsétlen embernek, akit erkölcstelen üzemelés miatt többévi fegyházra ítél a büntető bíróság, aki keserves büntetését le is ülte és szabadulása után Franciaországba költözött, ahol nemsokára meghalt — broken hearted, tört szívvel, ahogy a nekrológiájában megjegyezték.

Wilde Oszkár kétségtelenül súlyosabb bünt követt el és súlyosabban is bűnhődött, mint lord Byron, aki csak morális száműzöttje volt Angliának. Byront csak abban találták vétkesnek, hogy a házasság keretében nem mutatta magát elég szilárdnak; hogy — mint a Drurylane-színház színiügyi bizottságának egyik befolyásos tagja — szép és kacér színésznőkkel fraternizált; hogy megmondhatatlanul élvezte poétai hírességét és galans udvarlásai közben nem óvta meg képviselői ügyességgel a tisztas látszatot, mint az

angol arisztokrácia minta-férjei. Azt a rettenetes gyacut, hogy vérfertőző viszonyban állott a mostohatestvérevel, Augustával, nem bizonyíthaták rá, mert ez a gyanú csak a bős irigység, az alávaló rágalom és az engesztelhetetlen gyűlölet koha.

Wilde Oszkár a perverz szerelem lejtőjén érte utól a kodifikált igazságszolgáltatás. Végzetes gyöngeségét más országban talán úgy fogták volna föl, mint pszichopatológiai tünetet, mint beteges ösztönök megnyilatkozását és ezt az esetet nem a büntető kódex, hanem az orvosi megfigyelés körébe terelték volna. De az angol büntető bíróság úgy találta, hogy nem elég balsors, ha valaki az érzelmei kóros abnormitásával születik: kell, hogy a földi igazságszolgáltatás is megőlyegeze az ilyen embert. *Wilde* Oszkár elítélték, börtönbe vetették; nem törődtek vele, hogy ez az ember kiváló írói talentum és hogy ez a kiváló tehetség nem fogja tulélni a rá mért gyalázatot. Annnyira nem törődtek ezzel, hogy még az író is elítélték benne és műveit elkobozták, drámáit kitiltották az angol színpadokról.

Byron esete lényegesen különbözik a *Wilde* Oszkárétól, de sorsukat hasonlóvá teszi az az embertelen szigorúság, az a hallatlan kegyelenség, amivel Anglia pálcát tört felettük, tekintet nélkül arra, hogy az egyik már akkor Anglia legnagyobb költői közé emelkedett, a másik fényes írói kvalitásokkal fölfelegyerve jelent meg a jövőendő sorompói előtt. A génius — igaz — nem kivétel az erkölcsi törvények alól; nem sértheti meg büntetlenül a közmorált; de a büntetés tulmegei megengedett határon, ha ráteszi a kezét arra is, aminek semmi köze az ember gyarlóságaihoz; amiben az író, a költő szép gondolatokban, elragadó érzésekben tehetségének a javát tette le; ami nemes és előkelő formákban az egész művelt emberiség érdeklődésére appellál; ami nem a büntető törvények, hanem a *művészet törvényei alá tartozik*. A géniusz alkotása, igenis, számot tarthat az ilyen megkülönböztetésre; s az a bíró, aki a hibás em-

berben az ártatlan író is elítéli, aki nemcsak az embert veti börtönbe, hanem azt is elkobozza, amiben semmi sincs az ember perverzitásából, ami az abszolút irodalmi érték jegyét viseli magán: jogszolgáltatásában a legbrutálisabb jogfosztást követi el.

A *Lady Windermere legyezője* nem erkölcstelen darab. Aki végignézi a darabot és semmit sem tud a szerző élettörténetéről: abszolúte nem érezheti ki belőle, hogy a szerzőt perverzitás okáért többévi fegyházra ítéltek a brit büntető bírák. (Ugyanazok, akik a szemüket egy kissé behunyják, ha véletlenül a legmagasabb arisztokrácia tagjait kellene elmarasztalniuk hasonló, sőt még gonoszabb perverzítások miatt. Mert a high tory becsület és jó renoméját nem szabad kompromittálni a külföld szemében. Egészen más, ha egy szegény, lángeszű írót kell elítélnünk. Ebben az esetben nincs kímélet. Hadd lássa országvilág, hogy pártatlanok, igazságosak vagyunk!) Való ugyan, hogy a szerző elég csufondárosan beszél ebben a darabban az angol főrangú világ lordjairól és ladyjeiről. *Lady Windermere legyezője* arra szolgál *Wilde* Oszkár kezében, hogy végigvágjon vele az angol szocietás képén. De az angol házasságot, az angol morált, az angol hipokritaságot olyan írók is ostromozták, akiket sohasem ítéltek többévi fegyházra, akiket sohasem kaptak ráta valami perverzításon, mint például Swift, Macaulay, Dickens.

Ebben a darabban egy anya (mistress Eryllyne), aki husz évvel azelőtt egy csábító karján elhagyta a férjét és bőségesen fekvő kis leányát: husz év múlva ennek a leánynak a gondviselése lesz és a saját becsülete árán menti meg attól, hogy elkövesse ugyanazt a becsületet, amit annak idején ő követett el. Ennek a botlásnak az a legsúlyosabb büntetése, hogy nem fedezheti föl magát a tulajdon leánya előtt, aki egy előkelő lordnak (*Windermerének*) a felesége. A leány abban a hitben nőtt fel, hogy az anyja fiatalon meghalt, pár hónappal az ő szüle-

kombinációk után igyekezett ez iránt magának tájékozást szerezni. Neki, mint ellenzéki szónoknak, természetesen hogy érdekeljen, sőt jogában is volt ezeket a terheket lehetőleg erősen kiszélesíteni. Ebben a tekintetben messze túlmúlt a határon. Azt, hogy a mostani újonclétszám-felemelés mennyire fog kerülni, itt meg nem erőltatható, mert hiszen ő is csak kombinál, én is csak kombinálhatok; de a multra nézve az adatok rendelkezésre állanak.

Hogy ezt bizonyítsa, a Ház előtt elmondja azokat a tanulmányokat, amelyeket ő hosszú évek alatt a közönségi kiadásokra vonatkozó szárazmunkákból levont. Az állami számszék időről-időre sommázatokat készít a szárazmunkákról. Ilyen sommázat van előtte az utolsó harminc esztendő szárazmunkáiból. Ez a sommázat arra a célra, hogy megítéljük, miképpen növekedtek a hadügyi kiadások, sokkal megfélelőbb, mint a szárazmunkások, mert a mi szárazmunkáink, nem egészen egyformán alapon készülnek évről-évre, az állami számszék pedig ebben a hivatalos iratban a szárazmunkákat egyformán alapra tekintette. Ebben az összeállításban nincsen benne a hadügyi költség külön, hanem benne vannak a Magyarországot a közönségyekből terhelő kiadások. Ezek ledezése olyanformán történik, hogy először levonhatók a vámbeteleik, amelyek közösek és azután a kvóta arányában oszlik meg az így fennmaradó költség. Azonban az összehasonlítás céljából, ha nem azt keressük, hogy mennyi az abszolút költség a maga összességében, amely a monarchia két államát terhelte, hanem azt keressük, hogy mennyivel szaporodott az innen származó teher Magyarországra, akkor ezek az adatok tökéletesen használhatók. 1888-tól fogva, ahonnan fogva Komjáthy használta a szárazmunkásokat, a vámbetelek nem változtak; 1888 óta az egész szárazmunkás egyforma maradt és ennél fogva azt, hogy a teher, amely a közönségyi kiadásokból Magyarországra esik, mennyivel növekedett ezekből az összeállításokból egészen pozitíve meg lehet tudni. Nézzük már most, mit mondanak ezek a számítások. (Halljuk! Halljuk!) 1889-ben történt az újonclétszám-felemése. A közös kiadásokból terhelte Magyarországot: 1888-ban: 29.172.000 forint. 1889-ben: 26.558.000 forint. 1890-ben: 23.865.000 forint. 1891-ben: 28.376.000 forint. 1892-ben: 29.648.000 forint. 1892-ben tehát éppen annyi, mint 1889-ben. Nemcsak hogy nem áll tehát, hogy Magyarországra terhe ezekben az esztendőben 27 millió koronával emelkedett, hanem ellenkezőleg, ugyanannyi maradt. Ennél fogva Komjáthy Béla állítása hogy mindjárt az első években a Magyarországot terhelő rész 27 millió koronával növekedett, abszolút nem áll. Ha keressük, hogy miképp állanak a számok az előző években, arra az eredményre jutunk, hogy 1888-ban 29 millió forint volt Magyarország terhe, 1897-ben 30.805.000 forint, az összes tízevi emelkedés tehát mástíli millió forint, vagyis három millió korona volt, nem pedig mint Komjáthy Béla számította, 40–50 millió korona.

Előre el van készülve egy ellenvetésre. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Több is lesz!) Azt fogják mondani, bátorítom a hadügyi kormányt, hogy csak költsézzék. Nem szóltam volna így, ha az ellenzéki részről ily szerelmen tulszokat nem tapasztaltam volna, amelyek megcáfolása igenis kötelességünk. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Arról, hogy a katonai terhek súlyosak, különösen a mai gazdasági viszonyok közt, arról meg van győződve. De ebből nem következik, hogy ily szerelmenül nyáltsunk a dolgot, hogy az egész országnak kellőképpen bor-

sózzék a háta. (Helyeslés jobbfelől.) Az igazságot kell keresni.

Barta Ödön: Majd meglátjuk, melyik az igazság. **Hieronymi Károly:** Arra nézve, hogy kinek lesz igaz a jövőre nézve, lehet közöttünk véleménykülönbség; de már arra nézve, hogy mi volt a múltban, arra nézve a számok határoznak. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Madarász Imre: Más csoportosítás esetében más az eredmény! **Széll Kálmán miniszterelnök:** Nincs csoportosítás!

Hieronymi Károly: Ha Komjáthy számításokat akar tenni és azt is akarta kimutatni, hogy az újonclétszám-felemése mily pénzügyi toherrel fog járni, az egészen helyes. Ha ily reformról van szó, tekintetbe kell venni a költségeket is. Az tény, hogy a költségek tekintetében mi ezidőszert nem vagyunk egészen alaposan tájékozva, mert provizórikus törvényjavaslatokkal állunk szemben. Az egész törvénynek letelezése is provizórikus karakterre vall, mert az 1902-ik évben tartott delegáció alkalmával a közös hadügyi miniszter kimutatta az elődázhatatlan szükségét annak, hogy a tűzérsgé reorganizálásán s ezen tűzérsgé reform egy részének költségeit kérte a költségvetésbe beállítani. Egyuttal jelentést tett arról, hogy az újonnan felállítandó útegek számára a legénységet a megszavazott újonclétszámokból nem tudja kiállítani, ennél fogva a delegáció csak feltételeesen szavazta meg a költségeket és azt mondta, miután nem vág hatáskörébe az újonclétszám-felemése, melyet törvénynek egészen világosan az országgyűlésnek tartanak fenn, megszavazza a költségeket azon feltétellel...

Endrey Gyula: Ez törvénytelen volt! **Hieronymi Károly:** Éppen erről akarok beszélni. Megszavazta azzal a feltétellel, hogy a képviselőház majd az újonclétszámot fölemeli. Akkor a képviselő urak azt mondták, amit éppen most hallottam, hogy az törvénytelen volt. A törvénytelen most abból állott, hogy akkor először a költség lett kérve és utólag lett kérve az újonclétszám. Most előre kérte az újonclétszám fölemelését s majd utólag fogják a költségeket a delegáció elé terjesztetni, akkor ez is törvénytelen.

Endrey Gyula: Előbb meg kell szavazni a létszámot!

Hieronymi Károly: Arról most, ugy látszik, a képviselő uraknak az óhajja érvényesül, mert most az újonclétszám felemeléséről van szó.

Endrey Gyula: A lényeg elien van kifogásunk! **Hieronymi Károly:** Rájövök erre is. A dolog ezidőszert úgy áll, hogy az újonclétszám felemelése az országgyűlésnek van fenntartva, míg a hadügyi költségvetést a delegáció állapítja meg és az országgyűlés azt vagy egészen megszavazza, vagy elveti. Egyszerre a kettő nem történhetik. Abban a vélekedésben van, hogy egyik legfontosabb akolmányos jogunk ily módon való gyakorlása az ügy érdekében csakugyan nem áll. Akkor, mikor egy hadügyi reformról van szó, kivánatos, hogy az országgyűlés az újonclétszám felemelése és a költség iránt egyszerre határozhasson s ezért az a nézete, hogy talán jó lenne a legközelebbi véderőgyűlésben imperatíve kimondani, hogy valahányszor újonclétszám változtatásáról, különösen felemeléséről van szó, a kormány a költséget is mutassa ki. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Most nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a költségek tekintetében valami határozott állást foglaljunk

el, de hogy komolyan tárgyaljuk a jövő költségeket azok alapján, amelyek a t. előző urak jelentéseiben foglaltaknak, vagy pedig a honvédelmi miniszter urnak szóval tett kijelentése alapján, ezt helyénvalónak csakugyan nem látja, (Helyeslés a baloldalon.) mert hogy a költségeket tárgyalhassuk, arra részletes előterjesztések szükségesek.

Barta Ödön: Tessék tehát elfogadni a határozati javaslatot!

Hieronymi Károly: Dehogy, egészen más következik ebből!

Endrey Gyula: Vaktában megszavaznak mindent! (Zaj.)

Hieronymi Károly: Ebből pedig az következik, hogy helytelen az, hogy Komjáthy Béla tegnap azt mondta, hogy mi azzal, hogy ezt a törvényjavaslatot megszavazzuk, felhatalmazzuk a delegációkat a költségvetések megszavazására. Ez nem áll. Azzal, hogy ezt a törvényjavaslatot megszavazzuk, abszolút nem vagyunk megköttve az iránt, hogy micsoda állást foglaljunk el a költségekkel szemben. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj és elentmondás balról.)

Endrey Gyula: Dedóba való beszéd! (Mozgás a jobboldalon.)

Einök: (Csenget) Csendet kérek, t. képviselőház! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) Ha az előző figyelemzetés nem használt, kénytelen lesznek a képviselő urakat nérszerint megnevezni,

Hieronymi Károly: A költségvetés előterjesztésekor lesz az a feladat megvizsgálni azt, hogy vajon azok a költségek csakugyan szükségesek és hogy ezek a szükségesek micsoda arányban csaknak jel idő szerint. Ebben a tekintetben az ország gazdasági helyzetére való tekintet igen tág tért foglalhat és nagyon mérlegendő lesz a relokormok végrehatásának mértére és időterjedelmére nézve az a kérdés, hogy milyen lesz az országnak közgazdasági helyzete. (Ugy van! a jobboldalon.) Az ellenzéki szónokok nagybebrése abból az álláspontból indult ki, hogy a közös hadsereg egyáltalán semmit sem szavaz meg. Rakovszky István azt mondta, hogy mi mindent, amit a hadsereg tejesztésére fordítunk, azt mi mind a nagybatalmi állás érdekében tesszük.

Endrey Gyula: Nemzeti zászó alatt küzdjön az a hadsereg!

Einök: Kérem Endrey képviselő urat, hogy ne méltóztatassék jolyton közbeszólni. (Halljuk! Halljuk!)

Hieronymi Károly: Abban a vélekedésben van, hogy nekünk a mi hadseregünket tejesztenünk kell, még pedig nem a nagybatalmi állásra való tekintetből, hanem annak a közös védelemnek a szempontjából, melyre a pragmatika szankció folytán kötelezve van.

Barta Ödön: Kölcsonös védelemre! (Zaj.)

Hieronymi Károly: Hát igenis, a kölcsonös védelemre.

Barta Ödön: Igen és nem a pragmatika szankció folytán, mert nekünk ilyen nincsen. (Zaj. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Hieronymi Károly: Azt mondom, hogy kötelezve vannak, de ami az én fellegósom szerint ma Magyarországnak és Ausztriának épp olyan érdeke, nemcsak kötelessége, mint amilyen volt a pragmatika szankció megköttésekor, igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Egy ország, mely két olyan nagy katonai hatalom közé van ékelve, minő Németország és Oroszország, melyek mindegyike expanzív természetű, akkor annak kötelessége a védelem eszközeiről gondoskodni. (Igaz!

tése után; és rajongó tisztelettel csüng a halottnak vélt anya emlékére. Ezt a szent illuziót az élő és kompromittált multu anya (aki hosszas bolyongás után visszatérve, mistress Eryllyne néven tartózkodik Londonban) nem teheti semmivé.

A bonyodalom kegyetlenül érdekes. Lord Windermere fölismeri az anyóst és titokban nagyobb pénzösszegekkel segíti. Gyakran el is jár hozzá. Mrs. Eryllyne még mindig szép, feltűnő asszony, akinek sok az udvarlója és a nőnemű irigye. Berwick hercegné besugja lady Windermereket ezeket a látogatásokat és azt ajánlja kedves barátjának, hogy vigye a férjét utazni. Kipróbált medikamentum. Ő is így tett a férjével, amikor a herceg ur nagyon szaladt valami szoknya után. Lady Windermere, a rigorózusan becsületes asszonyok mintaképe, először nem akarja hinni, hogy a férje hűtelen lehetne hozzá. (Mindössze két-éves házasság.) De azután elkezd kutatni a lord asztaliójában és egy titkos csekk-könyvet talál, ahol pontosan föl vannak jegyezve a Mrs. Eryllyne adott summák. Felelősségre vonja férjét, aki megnyugtató fölvilágosítás helyett azt kívánja tőle, hogy aznap tartandó — lady Windermere születésnapját ünneplő — szoaréjára hívja meg Mrs. Eryllynet. A nő felháborodik ezen a vakmerőségen és határozott nem-mel válaszol. A férj erre maga írja meg és küldi el a meghívót Mrs. Eryllynek, akit méltónak tart arra, hogy rehabilitálták. Lady Windermere születésnapjára ajándéku gyönyörű legyezőt kapott a férjétől. Az asszony kijelenti, hogy ezzel a legyezővel nyilvánosan arcul üti Mrs. Eryllyt, ha csakugyan betolakodik hozzá. (You gave me this fan to day. It was your birthday present. If that woman crosses my threshold. I shall strike her across the face with it.) Kijelenti egyuttal, hogy máttól fogva vége köztük minden vonalozásnak. És haraggal vonul el. A férj pedig ezzel a fölkiáltással végzi a felvonást: — Margit!... Istenem, mit tegyek? Nem szabad bevallanom neki, hogy ez az asszony a tulajdon édesanyja!

A tánc-estét megtartják. London előkelői — nők és férfiak — egymásután megjelennek. És egyszer csak ragyogó, nagy toalettnben jön a kétshírű szírnő, a becsületes asszonyok közös réme: Mrs. Eryllyne. Lady Windermere csüggedten áll és kiejti kezéből a legyezőt. Nincs bátorsága megütni a toakodót (aki fejedelmi tartással és csillogó szellemével még a gögös mágnánöket is lefegyverzi), de arra lesz, hogy bosszurott álljon a férjén ezért az inzultusért. Elhatározza, hogy udvarlójának, lord Darlingtonnak a lakására megy, aki régóta szerelmes belé. Eppen az imént ígerte meg, hogy feleségül veszi, ha lord Windermere-től válik. A levelet megírja és kioson a házból. De a levél Mrs. Eryllyne kezébe jut, aki feltöri, elolvassa és rögtön utána megy, hogy a katasztrófának elejét vegye. Alhatatos udvarlóját, a hőbortos lord Augustus Lortont pedig fölkeri: vigye magával Windermere-t a klubba és foglalja el, nehogy a férj észrevegye a felesége távollétét.

A harmadik felvonásban lord Darlington pompás garson-lakásán anya és leány szembekerülnek egymással. A lord még nem jött haza. Még van idő, hogy lady Windermere meneküljön és megmentse a becsületét. Lady Windermere bizalmatlan fogadja Mrs. Eryllyne beavatkozását, nagylelkiségében nem hisz, vádolja, hogy kelepcebe akarja csalni, és súlyos sértéseket halmoz rá. Mrs. Eryllyne könyörögve kéri, hogy menjen vissza a gyermekekhez és gyönyörű szavakat mond a gyermekekről, akinek az ápolása a legelső, a legszentebb, minden szerelmen felül álló kötelesség. (Milyen különös! Azt az embert, aki a gyermeknek ezt a szép apológiáját megírta, — aki a boldogságra sóvárgó asszonyokat ebben az egészséges rendreállításban részesítette; perverzítésért ítéltek többszönde felelősségre!) Végre az asszony enged és menekülni akar, de már nincs idő: lord Darlington jön a barátival, akik közt ott van lord Augustus és lord Windermere is. Mindakét asszony egy széles

függöny mögé buvik. A vig és zajos társaság frivol csacogása közben valamelyik angol ficsur legyezőt vesz észre az asztalon. Gunyos célzások közt mutatja meg a cimboráinak. Lord Windermere fölismeri benne a feleséges legyezőjét. Felelősségre vonja lord Darlingtont és át akarja kutatni a lakást még erőszak árán is. Mielőtt a botrány kitörne: előlé a függöny mögül Mrs. Eryllyne és kijelenti az amuló társaságnak, hogy lady Windermere legyezőjét tévedésből ő vitte magával. Az általános meglepetés zavarában lady Windermere észrevétlenül kisuhan a szobából.

Az utolsó felvonásban lord és lady Windermere szerepet cserél. Most a lady védelmezi Mrs. Eryllynet, akinek a jóságáról, a nagylelküségéről meggyőződött és a lord itéli el kemény szavakkal az anyóst, akiről azt hiszi, hogy régi bűnébe visszaesett. Lady Windermere mindent be akar vallani az urának, de Mrs. Eryllyne egy utolsó találkozásakor ráveszi, hogy hallgasson, mert a hála tartozását méltóan csak így fizetheti le. Mrs. Eryllyne elhagyja Angliát. Emléket csak egy fotografiát kér, a ladynek és kisfiának a kettős fényképét. Anyai mi voltát ebben a végős pillanatban sem árulja el. Távozik, de nem elhagyatva, nem egyedül, mert a hűséges lord Augustus, akivel Mrs. Eryllyne elhiteli, hogy csak érte ment lord Darlingtonnak a lakására, fölajánlja neki a kezét és a vagyonát.

A bűnös anya, akit gyermeke halottnak hisz s aki fél megismertetni magát fölszerűlt magzatával: nem ebben a darabban jelen meg először. Sardou is feldolgozta Odette-ben és hatóságos drámát csinált belőle. De Odette anyja majdnem melodramatikusan szentimentális.

Nem éli túl leányának a megvetését, amikor a gyermek — nem sejtve, hogy az anyjával beszél — pálcát tör a hozzá hasonló asszonyok fölé. Mrs. Eryllyne keményebb fából van faragva. Lady Windermere a harmadik felvonásban iszonyu sértésekkel illeti, de Mrs. Eryllyne nem

Ugy van! a jobboldalon. Egy hang a szélsőbaloldalon: Nemzeti irányban! Igaz, hogy mi Németországgal szövetségben vagyunk. (Egy hang a szélsőbaloldalon: S e miatt kell ellene fogyerkeznünk!) Az is igaz, hogy Oroszországgal megegyeztünk a legközelebbi teendőkre nézve. De már olyan könnyűvel nem szeretnék lenni, hogy hazámnak biztonságát, állami létét csak egyedül papírosszerződésekben állapítsam meg. (Helyeslés a jobboldalon. Németország hadseregének békeállománya 605.000, hadiléttszáma pedig, a Landwehrt nem számítva 2.550.000 ember; Oroszország békeállománya 940.000, hadiléttszáma pedig 2.883.000 ember. Ezekkel az adatokkal szemben abszolút nem lehet azt mondani, hogy a mi hadseregfelkészítésünk valami szeretlen. (Ugy van! jobboldalon.) Én szerencsétlenségnek tartotam mindig, hogy a hadügyi fejlesztések terén Európa államai között ez az örült verseny van. (Helyeslés.) azonban mi nem válogathatunk, mi itt vagyunk ebben a helyzetben és a magyar história azt mutatja, hogy volt már Magyarországon idő, amikor expanzív, erős katonai törekvésekkel szemben, az ország kicsinyelte és nem mérlegelte eléggé a veszélyeket, hanem beleesett ebbe a nagy hibába, hogy az ellenáramlatokat nem mérlegelte, beleesett tehát abba a hibába is, hogy a védelmi eszközöket nem fejlesztette, hanem bizott a lelkesedésben, a nemzeti felbuzdulásban. És a vége katasztrófa volt. (Ugy van! jobboldalon.)

En nem szeretném hogy Magyarország ma megint ebbe a hibába essék (Helyeslés a jobboldalon.) és bármennyire súlyosan esik, de a világesemények nem kérdezik azt, hogy mikor megy nekünk jól a dolgunk és mikor rossz. (Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: De tönkretesznek bennünket!) Ha az a 40-50 millió korona hátralékunk teherint ránk, amelyről Komjáthy beszél, ez csakugyan tönkre tenne bennünket, de így, azt állítani, hogy attól tönkre megyünk, ez önmagunknak is nevétségessé tétele volna.

Akik ellene vannak a javaslatnak, nem is igent adják, hogy kölcsönös védelemre ne volnánk kötelezve. Azt mondják, hogy ez a kölcsönös védelem sokkal helyesebb, sokkal erőteljesebben gyakorolható egy önálló magyar hadseregben. Akik ez önálló magyar hadsereg mellett szóllottak, leginkább két szempontból tárgyalták a dolgot; először abból, hogy nekünk önálló magyar hadseregre jogunk van. Hiszen szó sincs róla, az országunk joga van törvényes úton az 1867. XII. törvényekket módosítani. Hanem én az 1867. XII. törvények szempontjából kívánom a kérdést kissé tüzetesebben megvilágítani. (Halljuk! Halljuk! Az 1867. XII. törvények 10-18. §-ában szól a hadügyről. Azt mondja, hogy a magyar hadseregnek... (Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ugy-e, magyar hadsereg!) Hogyne, hiszen benne van a törvényben! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: De a valóságban nincsen meg!) A magyar hadseregéről mint az összes hadsereg kiegészítő részéről azt tartalmazza az 1867. XII. törvény cikk (olvassa): A kiegészítésről az unjonegajánlásról, a szolgálati idő megtartásáról, a katonaság elhelyezéséről, a katonaság élelmezéséről a magyar országgyűlés határoz és hogy a védelmi rendszer megállapítása és átalakítása mindig csak a magyar országgyűlés hozzájárulásával történhetik. Az 1867. XII. t.c.-ben is a magyar hadsereg egyéni nemzeti jellege eléggé ki van domborítva. Azonban akárhogyan gondolkozunk is, akár úgy, mint ahogyan a függet-

lenségi és 48-as párt ezt a dolgot felfogja, akár pedig az 1867. XII. t. c. szempontjából: egy egészen világos (Halljuk! Halljuk!), az, hogy, a magyar hadseregnek primordiális postulatuma, hogy az magyar emberekből álljon, hogy nemcsak a legénység legyen magyar, hanem magyarok legyenek a tisztek is. Ez nincs a törvényben. (Egy hang a baloldalon: Hát hol van?) A törvényben nincs, mert ez a legelső rendű primordiális követelménye egy magyar hadseregnek.

A közös hadseregnek összes tiszt létszáma az 1903. évre szóló költségvetés szerint 17.400 fő. Ebből a hadügyminiszter által az utolsó delegáció elé terjesztelt kimutatás szerint magyar származású tiszt összesen 4744. Míg tehát a magyar korona országai unjonegajánlásában a legénység létszáma 42 1/2 százalékos, addig a magyar tisztek létszáma csak 27 százalékos. Ebből a 4744 magyar származású tisztből 722 szolgál nem magyar sornadi csapatoknál. Ha már most levonjuk ezt a 722-t a 4744-ből, mint a magyar tisztek összes számából, kitűnik, hogy a magyar sornadi csapatoknál szolgáló magyar tisztek száma csak 4022 vagyis a létszámnak csak 23 százaléka tisztek a magyar tisztek. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) És ha a magyar tisztek ugyanabban a számarányban lennének, mint aminő számarányban lenniük kellene, akkor 7300 magyar tisztnek kellene lenni. Holott csak 4744 magyar tiszt szolgál tehát 2500 magyar tiszttel kevesebb, mint amennyinek lenni kellene.

Báró Fejérváry honvédelmi miniszter: Nem a kormány az oka ennek!

Hieronymi Károly: Azt hiszem, hogy ennek megvan egy nagyon alapos objektív oka. Tudniillik hivatalos adatok szerint az tünik ki, hogy a katonai akadémiákból 173, a hadapród-iskolákból 683, tartalékos tisztek ténylegesítéséből 18, egyéb forrásokból 8 százaléka kerül ki az egész tiszti létszámnak. 85 százaléka a tiszteknek tehát katonatisztképző-intézetekből kerül ki. Ha most azt nézzük, hogy a katonai tisztképző-intézetekből hány magyar ember kerül ki, arra az eredményre jutunk, hogy csak 13 százalékos.

Molnár Józsiás: Nem veszik be őket! (Ellentmondás jobboldalon.) Határozottan tudom, nem veszik be őket!

Hieronymi Károly: Hát akkor van-e azon mit csodálkozni, hogy a tényleges tisztek számában a magyar emberek 20 százalékkal szerepelnek, amikor a katonai tisztképző-intézetekben csak 13 százalékos magyar növendék van? (Helyeslés jobboldalon. Felkiáltások baloldalon: Nem megy oda magyar ember, mert nem veszik fel!) Mielőtt tehát a hadseregnek akármicsoda nemzeti irányban való fejlesztéséről beszélnék, ezen kell segíteni. (Ugy van! jobboldalon.) A legelső dolog mégis az, hogy abban a magyar hadseregben minél több magyar tiszt legyen. És ebben a honvédelmi miniszter urnak igen nagy érdeme van. (Élénk helyeslés jobboldalon.) A t. honvédelmi miniszter urnak ma, ezidőszent már három magyar tisztképző-intézet áll rendelkezésére. (Felkiáltások baloldalon: Ott is osztrák szellemben nevelnek! Felkiáltások jobboldalon: Nem áll! Zaj.) E három tisztképző-intézetből éventekint körülbelül 200-220 fiatal ember kerül ki, a honvédség pedig éventekint körülbelül 140 kati tiszti létszám kiegészítésére. A honvédség tehát a magyar iskolákból kikérülő fiatal növendékeket nem emészt fel egészen. Ez a többi fiatal tiszt a közös hadsereghez megy és ilyen magyar intézetekben kiképzést nyeri magyar tisztek száma éventekint 80 és 150 között változik. Ez is javítja a helyzetet, azonban két-

ségtelen, hogy ez nem elég. Hogyan lehet ezen segíteni és miért vannak az osztrákok nagyobb számúak? Egyszerűen ott fogva. Azért, mert sokkal több alapítványi ingyenes hely áll rendelkezésükre az osztrákoknak, mint a magyaroknak. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Foszgay Miklós: Miért nem kéri ezeket a milliottal inkább alapítványi helyekre?

Hieronymi Károly: Engedelmet kérek, most nemcsak, hogy milliottot nem szavazunk meg, de egyetlenegy milliott sem. S ha a képviselő ur azt fogja indítványozni, hogy új magyar alapítványi helyek kreáltassanak, én csekély szavazatommal mellett leszek. (Helyeslés a baloldalon.)

A másik szempont, amelyet kidomborítottak azok, kik az önálló magyar hadsereg állásponjtán állnak, az, hogy az önálló magyar hadsereg azért lesz sokkal helyesebb eszköze a védelemnek, mert az az önálló magyar hadsereg, amely nemzeti nyelvre, magyar vezényszó alatt szolgál és a nemzeti ideálokért lelkesedik, sokkal vittebb, sokkal megbízhatóbb lesz, mint a mai közös hadsereg. Hát én azt hiszem, hogy ezek között legfontosabb a magyar vezényszó. Először is azt állítom e tekintetben, hogy a história nem mutatja azt, hogy a német vezényszó mellett a katonaság nem tudna nemzeti ideálokért lelkesedni. (Helyeslés a jobboldalon.) A vezényszó a legvélemnek és nem a lelkesedésnek egyik eszköze. A lelkesedést vezényszóval kommandozni nem lehet. A mi közös hadseregünk nem áll zsoldosokból, abban a közös hadseregben szolgálnak a mi barátaink, akikkel mindennap politikai és baráti érintkezésben vagyunk, ott szolgálnak a mi testvéreink és a mi fiaink s azokról feltételezni azt, hogy azért, mert egy esztendőig vagy három esztendőig német katonaság alatt szolgálnak, elfelejtik a nemzeti ideálokat, nagy igazságtalanság. (Helyeslés a jobboldalon.) A magyar nemzetnek az a nagyon nehéz feladat jutott, hogy amár külföldön is tartaniuk kellene a nemzeti ideálokat, az érdeke is fenntartani közös intézményeket Ausztriával, azért mégis feladata a maga kulturális egyéniségét is fejleszteni erősebben és kidomborítani. Hogy ez nem könnyű feladat, azt mindennap tapasztaljuk azokból az éles ellentétekből, amelyek ezen kérdések körül felmerülnek. Mikor mi ezen törvényjavaslatot megszavaztuk, tudatában annak, hogy ezzel éppen nagyon kedvezőtlen időben nagy terhek rovatnak a nemzet vállaira, akkor tesszük abban a meggyőződésben, hogy igen szükségünk van arra, hogy győzdünk van rá, hogy kulturális misszióink teljesítésében külföldön is helyezzük szilárd, rendithetlen alapra. (Helyeslés a jobboldalon.) és közölgöi viszonyainkat ne bolygassuk miundantalan. (Helyeslés a jobboldalon.) Ebben a meggyőződésben, kérem, méltóztassék ezen törvényjavaslatot elfogadni. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Szónokot számosan üdvözlik.)

Darányi Ferenc: Hadügyi intézményünk nem képviseli a szegény nép érdekeit. Léavató bizottságok nem a paraszti veszik a lovakat, hanem zsidó lőkereskedők. Ezután a 67-es kiegyezést szidja, mely nem védi meg a nemzet jogait. Jogunk volna legvalószínűbb is ahhoz, hogy a hadsereg nyelve magyar legyen. A paritás érdekében követeli, hogy a következő 35 éven keresztül magyar legyen a hadsereg jelvénye. Ha ezt nem tudja kieszközölni a miniszter, akkor mondjon le. (Derűség.) Hieronymi azt mondta, hogy német szolgálati nyelv mellett is lehet lelkesedni. Ez furcsa logika, kigyópolitika. Szólok nem ad a had-

válék öngyilkossá, hogy végképp kitérjen a leánya utjából. Ez az asszony rendkívül eszes és energikus. Küzdeni akar, hogy rehabilitálják magát: élni akarja a hátralevő életet, még pedig egy új férj oldalán, akipozióit szerez neki a szocietasban, melylyel guyonosan és följényesen néz farkasszemet. Inognótját a buszuság órájában sem veti le. Van ereje hozzá, hogy ismeretlenül távozzék és meg se ölelje a leányát. Pedig a szíve fölőbrét a nagy mentő-jelenetben. De ott sem ragadta el, hogy az anyai érzés lesöpörte volna a lakatot.

Ez a feldolgozás újabb, modernebb, hogy úgy mondjam: szeccsziósabb az eddigiekénél. De természetesebb-e? Nem természetesebb. Természetesebb csak az, hogy az anya nem öli meg magát, amikor huszonekét év múlva találkozik a leányával. De lehetetlenek tartom, hogy az anya ne árulja el magát a gyermeke előtt, amikor az anyai érzés elementáris erővel föltámad benne. Kivált amikor a leány hasonló bűnbe esett, mint az anya és ebben a helyzetben képes megérteni, képes megbocsátani azt, amit egy végzetes föllobbanásban az anya cselekedett.

A valóságos anyák nem tudnak így uralkodni magukon. Az élet nem szeccsziós. Az élet mindig közvetlen és primitív marad. Igaz, hogy a szerző fényes dialektikával akarja megmagyarázni a vallomás lelehetlenségét, de van-e hatalmasabb dialektika az anyai szív egyszerű dialektikájánál? Igaz, hogy a felismerés konvenciók lett volna, de olyan konvenciók, mint maga a természet. Az egész közönség ujjongott volna örömeiben. Így a mrs. Erylne tulságos önuralma fékezte a hangulatot és nem engedte kitörni, explodálni egy forró, mindent elragadó jelenetben.

Talán az sem kifogástalan, ahogy a darab indul. Lord Windermere alaposabban motiválhatná, hogy meghív magához olyan asszonyt, akinek a híre kétes, akivel a világ hírbé hozta s akit a feleség nem tarthat méltónak arra, hogy a házánál megjelenjen. Alaposabb, ügyesebb magyarázat nélkül hibetetlen ta-

pintatlanságnak látszik, hogy a férj ilyen nő meghívására kényszeríti a feleséget, akiről tudja, hogy erkölcsi érzése itörtök mindentől, ami tisztátalan. Kettős hazugság szövődik át a darabon: a férj és az anya hazugsága. Az őszinte, erős naiv igazság egyszerű sem tépi széjjel a refinement szövödekét. Igazságérzésünk szenved, hogy se a férj, se az anya nem veszi le a hályogot a lady Windermere szeméről. Kímélik a valóságtól és illuziókba rengetik, mint egy nagy babát. Az illuziónak az a becézgetése nagyon poétikus, az utolsó felvonásban egyenesen remek, amikor mrs. Erylne bucsuzik a leányától, — de megfosztja a darabot attól az erőttől, attól a hatástól, amit csak egy hatalmas realizmussal megoldott probléma tud fölidézni az igazságra szomjas közönség lelkében.

Wille Oszkár darabját a mai bemutatón a legnagyobb érdeklődéssel kísérték. Ennek az érdeklődésnek Jászai Mari volt a középpontja, aki élte, meleg napként ragyogott környezete fölött. Ámbár az ő nagy és hatalmas művészetéhez mérve minden modern szerep kicsinynek látszik, szinte méltatlannak arra, hogy ez a roppant feladatokra termelt titáni erő foglalkozzék vele: bámulunk kellett azt az odaadást, amivel mrs. Erylne szerepét a legutolsó részletig kidolgozta. Megjelenése a második felvonásban fejedelmi volt. Látszott rajta, hogy bűnös multja ellenére különönbek érzi magát az egész üresfejű, üresszívű arisztokrata-társaságnál és ironikus szelleme mosolygó följénnyel játszott azokkal, akik előtt kénytelen volt fejet hajtani. Forróbb és igazabb volt a szerepénél, amikor lord Darlington lakásán megjelent, hogy a leányát megmentse; és amikor halkan, esodálatos pianissimóban zokogni kezdett benne a föltámadt anyai szív: vele sirt az egész színház. A nemes finomságnak, a mélabus gráciának, a tartózkodó és magára lemondást erőltető szeretetnek olyan gazdag tónusaival ékített föl bucsuzó-jelenetét, hogy amikor kiment a színpadról, szinte fényugarak maradtak utána.

Talán illetlen dolog toalettról beszélni, amikor a Jászai lelkéről van szó, de meg kell említenünk, hogy bálí belépője a legszebb ruhadarab, amit valaha láttunk. A harmadik felvonásban nyílt jelenetben megdördült a taps és a felvonás végén egyik kihívás a másikat érte. A nagy művésznő Hegyesi Marival lépett a lámpák elé, aki lady Windermert játszotta meggyőző erővel, igen nemes tónusban, s tartásnak és a léleknek igazi előkelőségével.

A többi csupa apróság; egy-egy üvegdarab, mely élesen tükrözi az angol társadalom ma uralkodó típusait. Ezekben a szerepekben Mihályfi (lord Windermere), Császár (lord Darlington), Gál (lord Augustus), Dezső (Graham), Helvey Laura (Berwick hercegnő) és még egynehányan alkotnak élvezhető összjátékot, amár kellemetlenül vették észre, hogy az előadás nem áll a nemzeti színpadon joggal megkövetelhető perfekció színpadon. Olyan előkelő színháznak, mint a Nemzeti Színház, nem kell és nem szabad lóhalálában vágatni a bemutató előadásokkal.

A kiállítás díszes volt, de a második felvonás díszletét elhibázták. Annyi szeccsziós butort zsufoltak össze, hogy a tarkaság elnyomott mindent és a bálí toalettek színpompája zavgyán összerosodott. A szűk színpadon alig volt tér és levegő. És szalon, főúri szalon helyett egy dohányzó-szoba benyomását kaptuk. Pedig a darab utatitása itt elég világos: Drawing room, Style Louis size, White walls, Red and gold furniture. Tehát XVI. Lajos-korabeli stíl, fehér falak, piros és aranyos butork. Szóval egy tágas, fehér, ragyogó főúri szalon. És csináltak helyette retentó drága pénzen egy sőtét pipatoriumot, egy könyvtárat, egy butorbazárt Walter Crane-szerű szekrények és egyéb karcsuságok kétségbeesjt sokadalmával.

A darabot Moly Tamás fordította magyarra.

seregnek sem pénzt, sem katonát s azért nem fogadják el a javaslatot. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)
Elnök az ülést tíz percere felfüggesztette.

Szűnet után

Bakonyi Samu: Hieronymivel polemizál s beszédéből a függetlenségi párt határozati javaslatának helyességét vonja le a konkreciánál. Hieronymi azt mondotta, hogy a javaslat megszavazása által nincs kötvé a létszám-költségeknek a delegációban leendő megszavazásához. Nem hiszi, hogy Hieronymi ellenzékét fog alkotni a delegációban.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Tudja ő, hogy mit csinál.

Bakonyi Samu: Azt is mondotta Hieronymi, hogy a magyar nemzetnek a hadsereg önállóságára való joga teljesen ki van domborítva az 1837. XII. L-ikkben. A 68-iki véderőtvény is világosan fenntartotta e tekintetben a nemzet jogait. Arra pedig, hogy a magyar hadsereg már csak a kevésszámú magyar tiszti miatt sem volna felállítható, azt állítja, hogy a magyarság csakis azért nem tödült a katonai pályára, mert a mellőzöttség félt. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) De nem is iparkodik valami nagyon, hogy a magyar tisztiképzést előmozdítsák. A fegyelmet pedig inkább lenni lehet tartani a legénység anyanyelvével, mint egy idegen nyelven.

Nehéz harcot kell vívnia az ellenzéknek a javaslatok ellen, a nemzet nagy serelei nem találnak orvoslást. A hadsereg tagjai nem tesznek esküt a magyar alkotmányra, pedig a törlelemén véres példái azt mutatják, hogy a legfőbb hadurak lettek eskü nem elég, annál is inkább, mert királyok is voltak, akik nem tették le a királyi esküt. Határozati javaslatot nyújt be, mely szerint a magyar ezredek tiszteit és legénysége a magyar törvényre kötelesek esküt letenni. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Rátér ezután a vezényszó kérdésére. A honvédelmi miniszter a 48-as csapatokra hivatkozott.

Endrey Gyula: Gyászmagyar!

Elnök: Múltóztassanak ilyen kifejezésektől tartózkodni.

Bakonyi Samu: A 48-as ezredek nemcsak hogy nem tartották meg a német vezényszó, hanem még a felekezésségszínort is letépték ruhájukról. Így tett a Pulszky-ezred Budaváry beretelésénél. (Zajos éljenzés a szélsőbalról.)

A honvédelmi miniszter nagyon kegyesen viselkedik a nemzeti óhajokkal szemben. Megígéri, hogy a magyar ezredekbe csakis magyar tiszteket fognak áthelyezni. 1862-ban ő felsége elrendelte már, végre azonban nem hajtatott. (Zaj a szélsőbalon.)

A hadsereg mai szervezete nem felel meg a 67-es követelményeknek. Ezt maga gróf Andrássy Gyula is elismeri. Kerkapolyi Károly, mint honvédelmi előadó, azt mondotta, hogy a hadsereg nem egységes, hanem közös, amely nemzeti jelvényekkel látható el; az 1839-iki véderő-küzdőlemben gróf Apponyi Albert maga úgy értelmezte a hadsereg közösségét, hogy abba bele kell vinni a nemzet érzelmeit. Mi nekünk a hadügyi, — mondotta Apponyi — ha az nem képes megvédeni nemzeti kulturánkat? E beszéd igazolását nem találja meg a parlamenti helyzetben. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) A volt nemzeti párt eiveneik fenntartása mellett olvadt be a szabadelvűvártába. Hol maradtak azok az elvek?

Keoskeméthy Ferenc: Szegre akasztották őket!

Bakonyi Samu: A honvédelmi miniszter azt mondotta az ellenzéknek, hogy nem huzhatja az egész világot nemzetiszínü kaptalára. Erre nézve megjegyzi, hogy egyes esetekben jobb, ha az ember a kaptalánál marad. (Zajos derűltség.) A kormány tagjai nagy vívmányoknak tüntették fel a honvédelmi miniszter engedményeit. De elelőelőknek arról, hogy az ellenzék ezeket már a véderőbizottságban is követele, de ott visszatartották. Különben is miocsa vívmányok azok? Tanulmányozni fogják a guszabakötés és kikötés előírésének módozatait. Erre is van már királyi rendelet. Miért nem hajtatott az végre?

Ezután azt vitatja, hogy Ausztria-Magyarország a külügyi hatalmakhoz képest aránylag is tulsokat költ hadügyére. A kormánypart közjogászai, leginkább Bekics Gusztáv, azt vitatják, hogy a nemretnek joga az önálló magyar hadseregehez a 67. XII. törvényekkel nem szűnt meg. Igaza van, de annál sajnálatosabb, hogy ily követelések ellen, mint a mostani, szavukat fel nem emelik. A törvényjavaslatot nem fogadják el. (Zajos éljenzés a szélsőbalon.)

Elnök: A vita folytatását holnapra halasztotta s az ülést bezárta.

BELFÖLD

Összeferhetetlenségi ügyek. A képviselőház általános összeferhetlenségi bizottsága ma délelőtt 11 órakor ülést tartott. Jelen voltak: gróf Andrássy Tivadar elnök, Apáthy Péter helyettes elnök, Heinz Hungó előadó, Szentudányi Árpád, Rayályi Béla és Madarász Imre. A bizottság Bauer Antal országgyűlési képviselő összeferhetlenségi ügyében befejezte az előkészítési eljárást és azonkívül tudomásul vette, hogy László Menyhért összeferhetlenségét megszüntelte.

A számbokrétai választás. A nyitra-számbokrétai kerületben, amelynek az elhunyt Major Ferenc volt a képviselője, ma ment végbe a választás. Mint egy távirat jelenti, báró Kaas Ivort választották meg egyhangúlag néppárti programmal.

Két helyiérdekű vasút. A Békés-Csabától Fekécsen át Vésztőig tervezett helyiérdekű vasútról, amelynek érdekében nemrég küldöttség járt a kereskedelemügyi

miniszternél, Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter ma törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé. Ezzel egyidejűleg betertesztette a balaton-szent-györgy-keszthelyi helyiérdekű vasút keszthely-tapolcaz folytatóság vonalának engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot is.

A költségvetés a bizottságban.

Budapest, január 30.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután Falk Miksa elnökle alatt ülést tartott, amelyen a kormány részéről jelen voltak Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Láng Lajos miniszterek, Graenzstein és Toepke államtitkárok, Papp Elek osztálytanácsos és Valkó, a gégyárak igazgatója. Láng Lajos kereskedelemi miniszter kéri, hogy február 7-ike után vegyék tárgyalás alá az ő javaslatát és jelentéseit; ezek között van egy fontosabb. A külkereskedelmi statisztikára és a tengeri szabadhajózásra vonatkozó javaslatokat pedig másodsorban kéri tárgyalatni, hasonlóképp a kereskedelmi és vámszerződésre vonatkozókat. A bizottság ezeket a javaslatokat a költségvetés elintézése után veszi tárgyalás alá. Ezután következett a pénzügyi tárca költségvetésének folytatóság tárgyalása.

Neményi Ambrus kérdést intéz a pénzügyminiszterhez, vajjon megfelelő-e a reciprocitásnak az osztrák pénzügyi hatóságok az eljárása, hogy a motorok hajtására szükséges benzintől megtagadják az adómentességi engedélyt akkor, ha osztrák motorulajdonos magyar közalajinomitőgyárból akarja a benzint beszerezni. Kérdi, vajjon a magyar pénzügyi hatóságok utasítva vannak-e arra, hogy a maguk részéről szintén megtagadják az adómentességi engedélyt o y esetben, ha magyar motorulajdonos osztrák gyárból hozatja a benzint.

Lukács László pénzügyminiszternek nincs tudomása a konkrét esetről, de utána fog nézni és megteszi, ha szükséges lesz, a megfelelő intézkedést. (Helyeslés.)

A dohányjövédéknél Neményi Ambrus indítványozza, hogy a jövőévi költségvetéssel is az 1908. év io yamán kiadott új dohánytermelési engedélyeknek kimutatása a pénzügyi bizottság elé terjesztessék. A bizottság az indítványt elfogadta. Azután utal arra, hogy a petróleum-mélyfúrásokra engedélyezett összeg a zároszámadás tanúsága szerint már évek óta nem véteik igénybe. Szakkörökben ezt annak tulajdonítják, hogy a feltételek amelyek mellett a miniszterium ezeket a segélyeket engedélyezi, oly súlyosak és komplikáltak, hogy magánember inkább lemond a segélyről, sem hogy ezeknek a feltételeknek magát alávetni. Leghelyesebb megoldás az volna, ha a magyar kincstár éppúgy, mint az osztrák, maga eszközölné a mélyfúrásokat. Felhívja a miniszter figyelmét a vasérc-kivitelre. Ez a kivétel a magyar ipar szempontjából valóságos kalamitás, amely ellen, dacára annak, hogy vármegyék és kamarák ez ügyben több ízben sürögösen felszóltak, semmimsem történt. Ezzel kapcsolatosan óhajtja, hogy a megalkotandó bányatörvényben gondoskodjanak arról, hogy bányakincsünk csak magyar állampolgárnak legyen adományozható, az adományozás pedig oly feltétel mellett történjék, hogy az országból való kivitele az érceknek megszorításassék, vagy legalább a kormányhatósági kiöön engedélyhez kötéssék.

Lukács László miniszter maga is abban a véleményben van, hogy a petróleumkutatás igen fontos. Ez azonban eddig nem sikerült. A kormány érdeklődését bizonyítja, hogy évek óta bizonyos összeget vesznek fel a magánvállalkozás támogatására. És erre a segélyre igen nagy a konkurrencia, úgy, hogy ha minden évben nem is togy el a felvett összeg, de állandóan le van kötvé a tétel. Visszafélések miatt a feltételektől nem lehetne eltekinteni. Eddig, fájdalom, eredményt nem értünk el, de szölvő nem adja fel a reményt, hogy végre sikert fogunk aratni. A bányatörvénytervezet régen készen van, de mert sok irányban érdekeltek az alkotás iránt, ezért a tervezetet kiadta miniszterkollegáinak tárgyalás végett. Azt kijelenti, hogy a bányatörvény aigha fogja a vaskó-kivitel megakadályozni s ebben az irányban diszponálni veszedelmes, mert az idegen tőkét, amely vállalkozik, elriasztanók, ami szintén nem áll érdekében. De viszont tárgyal a kereskedelemi miniszterrel abban az irányban, hogy a vaskó-kivitel lehetőleg megnehezítsük.

Hieronymi Károly a vasgyáraknál kifogásolja, hogy a beruházásokat állandóan a tőkéhez irák és a leírásokat nem eszközlik megfelelően. A vesztésg sokkal nagyobb, mint ahogy hivatalosan feltüntetik. Nem teszi ezért felelőssé a vezetőket, hanem a gazdasági viszonyokban keresi az okot. De elvárható, hogy a számadásokból tiszta képet kapjunk. Eddig nem írta le, de ezt pótolni kell, mert enélkül soha sem fogunk tisztán látni. Sürgéti a leírtat is. A máv gégyárainál 21 millió korona értékig hitel szerepel. erről kimutatást kér. A máv. és a magányárak között fennálló kartellre nézve azt kéri, hogy mutassák azt be a bizottságnak is. A kartell-szerződést láthatlanban nem akarja eltiltani de horderejének megtiltéséhez feltétlenül szükséges a szerződés ismerete. Általában az állami üzemekre nézve a maga álláspontját már többször kifejtette, de eddig is, amíg ezek az üzemek átengedhetők lesznek a magánvállalkozásnak, szükséges, hogy tisztán lássunk.

Barta Ödön utal arra, hogy az ellenzék is már régóta sürgeti az állami üzemek mérlegét. Felvilágosítást kér arra nézve, hogy hir szerint az állam legtöbb egy szabadalmat vett, amely milliókba került.

Lukács László miniszter kijelenti, hogy ami a szabadalmat illeti, egy igen fontosnak vételeményezeti találmányról van szó, melynek a csőgyártásban nagy jövője van. Egy német gyáros tett erre nézve ajánlatot. A magánipariztria nem vállalkozott a dolagra, bár a szakértők a legjobb vételeményt mondták róla. Ennek folytán kénytelen volt a kincstár szerződést kötni. Az állami üzemekre nézve megjegyzi, hogy a valószínűségi alapon meg van indokolva az előírászat. Elisméri, hogy a bizottság rendelkezésére bocsátott kimutatás nem mérlegszerű, de ez meglegel az üzemek könyvvezetésének. A gazdasági helyzetet a magánvállalatok is megérezték. Hát természetesen az állami gyárak is megérezik. Terveben van véve nyolc milliónyi leírás, tehát ebben a tekintetben elég lesz téve a kifejezett kívánásnak. A kartelleknek szölvő nem barátja, de ha az ipar veszedelmében forog, akkor kénytelenek vagyunk a kényszerhelyzetnek engedni és a kartellbe belemenni. Azért a kartell nem jelent irőt háborút a fogyasztók ellen; az állam itt is mérskelőleg hat közre. Epp ez okok viszik arra is, hogy az állami üzemekről könnyen nem mond le, különösen akkor, amikor külföldi tőkének kellene azokat átadnia, ami a magyar iparra igazán nagy és veszedelmes versenyt jelentene. Nem is szölvő arról, hogy egyes vidékek megélhetését teszi lehetővé az állami üzemek legtöbbje és hogy a resztringálás egész vidékeket tenne tönkre. Ma nem járulna hozzá, hogy az állam ezeket az üzemeket létesítse; ma sem fejleszt, csak éppen nivón tartja és olyan térre utalja, ahol lehetőleg nem csinál versenyt a magánvállalkozásnak. Az új beruházásokat is csak ebből a szempontból engedélyezi.

Széll Kálmán miniszterelnök is csatlakozik a pénzügyminiszter előadásához. Azt, hogy az állam a magánvállalkozásnak versenyt csináljon, természetesen senki sem helyesli, de ezt általánosságban kimondani szintén nem volna helyes. Ma egyébként nem olyan a helyzet, hogy ezeket az üzemeket át lehetne bocsátani a magánvállalkozásnak. Epp azért kár volna a köztudatban olyan törevéseket támasztani, amiknek ezidőszert mag a gazdasági helyzet állja útját. Hangsúlyozza azonban, hogy általában véve sem volna helyes egyes gyárakról lemondani, tekintettel a magyar államvasutak nagy szükségleteire. Az ilyen üzemek különben e tekinteten kívül még megvan az árszabályozás terén is a maga hivatása, ami szintén lényeges szempont s amit ugyan-csak a köz érdekekből méltányolni kell.

Következik az apróbb térdékök elmaradt tételek tárgyalása. Az országgyűlés tételénél Lukács László pénzügyminiszter kéri a bizottságot, hogy a költségvetésbe beállított tételt fogadják el, mivel az országgyűlés költségét eddig még nem lehetett precize előírni. Majd a plénumban való tárgyalásra ez az előírászat elkészül s akkor a plénum dönteni fog.

M. kir. drabant-testőrség.

As udvartartásnál Széll Kálmán miniszterelnök megtagadja az alkalmat egy pár motívum hangsúlyozására, melyeket itt figyelmebe akar ajánlani a bizottságnak. Amidőn a kormány a dotáció felemelését kéri, tisztán a szükség hatása alatt cselekszik. A civilisztát ezelőtt 30 évvel emelték föl s ami akkor elég volt, ma bizony más téren sem elég és nem elég itt sem. Minden téren, minden intézésnél, minden vállalatnál és minden egyesnél, tehát mindenütt tapasztalhatjuk az igények tetemes fokozódását. Így a civilisztánál is bekövetkezett, hogy az eddig megállapított összeg nem elég; bekövetkezett, hogy a fokozott és nagyobb szükségletekkel szemben abból kijönni nem lehet. Költségvetésünknek minden tételre, a hivatalnokok fizetésre, a tiszti fizetések egytől-egyig emelkedtek és be kell ismerünk, a szükséghez képest emelkedtek. A tényleges szükség alapján kéri a kormány a civilista felemelését is, amelynek emelését az általános szempontokon kívül sürgetik más speciális tekintetek is. Így többek között a királyi várak építésére adott állami előleg visszatérítése, amelyre az eddigi dotáció nem elég, amelyre ennél sokkal nagyobb összegre, majdnem a kétszeresére lesz szükség. Az építkezéssel kapcsolatban a személyzet is szaporodott s a fenntartási költségek is jelentékenyen emelkednek. Időközben szerveztetett az udvarnagyi hivatal, ami szintén költségekkel járt és pedig nem jelentékeny költségekkel. Gődöllőn is szükségessé váltak építkezések. Ezután még több alkotás fog jelentékeny költségeket előlődzni. Nevezetesen az udvarnagyi hivatal hatáskörének megnagyobbitásával többre fog kerülni mint került eddig, mert a személyzetet is szaporítani kell. A várak elkészülte is állandó udvartartási szolgálatot követel, ami hasonlóképp fokozza a kiadásokat. Ezenkívül a mostani három testőrség mellett egy új szerveztetük, a paritásnak s a mostani drabant-gárdának teljesen megfelelően. Ez a magyar királyi drabant-testőrség. Az eddigi három testőrségből ugyanis csak egy magyar, kéttő pedig osztrák. Az osztrák drabant-testőrségnek megfelelően ezental lesz egy magyar királyi drabant-testőrség is. Ennek a negyedik testőrségnek állandóan Budapesten lesz a székhelye. Élén egy magasabbrangú tábornok fog állani, aki szintén állandóan Budapesten fog tartózkodni s fogja itt ő felsége mellett a testőrségi és palotaszolgálatot teljesíteni. A magyar királyi drabant-testőrség személyzete e gárdakapitányon kívül állani fog egy gárdahadnagyból (őrnagy, alezredes vagy

ezredesi rangban), egy őrmesterből (szintén tiszti rangban), egy gárdaorvosból, egy testőrszámvetőből, négy alőrmeztől, 40 drabant-testőrből, öt tiszti szolgából, nyolc egyéb alkalmazottból és egy háziszolgából. Ez a testőrség állandóan Budán fog lakni és teljesíti az állandó testőri szolgálót a budai várakban épp úgy, mint a bécsi Burgban a bécsi drabant-testőrség. Ezek mind oly létesítmények, melyek a király udvartartási szolgálatát a budai királyi várakban állandósítják. Mindez hasonlóképpen jelentékeny költséggel fog járni, amit természetesen szintén fedezni kell és pedig mind a civilistából, amely pedig már ez újabb igények előtt sem volt elégséges.

Ezek általában azok az okok, amelyek a kormányt arra bírják, hogy a civilista felemelését proponálják és ezeknek alapján arra kéri a bizottságot, hogy úgy a tételt, miként a javaslatot szavazza meg.

Komjáthy Béla kijelenti, hogy sem a tételt, sem a civilista felemelését nem szavazza meg. Ha önálló udvartartásról volna szó, ha Budapesten székelne az udvar, nem tagadná meg. De az udvar Bécsben székel és Budapestre csak le-lerándul. Elkölti a pénzt Bécsben és a lényből, amelyet pénzünkön szereznek, ránk semmi sem esik. Azt mondja a miniszterelnök, hogy minden téren emelkedett a szükséglet és magunk is a hivatalnokainknak emeltük és emeljük a fizetésüket. Csak hogy az emelkedett szükségleteket, nagyobb fizetéseket mind itt magyar földön fogyasztották el. A civilista felemeléséből vajmi kevés jön vissza Magyarországra. Nagyobb lesz a fenntartása a királyi váraknak? Természetesen, mert nagyon puszta az a kuria, amely lakatlanul áll. Bővíti az udvarnagyi hivatal? Hát minő törvény alapján van egyáltalán udvarnagyság és annak hivatala? Ennek semmi törvényes jogosultsága nincs, tehát költség sem kell rá. De nem lesz a királyi palota jövőre sem más, mint megszállóhely és nem megyünk valami sokra azzal sem, ha hatvan magyar drabant állandóan Budapesten fog lakni. Mindez csak látszat és látszatra nem ad semmit. Ellenben, ha az udvar legalább féltévig itt fog tartózkodni közöttünk, akkor — bár sokan mégis az udvartartási költséget — de megszavazza. A jelenlegi helyzetben azonban, amidőn nálunk oly nagy a nyomor, nem hajlandó az udvartartási költséget megszavazni, még kevésbé a civilista emelését.

A bizottság a tárgyalást holnap folytatja.

A polgári perrendtartás.

Budapest, január 30.

Harmadnapja tárgyalja már a képviselőház igazságügyi bizottsága a polgári perrendtartásnak az ügyvédi képviselőket érintő szakaszait. Ma is tekintélyes hangok emelkedtek az ügyvédi képviselők tervére vett megszorítása ellen, különösen lelkesen védelmére kelt ezuttal is az ügyvédi kar élceinek **Szivák Imre**, aki mai fellépésében a bírálóknak élesebb hangját használta. Általában a mai vita izgalmasabb jellegű volt és nagy mozgás támadt, amikor **Szivák Imre**, annak a kijelentésével, hogy az ő fáradozásai a miniszter álláspontjával szemben úgy is hiábavalóak, tüntetően eltávozott az ülésből. **Ploz Sándor** igazságügyminiszter ma is behatárolt választott az ügyvédi kar védelmezőinek és válasza a bizottság sok tagjára azt a benyomást tette, hogy a miniszter már nem zárkózik el a többi oly mereven az ügyvédség kívánásaitól.

A képviselőház igazságügyi bizottsága tegnap **Hodossy Imre** elnöklété alatt folytatta a polgári perrendtartás törvényjavaslatának tárgyalását. Ezuttal is az ügyvédi képviselőkre vonatkozó szakaszok körül folyt a vita.

Rabár Endre azzal az ellenvetéssel szemben, hogy a javaslat az ügyvédi kenyerkesetést eszköskenti, utal arra, hogy már az 1893. évi sommás törvény felelősségi rendszere sokkal több mértéket nyújt az ügyvédi kenyerkesetést, mint a régebbi felelősségi rendszer.

Ballagi Géza szerint kizárólag perigyi szempontot szabad irányadónak tekinteni. Szerinte az ügyvédség helyzetén javító eszközöket az ügyvédi rendtartásban kell megvalósítani és különösen ilyenek lennének az ügyvédi rendtartáson kívül is a joggyakorlati időnek hosszabb példátul öt évben megállapítása, a zugirászatnak szigorú eltűlése és különösen annak megakadályozása, hogy a községi jegyző hivatali szobájára ügyvédi irodájává váljék, a jogi képzés szigorítása, az ügyvédi nyugdíjintézet létesítése, a hivatalnokok fizetésének tisztességes összege való felemelése. Ő tehát határozottan a javaslat álláspontján van. **Veszer Imre** az ügyvédi kenyerkesetést ott tartja indokoltnak, ahol az az igazságszolgáltatásban érdekelten feltétlenül szükséges.

Earta Ödön hangsúlyozza, hogy a bíróságnak lehet a féltévédjé az ügyvédi képviselőt tehát a jó igazságszolgáltatásnak egyik biztosítéka de szükség van arra azért is, hogy az ügyvéd ellenőrizze a felek tényeit és a bíróságot. A jogszolgáltatás méltósága sem engedi meg, hogy a kereskedő szabadon választhassa meg azt az embert, akit képviselőjeként a bírósághoz küld. A váltóperekben nem megoldható az ügyvédi képviselőt mert szakértő kézbe kell lenni a perlést és a védelmet. **Holló Lajos** el-

ismeri, hogy a 95. §. tárgyalásában a jogszolgáltatás érdekei mellett az ügyvédi érdekek is előtérbe nyomultak: de ezeket az érdekeket túlzásba vinni nem szabad. A kereskedőseknek képviselőként való működése nem okoz annyira kellemetlenséget, mint inkább az, hogy érelen ügyvédségek önzölk el a bírósági termet. A 95. §-t eltagadja.

Szivák Imre szerint a korrekció megítélés szempontjából két hibát ki kell tűzöbölmi a vitából. Az egyik az a feltevés, mintha a törvényhozás hivatása nem volna egyéb, mint jogászai konstruálása a kész miniszteri tervezetnek. Ez csak külső reparáció lenne. Ilyen nagy reform kell hogy motivumait az egész jogélet szervezetéből merítse s összhangban legyen a jó igazságszolgáltatás összes tényezőinek létérdekeivel. A szociálpolitikai kihatásokkal számítani kell, mert különben az új mű rosszabb lesz az eddiginél. A másik az, hogy az igazságszolgáltatás egyik tényezőjének az erkölcsileg és anyagilag egészséges ügyvédi karnak fenntartása nem osztályérdek, hanem egyetemes érdek. Ebből a szempontból vizsgálva a dolgokat, a miniszter beszéde reá és az ügyvédi jogok érdekei szószólóira nagy csodálattal idézett elé. Úgy találja, hogy a miniszter nem utaltott közölkést az ügyvédi kar jogos kívánalmairól. A végtelenségig kitágított bírói jogkör mesterségesen összegyűjtött ügyvédi képviselővel szemben az igazságügyi politika szempontjából eléltéptelen alkotás lesz és veszélyes a közszabadságra is. Amikor minden téren a szakkereseteket követeljük és a kvalifikációkat emeljük, nem szabad szűkebbre vonni annak az osztálynak a tevékenységi körét, amely a bírónál magasabb s általában a legmagasabb kvalifikációt mutatja fel és nem szabad a legmagasabb szakkereset műveltséget az eddigi pozíciókból is kiszorítani. Amidőn az államhatalmat a végtelenségig erősítjük közigazgatási, politikai ellensúlyokról is kellene gondoskodni. Ehelyett pedig a reform a létező garanciákat is fogyasztja. A téve a részletekre meggyzi, hogy a javaslat a zugirászkodó meghatalmazottak büntetését meelőzi, tehát az eddigi helyzetet is rongja s így nem nézhet bizalommal az életbeléptetési törvényben ígért megtörli intézkedések elé.

Ploz Sándor igazságügyminiszter **Sziváknak** arra az állítására, hogy az ügyvédi kar helyzetének javítására feltétlenül az ő részéről merov visszautasításra láttak, meggyzi, hogy már a vita előző kijelentette, hogy a feuerölti kívánásoknak, nevezetesen, hogy a váltóperekben ügyvédi kényszer hozasék be, hogy az ezer korona értékét meghaladó perekben is ügyvédi kényszer legyen, hogy a kereskedelmi meghatalmazottak fogalma tüzetesebben meghatározassék, nem tekintik olyanoknak, amiktől a javaslat sorsa függ. Ilyeneknek tekintené azonban pl. azt, hogy a járásbírói eljárásban minden perre néve ügyvédi kényszer hozunk be. Ezt nem venné lelkére. A többi kérdések tekintetében azonban nem csinál kabinetkérdést és azokat nyílt kérdéseknek tekintti, tehát nem állítható az hogy ő ezeket a kívánásokat meroven visszautasítja. De engedék meg neki is, hogy meggyőződését szabadon nyilváníthassa.

Meggyzi ezuttal is, hogy a javaslat 95. §-a lényegében megegyezik az 1893. évi XVIII. törvény-cikk 7. §-ával, amely akkor egy kompromisszumnak köszönke keletkezését és amelynek a javaslata való felvételét éppen az ügyvédi kar, nevezetesen a budapesti ügyvédi kamara kívánata. Igaz, hogy az ügyvédség most ez ellen a szakasz ellen küzd és azt károsnak tartja, de ő meg van győződve arról, hogy a javaslat a közönség érdekeit kielégíti. A javaslat alapszövege a magyar jogfejlődéssel is megegyezik. A magyar jog soha sem volt az ügyvédi kényszer mellett. Egy közbeszólásra meggyzi a miniszter, hogy a teljes szóbeliség érvényesülésével az információit feltétlenül és szigorúan el kell tiltani. A nyilvános tárgyalás mellett azt nem lehet megfúrni. Az ügyvédi képviselőket erősen honorálja a javaslat azzal, hogy szabad ügyvédet valani kivétel nélkül és hogy az ügyvédi képviselőt költségelt a fél ellenléltől is mindenesetre megkapja. De kényszerintérményt nem akar feltálatni. Arra, hogy nálunk tul- teng a bürokrácia, meggyzi, hogy bírói bürokráciáról nálunk nem lehet beszélni. Nálunk 8000 ember esik egy bíróságra, míg Ausztriában 6000. Németországban 5000 emberre. Abban, hogy a felelősségi eljárásban nem ügyvéd meghatalmazott képviselőt nincs megengedve, az elsőbírósnál ellenben igen, nincs elmentés, mert a felelősségi bíróságnál más a helyzet. Az elsőbírósnál sokszor igen egyszerű dolgok fordulnak elő, pl. csak egy nyugalta felmutatásával kell igazolni, hogy a követelés ki van fizetve. Nem lehet beátni, hogy miért ne küldesse el ezért a személyes megjeenésben akadályozott fél a bírósághoz nem-ügyvéd meghatalmazottját és miért legyen kénytelen talán lakbelyétől távoleső helyre személyesen elmenni, vagy oda az ügyvédkeresés végeit is befáradni. A felelősségnél azonban már jogos az a követelés, hogy vagy jelenjék meg személyesen a fél, aki a tényállást tökéletesen ismeri, vagy ügyvéd jelenjék meg helyette, aki jogi védelmet tud előterjeszteni. A részletes elmentésekre áttérve, igazán nem lát abban valami kétséget, hogy a testvér testvért és a permi perársát képviselése. Ha a testvér egy háztartásban él, együtt lakik a féllal, kár lenne elzárni a felet atól, hogy azt képviselővel megbizhassa, ha pedig nem lakik együtt, akkor úgy sem fogja őt megbízni. A kereskedelmi meghatalmazott tekintetében hangsúlyozza, hogy a kereskedelmi törvény szerint a meghatalmazott a főnök felhatalmazása alapján jogosítva van perek folytatására, de ez még nem dönti el azt a kérdést, hogy megjelenhetik-e a bíróság előtt személyesen, ins postulantit a kereskedelmi törvény nem ad, azt tehát a perrendtartásban kell szabályozni. Már pedig a dolog természetéből folyik hogy ha kereskedő a kereskedelmi meghatalmazott utján lép a világgal érintkezésbe, nagyon helytelen lenne ezt a képviselőtől kizárni.

Hiszen gyakran az a kereskedelmi meghatalmazott jobban tudja a tényállást, mint maga a főnök, mert ő költötte az üzletet. Atól, hogy Ausztriából jöjjenek ide osztrák kereskedősek, idegen viszonyok közé tárgyalni, nem kell tartanunk. Helyes az az eszme, hogy a gazdaságot csak az általa vezetett gazdaság körében és a kereskedelmi meghatalmazott csak az üzlet körében telmerült ügyekben járhatson el a gazda illetőleg a főnök képviselőtében, de nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy ezzel egy nehezen tisztázható új kérdést viszünk az eljárásba, amely esetleg külön bizonyítási eljárást téven szükségessé, elhuzásra különösen alkalmas lesz. A többi felhozottakra majd a részletknél nyilatkozik. Itt csak azt említi meg, hogy nincs elmentés az ellen, hogy a felelősség címe „Meghatalmazottak” legyen.

Ezek után az elnök előterjesztést tett a kérdések feltevésére néve. A fejezet címének kérdéséhez a fejezet lezárásával után lehet csak dönteni. Először szavazás alá kerül a 95. §. általános elve, azután a részletek. Az általános elv elfogadása nem zárja ki azt, hogy a felvetett összes részletekben a bizottság a javaslatot elterjen.

Az elnök előterjesztésének elfogadása után a bizottság kimondta, hogy az ügyvédekről és a meghatalmazottakról nem kell külön fejezetben rendelkezni, továbbá egyhangulag elfogadta a 95. §-ban kifejezésre jutott az a két általános elvet, amely szerint a járásbírói eljárásban személyesen, vagy meghatalmazott utján járhat el a fél és meghatalmazott rendszert csak ügyvéd lehet. A két elvre néve teendő kivételek és az erre vonatkozó indítványoknak tárgyalását a jövő ülésre halasztotta a bizottság.

KÜLFÖLD

A Combes-kormány helyzete. A Combes-kabinet helyzete **Combes** legutóbbi beszéde óta nagyon válságos. A republikánus többség annyira fél van igaztva, hogy a minisztérium bukása előrelátható s az öreksők már mozogódnak is. **Combes** utódjául **Chaumié** közoktatásiügyi minisztert emlegetik, s ha tényleg ő lesz, akkor talán valami hídat fognak találni, melyen a republikánus többség ismét visszatér **Combes**hez. Politikai körökben azon tanakodnak, hogy miféle nyilatkozatot kellene **Combes**nak tennie, hogy politikai renoméjét ismét helyreállítsa, mert azon mondasával, hogy a vallásos eszmék szükségesek s az ember nem lehet el vallás nélküli, egészen megzavarta azt a republikánus többséget, amely felekezetenküli államot követel.

A cukorbotrány.

Budapest, január 30.

A maga nemében páratlan botrány játszódott le ma az osztrák képviselőházban. Mivel sokszor igen kis okokból támadnak nagy következmények, lehetséges, hogy az illető botrányosnáló képviselő a N. Fr. Presse tegnapi azon figyelemzetéséből merített ihletet, hogy az osztrák parlamenti palotában holnap „nem-parlamentari emberek fognak parlamentet tartani, hogy egy a birodalmi tanácshoz utasított, törvényjavaslat sorsa fölött döntsön”. Az említett lap még arra is figyelmeztette a közönséget, hogy a cukorfinomítók és nyerscukortermelekek a költségvetési teramban fognak ülésezni. Meggyzendő, hogy a cukorgyárosok tegnap és tegnapelőtt már tartottak ott értekezletet elnöki engedéllyel, a mai napra azonban elfelejtették kikérni az engedélyt s bizván a precedensben, nyugodtan tanácskoztak az alatt, míg a képviselőház természetben szintén ülést folytat.

(A cukorgyárosok értekezlete.)

Az értekezleten, melyen **Lobkowitz**, **Thurn-Taxis**, **Trautmannsdorff** hercegek, gróf **Syba-Tarouca**, lovag **Kink** is résztvettek, **Bernatzki** miniszteri tanácsos, a kormány képviselője, a következő nyilatkozatot tette:

A kormány a cukoripar iránt ismétellen nem csakély jöndulatot tanusított és jövőre is így fog tenni. Már a pénzügyminiszter is kijelentette, hogy mindent el fognak követni a belsőli cukorlogyasztás emelésére és a kivitel támogatására, hogy a cukoripar tovább is olyan virágzó iparág maradjon, amilyen eddig volt. Tarifáris szempontból is a mennyire lehet támogatni fogja a kormány a cukoripart. A kormány a javaslatok benyújtására is olyan időt választott, amely lehetővé teszi, hogy a javaslatok a kitűzött időre elintéződjenek. Ezzel a kormány nézete szerint minden tekintetben teljesítette kötelességét. Az idő sürget és éppenséggel nem áll az, hogy az egyezmény jóváhagyásának határideje meghosszabbítható. Felhatalmazást kaptam tehát annak a kifejezésére, hogy a kormány, a mondottakra való tekintettel elhárítja magáról a felelősséget azokért a kiszámíthatatlan károkokért, amelyek az egész közgazdaságra az egyezmény létre nem jötte esetében származnak. És azokra hárítja a felelősséget, akik annak létrejöttét megakadályozták. Kétségetlen, hogy a többi hatalmasságok, amelyek az egyezményhez hozzájárultak, hasznot fognak húzni állapotainkból. A kormány képviselője végül még egyszer felszólította a jelenvöltoakat, hogy igyekezzenek megegyezésre jutni.

E nyilatkozat hatása alatt a gyűlés albizottságot választott, amelynek a nyilvánosság kizárásával kell tárgyálnia és indítványait minél előbb előterjesztenie. A bizottságra a cukorfinomítók is, a nyerscukorgyárosok is négy-négy képviselőt választottak, kik között hosszas vita után a vámnyszerű felosztásának vitás kérdésében megállapodás jött létre. E szerint a finomítók a nyerscukortermelőknél magasabb részre után 3,80 korona finomítási értéket fizetnek öt estendőn át. A szerződés egyévi felmondással felbontható.

Ezzel az értekezlet már oszlóféiben volt, mikor *Wals* reichsráthi képviselő s társai berontottak a teremre. Ennek előzményei adják ama lármás jelenetnek a leírását, mely a cukorértekezlet alatt a képviselőház termében történt:

(Nagy láрма az ülésteremben.)

A cukorgyárosok értekezlete alatt megnyílt a képviselőház ülése, melynek mindjárt az elején.

Lemisch azt kérdezi gróf **Vetter** elnöktől, van-e tudomása arról, miszerint a képviselőház termében egy másik parlament is ülésezik. Nem tudom, vajon ez a ház, ugymond, parlament-e, vagy inkább cukortársaság. Az urak, mint hallom, valami 75 fillér körül alkudoznak. Hallatlan eset, hogy a parlament termében nem-képviselők ülésezzenek.

Erler: Ez gyűlésünk visszaélése a parlamenttel. **Lemisch**: Tiltakozunk az ellen, hogy ez az értekezlet az osztrák képviselőházat egyenesen kényszerítse annak az elfogadására, amit azok az urak ott megparancsolnak. (Élénk helyeslés bárho.)

Wals: Törvény tiltja a parlament közelében való gyűléseket. Van-e ilyen törvény, vagy nincs? **Erler**: Az ember kint még a rubáit sem akasztja föl, mert a zsidók itt vannak.

Iro: Az elnök dobja ki ezeket a cukorzsidókat. **Pernerstorfer**: Majd mi meg a cukorfogvaszítókat fogjuk behívni.

Seitz: Egy bizottságnak azt kellene megvizsgálnia, hogy hány képviselőt vesztek meg. (Tartós, nagy láрма.)

Lemisch: Azt kérdezi a többi pártbeli képviselőktől, hogy szándékoznak-e ennek a botránynak végét venni, s végül azt kérdezi az elnöktől, hogy ezt a zsidókat föl akarja-e oszlatni s a fölválskodott gyárosokat oda utasítani, ahová valók, ki az utcára. (Viharos öklialítások: Ki velük!)

Iro: Itt gróf **Vetter** elnöktől, odaát pedig **Auspitz**. **Eilenbogen**: Mikor ma be akartam jönni a házba, a bejárat egészen elállva találtam. Egész csomó olyan ur volt ott, akiket azelőtt sohasem láttam. Azt mondják, hogy cukoriparosok.

Sohumeler: A karzatra nem lehet oly könnyen följutni, mint egy bizottsági teremre.

Wals: S én, mint rendező, teljesen tehetetlen vagyok.

Eilenbogen: Bementem a költségvetési bizottsági terembe s ott egész csapat cukorgyárost láttam **Lobkowitz** herceg vezérlete alatt, aki egy cukorgyárnak a tulajdonosa... (Halljuk! Halljuk!)

Seitz: Született népvész.

Eilenbogen: 60.000 kontingensű férfú (Derűtség)

Daszynski: Természetesen ugorás.

Eilenbogen: Azt hiszi, hogy ez az állapot méltatlan az amugy is alacsony nívón álló képviselőházhoz s azt kérdezi az elnöktől, hasonló előzőkenységet tanúsítana-e, ha a gyárosok helyett a fogyasztók is hasonló nyomást akarnának gyakorolni a ház határozataira? (Élénk tetszés a szociáldemokrataknál.)

Eldersch: Ki kell őket dobni!
Wals: Ki rendelkezik voltaképpen a ház helyiségei fölött?

Az elnök nagy láрма közt kijelenti, hogy a gyűlésről csak most, az ülés előtt értesült. (Halljuk! Halljuk! Nagy láрма.) Tőle nem kérték a ház helyiségeinek átengedését és erre nem is adott engedelmet. (Botránj! Dobjuk ki őket!)

(Több német néppárti, szociáldemokrata és keresztény-szocialista képviselő, élükön **Walzel**, elhagyják a képviselőház üléstermét és e kiáltással: „Majd kikérgetjük mi innen ezeket az embereket!” átmennek a költségvetési teremre, hol még néhány gyáros van, a többi pedig már átjött a képviselőházba s a karzatról halgatja a lent tomboló lármát.)

Pernerstorfer az ülés felfüggesztését indítványozza, hogy a betolakodókat kiutasíthassák, és felszólítja az elnököt, hogy vizsgálatot indítson. (Helyeslés.)

Az elnök azt válaszolja, hogy éppen most azt az üresített kaptá, hogy már az összes helyiségeket kiürítették. (Zaj.) E szerint tehát nem szükséges, hogy **Pernerstorfer** indítványa fölül határozzanak.

Iro hevesen támadja a gyűlést azokat a tagjait, akik a parlamentnek tagjai, és azt kérdezi az elnöktől, hogy ki engedte meg a gyűlésozőknek, hogy

a házba jöjjenek, és hajlandó-e az elnök az illetőket kérdőre vonni.

Több nagyméretű képviselő izgatottan felkiált a karzatra: Ott fert ülnék a tőzsde-ursorások! Ki velők! Dobjuk ki őket!

Eldersch, aki éppen akkor lép a teremre, többször ismétli; **Kidobtuk őket!** (Bravo-kiáltások.)

Derschatta azt mondja, hogy szégyene a parlamentnek, hogy ilyesmi történhetik. Sajnálja, hogy az elnöknek tudomása sem volt róla, hogy az osztrák képviselőház helyiségeit nem-parlamentari tárgyalásokra használják. Az elnök tehát nem ur többé a maga házában. De a képviselők sem azok. Gyulákat, hogy a mi állástoglalásunk egy rendkívül fontos gazdasági kérdésben attól tételik függővé, hogy ezekben a dolgokban rendkívül érdekel néhány ur előbb 70, majd 80, végül 20 fillér fölé alkudozott. (Viharos öklialítások! Gyulázat!) s hogy mi nem határozhatunk addig, míg ezt a gyulázatos üzletet le nem bonyolították. (Viharos helyeslés.) Ez a tény megszegyénítő a parlament méltóságára.

Wals aki **Derschatta** beszéde alatt a teremre jött, azt kiáltja: Mégis itt vannak a házban a cukorbárók.

Derschatta végül arra való tekintettel, hogy nem igaz az elnöknek az állítása, hogy a ház összes helyiségei már ki vannak ürítve, az ülést egy órára való felfüggesztését indítványozza. (Élénk helyeslés és hosszantartó nyugtalanság.)

Az elnök erre az ülést félórára felfüggeszti.

(A megtámadott cukorgyárosok.)

Míg a képviselőház termében a zajos jelenetek folytak, azalatt **Wals** több társával együtt a budget-bizottság tanácskozó-terme felé sietett, hol a cukorgyárosok éppen betelezték értekezletüket s oszlóféiben voltak. Többen már előbb eltávolították a képviselőház karzatra **Wals** **Erler**, **Eldersch** és több szociáldemokrata benyomult a teremre, előbb hatalmas dörömbölést vívén véghez az ajtó s azt kiabálván:

— Ki fogjuk dobni a cukortőzsdét! Nem tűrjük meg a betolakodókat!

Ezután fölirattották az ajtót és nagy robajjal benyomultak a teremre. A cukorgyárosok meghökkenve néztek a különös invázióra, mely csakhamar megtöltötte a termet.

Erler: A házban a legnagyobb ellenszenv uralkodik önök iránt, mert ezt a termet jogtalanul használják.

Wals (Erlert félretaszítja): Rendezői hatalmammal fogva fölszólítom önöket, hogy ezt a termet és házat nyomban hagyják el, mert sem nem kérték, sem nem kaptak engedélyt arra, hogy ma itt értekezletet tartsanak.

A cukorgyárosok fölháborodva felelték, hogy a kormány hívta meg őket oda.

Erler képviselő dühösen rájuk förmedt:
— Itt vannak a tőzsdébárók! Bőrzeccsalók, ki veletek!

Wolf pedig harsány bangoz kiáltotta a megdöbbszt gyárosok felé:

— Kérem mindazokat az urakat, kik nem képviselők, hogy azonnal távozzanak a teremből!

— Ki velők, takarodjanak! — kiáltották a mind nagyobb számban betoluló képviselők.

Amikor a cukorgyárosok magukhoz tértek az első meglepetésből, védekezni kezdtek.

Dub leipa-i gyáros haragosan kifakadt:

— Nemreg még hason csuszta elötűnk a képviselők, most pedig kidobnak!

Eldersch képviselő annyira megbotránkozott ezen a kiakadáson, hogy **Dub**-ot karon és vállon ragadta és heves szidalmak közepette az ajtóig tuszkolta, ott pedig nagyot lökött rajta.

E kiűrés láttára vad kavarodás támadt. Szitkok hangzottak, gyárosok és képviselők ökökkel fenyegették meg egymást. A gyárosok között az urak háza több tagja, mint herceg **Lobkowitz**, herceg **Sylva-Teroucca**, lovag **Froskovetz** és mások hevesen tiltakoztak a képviselők jogosulatlan és brutális viselkedése ellen. A gyárosok kijelentették, hogy a miniszterelnök és a kormány távirati megbízására jelentek meg a képviselőházban, ahol teljesen jogosan tanácskoztak. **Kniep** lovag cukorgyáros összehívta **Wals** képviselővel és több más, nagyméretű képviselővel, kiknek átadta névjegyet. **Thura-Taxis** herceg magából kikelve kijelentette, hogy ő az urak háza tagja és nem engedti kiülni magát. Mégis engednie kellett, mert **Wals** képviselő azzal fenyegette meg, hogy szolgálatot hívott és azokkal fogja kivetzetni.

Pár perc múlva üres volt a terem. A gyárosok felül önként, fölig kituszkolva elhagyták a költségvetési termet, mire a képviselők diadalittasan visszatértek az ülésterembe.

Ezután megindultak a panaszos deputációk. A gyárosok küldöttsége megjelent a miniszterelnöknel,

knek felpanaszolták, hogy közvetlenül azután, hogy a kormány képviselői köszönetet mondtak nekik, kilökték őket. A miniszterelnök kijelentette, hogy semmit sem tud a történetről, majd sajnálatát fejezte ki azon a méltatlan sérelmen, mely a gyárosokat érte. Végül megígérte, hogy gróf **Vetter** elnök megnyugtató nyilatkozatot tesz majd a házban.

A gyárosok egyrésze **Hartel** kövvelésségi miniszterrel is járt.

Gróf **Sylva-Teroucca**, aki szintén a kidobottak között volt, így nyilatkozott:

— Ha egy félórával előbb dobnak ki bennünket, nincs meggyegetés, nincs cukorkonvenció sem és akkor feloszlatták volna a képviselőházat.

(A képviselőház ülésének folytatása.)

Vetter elnök (háromnegyedgyakor újra megnyitván az ülést): A hozzám intézett kérdésekre megjegyzem, hogy ebben a házban már többször tartottak értekezletet különféle érdekektől. A jelen esetben az említett értekezleten ugye háznak, mint az urak házában több tagja is részt vett, ami megmagyarázza azt, hogy az értekezlet itt tartott. A kormány képviselői is jelen voltak s azonkívül én megadtam az engedélyt az első értekezletnek, hogy a maihoz is megadom. Mikor a házba lépem, erről jelentést tettek nekem s nem volt okom ellenkezőleg rendelkezni. Sajnálom, hogy én talán nem elől szabatos kijelentésem a rendezők rosszul értették. Arra kérem tehát a házat, hogy most a tanácskozást nyugodtan folytassuk.

Erre a ház átért a *cukoradójavaslat* tárgyalására.

Urban előadó nem tartja jogosultnak a cukoriparra vonatkozólag több oldalról hangoztatott aggodalmakat. Az a kérdés, hogy lehet-e majd a cukoriparnak a belső piacon is kárpótlást nyújtani a kivétel esetleges csökkenéséért. Ami a kontingentálást illeti, annak kelletlenül nagyobb jelentőséget tulajdonítanak. A kontingentálás különben erősen szocialistikus jellegű és célja a kisebb és a középszerű üzemek védelme Magyarországnak a brüsszeli értekezleten való önálló fellépésében a szónok további elidegenedést lát még kereskedelempolitikai téren is. A hadsereg cukoriparjászatának emelést szintén nagyon fontosnak tartja. A cukoradó leszállításának kérdésében tulsokat várnak a cukor olcsóbbodásától a fogyasztás emelkedése tekintetében. Végül kéri a házat, hogy a javaslatokat idejekorán intézze el, hogy a parlament ne veszítse el tekintélyét egész Európa szemében. (Élénk helyeslés.)

A másik előadó, **Mastalka** zárószava után a ház átért a részletes tárgyalásra.

A cukoradó részletes tárgyalása során a 4-ik §-nál **Kienmann** Sehnal nevében határozati javaslatot nyújt be, amelyben a kormány felszólítatik, hogy három hónap alatt törvényjavaslatot nyújtson be, mely a csekélyebb minőségű cukor fogyasztási adóját leszállítja. A szónok kifejti hogy a törvényjavaslat 5-ik §-ban ismét erősen jut *Magyarország* cefolyása. Az 5-ik §-rossz előjátéka a vám- és kereskedelmi szövetségre vonatkozó tárgyalásoknak amely szövetségtől mindjobban eltűnik a gazdasági ésszetartozás szelteme s amelyből végül semmi más nem fog lenni-maradni, mint egy gazdasági közönség neve, amelyben mindjobban érezhetővé válik Ausztriának Magyarországhoz való adózási viszonya. Az 5-ik §-hoz tejlgyeztet szónokok lemondanak a szólás jogáról. Ez 5-ik §-t erre változatlanul elfogadják. Ezáltal elesik a szavazás **Eilenbogen**nek arra az indítványára, hogy az 5-ik §-ról most ne határozzanak és szőlítványozzák fel a kormányt, hogy újabb tárgyalásokat kezdjen a magyar kormányval abból a céből, hogy a magyar kontingens leszállítsák a magyar cukortermelés eddigi mértékre. A többi §-kat lényegtelen vita után elfogadják a ház, ezután átért a kontingentálásra vonatkozó javaslat részletes tárgyalására. Az 1. §-hoz **Peschka** kijelenti, hogy a kontingentálási javaslat ellen szavaz, mivel ellenzi a kettős kontingentálást és a kontingens-részek átruházhatóságát. **Primavesi** a kontingens egyénekénti leszállításnak bátrányait fejtegeti. Aszavazásra vonatkozólag **Eldersch** azt kérdezi az elnöktől, hajlandó-e felszólítani azokat a képviselőket, akikre nézve a jelen törvényjavaslatból személyes vagy anyagi haszon származhatik, hogy a szavazásban ne vegyenek részt, ellenkező esetben névszerinti szavazást kér. **Kaiser** alelnök kijelenti, hogy ilyen felszólítást a képviselőkhöz nem intézhet.

A ház a többi §-kat rövid vita után elfogadják, egyhangúlag megadja a brüsszeli egyezményhez az alkotmányos hozzájárulást, mire a cukoradójavaslatot és a kontingensjavaslatot harmadik olvasásban is elfogadják.

Azután a vitát félbeszakították.

Eisenkolb azt kérdezi az elnöktől, hogy van az, hogy **Klofacnak** a véderőjavaslatok tárgyalása alkalmával a velünk szövetséges német birodalom és a dicsőséges **Hohenzollern**-házastia ellen intézett kvallifikáhatatlan szidalmak megtorlatlanul maradtak. **Kaiser** alelnök azt mondja, hogy ez azért történt, mivel a szónok szavait nem lehetett megérteni. A legmelyben sajnálja az ilyen kifakadásokat és azt, hogy a házszabályok nem adják meg neki a jogot, hogy az illető utólag rendretasíthassa. (Hosszantartó, viharos tetszés bárho, amely tulharogta a radikális

osebek zajos tiltakozásait.) Kaiser alelnök indítványozza, hogy a legközelebbi ülést február 4-ikén szerdán délután 11 órára tűzzék ki, az ülés napirendjére pedig első pont gyanánt a házszabályok módosítására vonatkozó összes indítványokat, mint egyszerű indítványokat, második pont gyanánt a járadékok konvertálására vonatkozó kormányjavaslatot, végül harmadik pont gyanánt a költségvetés első olvasását tűzzék.

Bécs, január 30.

Trauttmansdorf, Lobkowitz és Thurn-Taxis hercegek, az urakháza tagjai, akiket a képviselő-rendegek ma a költségvetési bizottság tárgyalási terméből kiutasítottak, gróf *Vetter* elnöknel panaszt emeltek. Az elnök sajnálkozásait fejezte ki a történet felett. Hír szerint az urakháza holnapai ülésén az illetők szavát fogják tenni sérelmüket. Gróf *Syva-Tarouca*, a konzervatív nagybirtokosok képviselőházi klubjának elnöke, a klub nevében szintén tiltakozott gróf *Vetter* elnöknel a botrányos eset ellen.

(A cukoradé az urakházában.)

Bécs, január 30.

Az urakháza rövid vita után mind a három olvasásban elfogadta az olcsó marbasórló szülő törvény módosítására vonatkozó törvényjavaslatot. Azután herceg *Windischgrätz* elnök azt indítványozta, hogy mivel a brüsszeli egyezmény és a vele összeütköző törvényjavaslatok elintézése határdőhöz van kötvő ezeket a javaslatokat holnap dében tartandó ülésén vegyék tárgyalás alá. egyúttal pedig a ház élénk helyeslése között sajnálja, hogy a házat megint abba a helyzetbe juttatták, hogy ilyen fontos törvényjavaslatok felől olyan aránytalanul rövid idő alatt kell határozni.

HIREK

Budapest, január 30.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Január 31-ikén új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, módótassanak a megújulásról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** Gróf *Khuen-Héderváry* Károly horvát bán Budapestre érkezett. — Gróf *Andrássy* Sándor országgyűlési képviselő hosszabb ideig tartó betegségeből felépült s ma megjelent a képviselőházban is.

— **A király Budapestén.** A király véglegesen megállapított program szerint február 4-én, szerdán este 7 óra 30 perckor érkezik a fővárosba a nyugati pályaudvaron. Az udvartartás hétfőn, 2-ikán este jön meg külvonaton. Az előkészületek megtételére már tegnap megérkeztek: lovag *Loebenstein* udvari tanácsos, főszertartásmester, báró *Luttygendorf* udvari főbíztos és *Jäger* udvari biztos. A király az első kihallgatást 8-án, hétfőn délelőtt 10 órakor tartja meg, amelyre jelentkezőket a hétfőn megérkező kabinetiroda fogad el.

— **Kittüntetés.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király *Sierbán* János országos tejjgazdasági felügyelőnek buzgó szolgálatai elismerésül a *Ferenc József-rend* lovagkeresztjéjé adományozta.

— **Rudolf trónörökös halálának napja.** Ma a tizenegyedik fordulójára volt annak a szomorú napnak, hogy Rudolf trónörökös meghalt. Egy bécsi telegram jelenti, hogy a király ma reggel nyolcadfél órakor megjelent a kapucinusok sirbőljében és a trónörökös koporsójánál imádságot mondott. A király azután Erzsébet királyné és szülei koporsójánál is imádságot mondott. A király azután Erzsébet királyné és szülei koporsójánál is imádkozott. A király tíz percig maradt a sirbőljében, azután visszatért a Burgba. II. Vilmos német császár gróf *Brookdorff* német követségi titkár útján gyönyörű koszorút tettett a néhai trónörökös koporsójára. Lönyag grófné, Erzsébet főhercegnő és *Iéry*, *Windischgrätz* Ottó herceg, továbbá *Lajos Viktor* főherceg szintén szép koszorúkat küldtek. Budapestén a királyi palota Szent István templomában *Kanter* Károly apátlébéns kilenc órakor oszónes gyászmisét mondott az évforduló alkalmából. A gyászmisén ott volt *Klotild* főhercegnő két leányával és gróf *Apponyi* Lajos, magyarországi udvarnag.

Berlin, január 30.

Vilmos császár ma, néhai Rudolf trónörökös halálának évfordulóján, látogatást tett *Szögyény-Marich* osztrák-magyar nagykövetnél.

— **Sándor király Ernsedolban.** *Zágrábból* jelentik, hogy gróf *Khuen-Héderváry* Károly horvát bán a szerb királyi párt Horvátországnak nemcsak mint a horvát kormány feje fogja üdvözölni, hanem mint *Ferenc József* király képviselője is. Február 10-én az államvasutak egy udvari vonata *Budgrádba* megy, amelyet a szerb királyi pár 11-én reggel *Karlóczára* való utazásához használni fog. Gróf *Khuen-Héderváry* hor-

vát bán az ország határán, *Zimongban* a szerb királyi felségeket, akik nyolc személyből álló kísérettel utaznak, üdvözli s hozzájuk csatlakozik. *Karlóczától* a krusedóli kolostorhoz vezető másfélórás utat a patriárka részéről felajánlott fogatokon teszik meg. Mintán a szerb királyi pár *Milán* királynak a krusedóli kolostorban lévő sírját meglátogatta, tiszteletükre a kolostorban dejeuner lesz. Utána a szerb királyi felségek *Karlóczán* át visszatérnek, mintán *Karlóczán* a bán bucsút vett tőlük. A szerb királyi pár magyar területen a király vendége.

— **József Ágost főherceg a melegező-szobáknak.** *József Ágost* főherceg a főváros jótékony hűgyei által létesített melegező-szobák céljaira *Csaky* Albin grófné elnökhöz 200 koronát juttatott.

— **Vészi József felolvasása.** A *Jóvárosi hereskedők egyesületében* *Vészi* József országgyűlési képviselő, a *Budapesti Napló* főszerkesztője a *Kereskedelem és imperialisztika* címmel február 5-én este 6 1/2 órakor felolvasást tart. A felolvasást társasvacsora követi.

— **Az olasz külügyminiszter betegsége.** *Rómából* táviratozzák: *Prineti* külügyminiszter állapotáról *Mazzoni* tanár ma délelőtti kilenc órakor a következő jelentést adta ki:

A miniszter az éjszaka első részét kisé nyugalommal töltötte, de ez a nyugtalanság csakhamar megszűnt, úgy hogy a beteg elaludt. A gyöngye lázatának egész éjjel tartottak, de most reggel a beteg hőmérséklete már majdnem rendes. Ervérése és lélegzése jó. A tegnapi kezdődött javulás lassan halad.

Az este 6 órakor kiadott orvosi jelentés szerint a beteg miniszter állapota változatlan. Karját és lábait egyre jobban használhatja. Ontudata zavartalan.

Gróf *Goluchowski* külügyminiszter megbízta báró *Paselli* osztrák-magyar nagykövetet, hogy *Prineti* külügyminiszternek jelezze ki élénk részvétét és legőszintébb jókívánatait mielőbbi felgyógyulására.

Gróf *Bülow* német birodalmi kancellár táviratot küldött *Prineti* külügyminiszternek, amelyben szives rokonszónvét fejezi ki a miniszternek és szívóbb kívánja, hogy Olaszországra nézve oly drága egészsége mielőbb helyreálljon. — Egy későbbi távirat szerint *Prineti* állapota érvendően javul és a benuulás már majdnem egészen megszűnt.

— **A szász trónörökös négyen.** Előrelátható volt, hogy a szász trónörökös-pár ügye nem marad azon a téren, ahol minden érdekes pletyka mozogni szokott. *Hullám* már rég átcaptak a politika mezéjére, sőt most komolyan arról beszélnek *Drezdában*, hogy *Frigyes Ágost* szász trónörökös lemondott trónutódlási jogairól és felkérte királyi atyját, mint a legfelsőbb hadur, mentse föl őt a hadsergeben viselt összes katonai állásáról. A *Wiesbadenben* megjelenő *Rheinische Courier* állítólag megbízható értesülések alapján még többet is tud e híreszteléseknél. Szerinte a trónörökös legidősebb fia javára mondott le a trónról és a királytól azért kérte katonai állásai alól való felmentését, mert nejjének hűtlensége visszas helyzetbe juttatta.

A trónörökös illeti ugyanis, mint az első szász hadtest parancsnokát, a tisztibeszéltörőségek ítéleteinek megerősítése, illetőleg felülbírlása. Már pedig a szász hadsergeben uralkodó szabályzat értelmében az a katonatiszt, akinek családja életét házasságtörés vagy viszálykodás zavarta meg, nem maradhat a tényleges szolgálatban. Így tehát a trónörökös kénytelen volt lemondani. *Drezdai* udvari körökben beszélnek, hogy a trónörökösasszony azért követelte, hogy gyermekeit bármikor láthassa, hogy így módjában legyen legidősebb fiára, a trónörökösre, befolyást gyakorolnia. A szárnnya kelt egyéb hírek egyike-másika megint arról regél, hogy *György* király és fia, a trónörökös közt konfliktus támadt a megszokott asszony miatt. A királyt bántotta az, hogy fia oly szentimentálisan gondolkodik neje hűtlenségéről és betegségeivel nem törődve, erőlyesen közbelepett. Így a király akaratára volt az, hogy a váloport a birodalmi törvényszéki perrendtartás értelmében a nyilvánosság előtt tárgyalják.

— **A szász királyi háza, engem, a fiamat és az udvart okolták a trónörökös né hűtlenségeért, a népének jogában áll tehát tudnia, vajjon megfélemlenek-e a valóságunk vagy sem egy tévedt nő adatai.**

De a király személyes fellépése dacára is még remélték, hogy a szász udvar nem taszítja el magától oly ridegen a trónörökös né, sőt egyik-másik kívánságát teljesíteni fogja. De ekkor közbejött a geni elutaszta, amikor a trónörökös né adott szava ellenére megint *Giron* karján hagyta el Sváje szabad földjét, hogy a montecarloi játékasztal mellett találjon szórakozást. Attól kezdve a trónörökös is beleegyezett atyja rendelkezéseibe és becsületaválal is, írásban is megfogadta, hogy hűtlen nevével találkozni és hozzá közeledni nem fog.

— **Eötvös Károly felolvasása.** A központi Demokrá Körben (Nagymező-utca 21.) szombaton, e hó 31-én este 1/2 8 órakor *Eötvös* Károly országgyűlési képviselő előadást tart *Deák Ferencről*. A kör elnöksége a felolvasásnál vendégeket is szivesen lát.

— **Az állami gyermekmenhelyek felügyelője.** Amint értesülünk, a hivatalos lap egyik legközelebbi számában közli *Ruffy* Pál országgyűlési képviselőnek az állami gyermekmenhelyek országos felügyelőjévé való kinevezését. *Ruffy* Pál kinevezését nagy örömmel üdvözlik mindazok, akik a gyermekmenhelyek áldásos működését figyelemmel kísérik. Az új országos felügyelő eddig is szakavatott buzgósággal, a szociális feladat helyes méltányolásával és igaz humanizmussal járadozott a gyermekmenhelyek kiváló jelentőségű ügyében és munkásságával széles körök őszinte elismerését érdemelte ki.

— **A középiskolák reformja.** A *Budapesti Tanári Kör* tegnap este értekezletet tartott dr. *Beke* Manó elnöklet alatt. Előnk az ülés megnyitása után szep szavakkal elparatálta a kör érdemes tagját, dr. *Geveics* Emil, a kassai tanári kör elnökét és dr. *Schmidt* Ágoston piarista-tanárt, a budapesti kör volt elnökét.

Napirend előtt *Kovácsák* István szóalt fel. A hivatalos közlöny egy megjegyzéséből kifolyólag kérdést intéz az elnökséghez, hogy mi történt a két év előtt elfogadott azzal a javaslattal, hogy a reálisokla egyenjogusítások a gimnáziummal és illetve, hogy az iskolában a latin érettségi is lehetne legyen. Az elnök, *Balogh* Péter szerkesztő, *Resz* Jakab, *Waldapfel* János és *Négyessy* László hozzászólása után elhatározták, hogy e javaslatot újra napirendre tűzzék s husvét táján felolvasó-vitát legyen rendezni e tárgy megbeszélésére.

A napirend egyetlen pontja volt *Rados* Ignácnak a vizsgálati rendszerről való előterjesztése. Az előadó 7 pontba foglalta a vizsgálatok kérdését:

1. Minthogy az érettségi vizsgálat sokan azért teszik le, hogy bizonyos hivatalokra képesítést szerezzenek, kétféle képesítést kellene adni. Olyat, amelyik magasabb, felsőbb tanulmányokra jogosít s olyat, amelyik bizonyos állásokra minősít.
2. Hogy a VIII osztály tanéve ne rövidüljön, az osztályvizsgát május végén, az érettségi junius elején kellene megtartani.
3. A tanári testületnek joga legyen egyes vizsgázókat visszaszantítani, a nélkül azonban, hogy azok csak egy év múlva jelentkezhessenek újlag vizsgára.
4. Az írásbeli érettségi elégtelensége esetén szóbeli érettségre bocsátható legyen a vizsgázó; kivétel a magyar nyelv elégtelen tudása legyen.
5. A szóbeli vizsgálaton elkerülendő minden részletkérdés.
6. A vizsgálat végeredményénél a alkalmazandó legyen a kompenzáció elve.
7. Tanácsokas tárgyjára tétessék a mostani intézkedés eltörlése, mely szerint a javító vizsgálat non sikerülése esetében a vizsgázó a vizsgától végkép eltiltasson.

Rados bőven megokolta indítványait, mire több fe szólatás után határozatba ment, hogy ezen pontokat tetterjesztik az Országos Tanáregyesülethez, hogy az a minisztériumnak tegyen előterjesztést.

— **Az orvosgyűtemről.** Az orvoskari tanítótestület legutóbb tartott értekezletén töltötte be az egyes tanszékeknél megüresedett helyeket s az ösztöndíjakat illetőleg megvitte a kijelöléseket, részben azokat oda is ítélte. Említésem érdemes hogy a tanártestület az ösztöndíjak odaátelése dolgában a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak három né-haligatott hozott javaslatba. A tanártestület megválasztotta az I. belklinikához *Engel* Károly és *Keutler* Gyula doktorokat gyakornokokká a II. sebészeti klinikához első tanársegédnek dr. *Dapsy* Lászlót, második segédnek dr. *Borsányi* Károlyt. A II. körbonctani intézet gyakornoka dr. *Fleischmann* László lett. Az ösztöndíjakat illetőleg a tanártestület a minisztériumnak a Bésán-tele 600 koronás ösztöndíjra *Burján* Endre V. éves és *Adam* Ernő IV. éves haligatottak, a Sztányi-féle 400 koronás díjra *Krammer* Manó IV. éves haligatott hozta javaslatba. — A budai és váci *Mária-Terezia* és *Konary*-é ösztöndíjakra a következők hozta a testület javaslatba: a négy 600-600 koronás ösztöndíjra *nemeskür* *Tóth* Sárát, *Kleckner* Károlyt, *Vadas* Kálmánt, *Karnik* Józsefet, az öt 300 koronás díjra *Schüller* Józsefet, *Györy* Bellát, *Töly* Lorántot, *Karbolt* Lászlót és *John* Szidont. A magyar határvidéki tanulmányi alapból folyósított 844 koronás díjra *Stepanov* Szvetisláv V. éves haligatott hozták javaslatba.

— **Nyugalomba vonult tisztiorvos.** *Igló*ról táviratozzák: dr. *Simonszky* Nándornak, *Igló* város nyugalomba vonult tisztiorvosának tiszteletére tegnap szaz terítékű banket volt, amely alkalommal *Folgens* Kornél polgármester szép beszéd kíséretében a városi tisztviselők nevében ezüst billikomot nyújtott át a távozó orvosnak. *Simonszky*, aki a város egészségügyét negyven évig szolgálta, emlékül még számos emléktárgyat kapott.

— **Jótékony adomány.** S. M. urnó 1 koronát küldött a *Rottenbiller*-utcai szerény család számára. Az adományi rendeltetési helyére juttatuk.

— **Letartóztatott grófné.** *Berlinből* táviratozzák, hogy ott a rendőrség ma letartóztatta *Kwitecka* Izabella grófnét, akit azzal vádolnak, hogy hat évvel ezelőtt gyügyemeket osempezett a családja és így akarta magának a majorátust biztosítani, amely különben lérfőrökös hiányában sógorára szállt volna. A letartóztatott grófné férje az urakháza tagja.

— **Vidéki hírlapirodalom.** *Szamosújvári Földöny* címen dr. *Bányai* Elemér Szamos-Ujvártól *Erdővidék* címen dr. *Fereny* Géza Baróthon heilapot indított. Az új lapok első számai változatos tartalmuak és a helyi érdekek hivatott képviselői.

— **Általános sztrájk Amsterdamban.** Az amsterdami hajófuvarosok sztrájkja ma váratlanul a vasúti alkalmazottak sztrájkját vonta maga után, úgy, hogy Németalföld egész területén szünetel a vasúti személyforgalom. A vasúti munkások egyesülete ugyanis az éjjel elhatározta, hogy a németalföldi vasúttársaság igazgatóságától követeli fogja, hogy ne adjon kocsikat azoknak a hajófuvarosoknak, akiknek személyzetét sztrájkol. A gyűlés kimondotta továbbá, hogy ha követeléseit nem teljesítik, az összes vasúti és lóvasúti alkalmazottak általános sztrájkját proklamálják az egész országban. A németalföldi vasúttársaság területén sok kocsit von megakrva olyan áruval, amelyet a legközelebb Indiába menő hajókra kellene szállítani és erre való tekintettel a vasúttársaság igazgatósága megtagadta a kérelmet. A nevezett vasúti alkalmazottak erre kimondták a sztrájkot. Az államvasúttársaságnak vagy 300 munkavezetője és fűtője is sztrájkba lépett, úgy, hogy a személyforgalom az egész irányban szünetel. A Rotterdamból jövő tőzsdéldatokat Goudában megkérték, hogy térjenek vissza, nehogy a kocsik Amsterdamban összehalmozódjanak. Az újságokat *automobilokon szállították a vidékre.* Amersfoortban egy vonat gépezése, amelyben lovascsapatok akartak Amsterdamba szállítani, vonakodott a vonatot vezetni. A csapatok erre kiszálltak a vonatból és lovon indultak Amsterdamba.

Este távirati rendeletre 650 főnyi gyalgóság és lovasság érkezett Amsterdamba. Délután 5 óráig a hollandi vasúti társaság vonatai közlekedtek, de később. A vágányállítók szintén sztrájkba léptek. A *Telegraf* című lap értesítése szerint a városi gázgyárak munkásai elhatározták, hogy nem hoznak a gyárakba szesnekocsikat és szintén sztrájkba lépnek, ha a vasúti munkások általános sztrájkját proklamálják.

Amsterdam január 30.

A helyzet válságos. A sztrájkolók féktelenül viselkednek és zavargásokat rendeznek. Hetven főnyi sztrájkoló *megrohanta és összeszúrta* azokat a munkásokat, akik dolgozni akartak. Egy munkást a sztrájkolók a vízbe dobták; a szerencsétlen csak nagy nehezen szökött partra. Több összetűzés volt és *tíz sebesült vittek kórházba.* Egész Hollandiából Amsterdamba rendelték a csendőrséget. Addig is, míg a csapatok megérkeznek, tengerészkatonák teljesítik az őrséget töltött puskákkal. A teheráruszállítás teljesen szünetel, a személyszállítás nem akad meg, de a vonatok nagy késéssel érkeznek. A vasúti alkalmazottak egyesülete elhatározta, hogy megkezdi a sztrájkot.

— **Nessi Pál elboacsátása.** A hivatalos lap mai száma közli a honvédelmi miniszternek egy rendeletét, amely szövege szerint így hangzik: Elboacsátatik 1903. évi január hónap 24-ikével szolgálati kötelezettségének teljesítése után, tiszti rendi köztartásának megtartása nélkül, saját kérelmére: Nessi Pál, a budapesti I. honvédkerületi parancsnokság nyilvántartásában álló szolgálaton kívüli viszonybeli hadnagy.

— **Felolvasás.** A Kereskedő Ifjak Társulatában (Magyar-utca 3) e hónap 31-én, szombaton este kilencfelül *Orakor Cipott Géza,* a Pestü Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője *a kamatláb törvényéről* érdekes előadást fog tartani.

— **Elítélt párbajozó.** Berlinből táviratozza tudósítónk, hogy a haditörvényszék ma ítélkezett *Grave* felett, aki két hét előtt a Grunewaldban párbajban agyonlőtte ellenfelét, dr. *Ayet.* A haditörvényszék két-évi várfogságra ítélte *Grave*-t.

— **Szelhámoss szobházi titkár.** *Jakabfi* Gábor a nagykálló szinpártoló közönséget szinházi bérleti előlegei felvételével megkérősitotta *Jakabfi*, mint a bányai színház színházi titkára mutatkozott be és már tekintélyes összeget szedett össze, mikor megérkezett az Országos Színházevület körözünyé, hogy *Jakabfi* Gábort kizárta kebeléből. *Szabó* járásbíró erre rögtön letartóztatta *Jakabfi*-t.

— **Hajverseny.** Londonban nagy hajverseny volt. A vetélkedés a hosszúság szempontjából történt. Az első díjat egy bristoli hölgy nyerte, akinek a haja egy méter és negyvenhárom centiméter volt.

— **Elítélt ötezer korona.** A *fejérléplomi takarékpénztártól* a temesvári takarékpénztárhoz január hó elején levél érkezett, amely 15.000 korona helyett 10.000-ot tartalmazott. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy *Martin* Kristófi, a fejérléplomi takarékpénztár tisztviselője sikkasztotta el a hiányzó összeget, mert éppen a feladás napján, január 11-én 4000 koronát fizetett le a számára házvételért. *Martin* vizsgálati fogságba helyezték, de tagadja tettét.

— **Elfogott tolvajok.** A rendőrség az éjszaka egy ismert, rovtomultu utazó zsebtolvajt tartóztatott le, aki a főváros területéről ki van tiltva. *Weiss* Pál kaposvári születésű, 29 éves csavargó az illető, aki a Szondy-utca 33. számú házban egy bukkott lányt

lakott együtt. A rendőrség gyanusnak találta, hogy a leányt 3000 korona takarékbetéte van, azonkívül temérdek ékszert is találtak a lakásukon, s az értéktárgyakat lefoglalta és jolytatja a nyomozást. — A rendőrség letartóztatta még *Fragó* Mária rovtomultu cselédet, aki *Hejner* Jenő kereskedőt lopta meg s *Heine* József 29 éves, a fővárosból kitiltott rovtomultu csavargót, aki teherkocsikról lopkodta le az árukat.

(x) **Téli fürdőidény a Szt.-Margitszigeten.** Az ideg- és szívbetegeknek, a vérszegények és diabetikus gyógykezelésre igényt tartóknak, a csuzos kőszvényes bántalmakban szenvedőknek legjobban ajánlhatjuk a Margitszigeti téli fürdő idény alatt a gyógykezelést.

(x) **Erdélyi császári és királyi udvari fényképés mütreme: IV. Ujvidék-utca 2. szám.** Kossuth Lajos-utca sarkán. Platinképek, akvarellek, olajképek bármely fénykép után. Fűlvételek egész nap. Vidéki megrendelések pontosan eszközölktenek. Telefon. Lilit.

FŐVÁROS

(*) **Megtagadott válasz.** A fővárosi középítési bizottság mai ülésén *Fektor* Ferenc a napirend előtt azt panaszkolta, hogy a tanács a Zugló egyik részének parcellázása alkalmával úgy intézkedett, hogy az egyik utcanyitáshoz az odaváló bázulajdonosokat kötelezte a világítás berendezésére és fenntartására, a másik szomszédos utca megnyitására pedig a saját költségén közvilágítást alkalmazott. *Fektor* nem tartja méltónak, hogy ugyanolyan körülmények között a polgárok egyik részére súlyos terhet rójanak, a másik részét pedig az ily terhek alól minden ok nélkül fölmentsek. Ugyálszik, ugymond, a tanács öletszerűen intézi el az ilyen dolgokat. Kérdi az elnököt, hajlandó-e az ügyet szóváltani a tanácsban. Az elnök: Rózsabegyí alpolgármester az interpelláló bizottsági tagnak megtagadta a választ, mert a felszólalt maga is háztulajdonos a kérdésben forgó területen, s mint ilyen, kétségkívül érdekelt fél. Már pedig a bizottság ügyrendje szerint a saját ügyes-bajos dolgát senki sem panaszohatja ott, ahol a közérdek lehet csupán a tanácskozási tárgya.

(*) **A javadalmi cikak bérlete.** A javadalmi díjak szedési jogának a bérlete március hónap végén lejár. A pénzügyi bizottság mai ülésén oly javaslatban állapodott meg, hogy hirdessen árverést április elsejétől kezdődő egy évi időre, a régi díjjegyzék alapján. Javasolja azonban azt is a bizottság, hogy a tanács hívja föl a közigazgatási ügyosztályt: tegyen előterjesztést a házilagos kezelésbevétel iránt. Megemlítjük, hogy a mostani bérlet 398.888 koronát fizet a fővárosnak.

(*) **Uj magyarok.** *Özvegy Perelt* Károlyné született *Bloch* Jozsika, *Perelt* Iona, *Perelt* Bódog magánváltalnak, *Barber* Károly kereskedő, *Zemann* Keszó lakatos és *Fischer* Alfrédné született *Günther* Mária Anna, a bécsi Karl-színház tagja *Rózsabegyí* Gyula helyettes polgármester előtt melettek a magyar állampolgári esküt.

SZÍNHÁZ, ZENE

— **Operaház.** *Rédei* Szidi asszony, a nagyváradi színház tagja, aki minap indispozícióval kezdte meg vendégzenészetét *A fekete domon* Angla szerében. ma este *Villars dragonyosaiban* lépett föl, mint *Friquet* Rózi. Csak a rosszakarat alkalmazhatja a bíraltat rendez mértékét a rokonszenves fiatal énekesnőre, aki ezuttal másodsorú állt az *Operaház* komoly szinpadán, ahol még eddig mindenki csak bizonyos akklimatizáció után mutathatta be képességét. *Rédei* Szidi természetesen elfogytással is küzdött, aminek következtében koloraturájának tisztasága kissé szenvedett továbbá organuma sem érvényesülhetett a maga teljességében. Annál szebb reménységgel nézünk az énekesnő jövőjébe, aki talentumáról bizonyosságot adott és sok egyéni kedvességével ma is megnyerte a szimpatikákat. — *Sylvain* szerében új volt *Gábor*, akinek organuma és énektudása egyre fejlődik. Ez a nagy intelligenciájú fiatal tenorista, akit közönségünk szinte becézget, komoly becsúgygyal tanul és dolgozik. Áriájában, amelyet őszinte tapsal fogadtak, és a duettben gyönyörű pianojával és tejhangjainak izléses alkalmazásával keltett feltűnést. — A többi szereposztás a régi volt, de külön dícsérettel kell megemlékeznünk *Mihályról* (Bellami), aki valóban hasznavehető tagja intézetünknek, és *Hegedűs* mulatságosan kedves *Thibautjáról*. — *Szomorú*, hogy *Maillard* bájos dalműve alig vonz közönséget. Csupán intim érdeklődők jelentek meg. (G.)

** **Monna Vanna a Vig-színházban.** *Maeterlincké* *Leblanc* Georgette társulata amely a *Monna*

Vanna-val európai körúton van, hétéfőn este érkezik Budapestre és kedden, február 3-án este játézza el a híres drámát a *Vig-színházban*. *Maeterlincké*, a szerző, sürgönyben tudatta a *Vig-színház igazgatóságával*, hogy darabjának budapesti előadásán szintén jelen lesz. A társulat magával hozza azokat a díszleteket és jelmezeket, amelyekkel a színművet Párisban bemutatták. A *Monna Vanna* francia előadására szóló jegyeket ma kezdtek árusítani.

** **Jókai Mór hetvennyolcadik születésnapja.** *Jókai* Mór február 19-én éri el életének hetvennyolcadik esztendőjét. A koszorús költő születése napját a Nemzeti Színház igazgatósága — mint érte-sülünk — az *Aranyember* előadásával óhajja megünnepelni. Ez lenne egyuttal az *Aranyember* századik előadása.

** **Hangverseny a Parkklubban.** A Parkklubban ma este volt az első művészhangverseny, mely igen szépen sikerült. A vendégeket gróf Szápáry Pál a Parkklub igazgatója távollétében *Özvegy Szápáry Gézané* fogadta. A hangversenyt közreműködtek a *Hubay*—*Popper* négyestársulat, *Tecchi Bonci*, aki néhány románcot adott elő *Ponchelli* *Giacondájából* és *Puccini* *Manonjából*. Ez estélyen mutatkozott be először *Sylvane* Paula asszony, Merli mester első tanítványa, aki *Wolf*, *Rubinstein*, *Boldini*, *Liszt*, *Godard* és *Rückert* dalaiból énekelt s azonkívül előadta nagy tetszés közt *Delia* nagy áriáját. Az énekszólamokat *Kerner* és *Tarnay* kísérték zongorán.

** **Bacsányi.** A *Vig-színház* legközelebbi újdonsága, *Fényes* Samu *Bacsányi*-ja, a nemzeti öntudat ébredésének egyik legérdekesebb korszakát hozza szinpadra. Az ideális, hazafias eszmékért rajongó költő szerelme körül fordul meg a cselekmény, amelyből jelentékeny rész jut Kelemennek, az első magyar színházgátnak és színeészeinek. *Bacsányi Fenyvesi* Emil fogja játszani. A darabot *Hegedűs* Gyula rendezi és a próbákban jelen van a szerző is.

** **B. Pevny Irén Aradon.** *B. Pevny* Irén, a jeles énekesnő tegnapelőtt *Aradon* vendégzenészt *Zilahy* Gyula kitűnő társulatánál és pedig *Hunyady László*-ban mint *Erzsébet* és *Kelemen* színeészeivel alakításával természetesen óriási sikert aratott, amelyről az *Arad és vidéke* a következőleg számol be:

A szezon egyik legfényesebb estéje volt a mai. *Pevny* Irén, a hírneves operanékesnő, aki még sohasem volt *Aradon*, igazán el lehet mondani: jött, dalolt és győzött — egy csapásra fényes diadalt aratott, olyat, aminőben nagyon keveseknek volt még részük a mi szinpadunkon. Hangsúlyozzuk ezt, mert keresni kell az országban azt a kényes, jéghideg közönséget, mely az aradihoz volna e tekintetben hasonlítható, különösen akkor először lép valaki előbe. Aki olyan spontán lelkesedést tud keltetni, az elragadtatás olyan magas fokára tudja emelni ezt a közönséget, mint *Pevny* ma este *Erzsébet* szerepében, az valóban büszke lehet e diadalára. Rokonszenves tapsal fogadta a közönség a második felvonás elején *B. Pevny* Irént, de csakhamar lelkesedéssé fokozódott a tetszés s tüntetéssé a rokonszenves taps, amint elénekelt legelső dalt. A *La Grange-aria* után pedig — ami leledtetetlen mozzanata volt e fényes estének — valóságos orkánja zúgott föl az elragadtatásnak. Képrázatos lényében tündöklő itt *Pevny* művésze. Gyönyörűen csengő meleg hangjába annyira megragadott érzést tud önteni, a tudás és iskolázottság olyan tökélyre párosult benne a legnemesebb érzésekkel, ami eleráhatatlan hatással van a közönségre. Kevés művésznőben van annyi szív, mint *Pevny* Irénben, minden hangjával a szívre hat s különösen magas pianó paratlantul szépek. Alig van magyar művésznő, aki ebben versenyezhetne vele. Az utolsó felvonásban gyönyörű éneke mellett erőteljes drámai játékkal is mély hatást tett a közönségre.

Nagy elismeréssel vannak a városi és megyei előkelőségek *Zilahy* Gyula iránt, aki nemcsak kitűnő társulatot szervezett, hanem a legnagyobb áldozatkészséggel művészetünk első sarjait is vendégzenésztel.

** **Hírek a Magyar Színházról.** A *Magyar Színház* igazgatósága aziránt folyamodott a főváros tanácsához, hogy minden csütörtökön délután ifjusági előadásokat rendezhessen mérsékelt helyárok mellett. A tanács már egy ízben elvben hozzájárult a kérelem teljesítéséhez, de akkor a tizöttség csekély számára való tekintetéből nem engedélyezte a délutáni előadásokat; időközben azonban a tizöttség létszáma jelentékenyen megszorítottott és így a tanács most már aligha tesz kilógásokat, hogy a Magyar Színház a tervezett ifjusági előadásokat megtarthassa. — *Vasárnap délután* a *Trouville* *gyöngye* kerül színe a Magyar Színházban. A dallamos operettnek ez lesz az első délutáni előadása. *Hétfőn*, február 2-ikán délután *Beóthy* László és *Rákosi* Viktor látványos hazafias színművét *Az aranylakodalmi* játésszék. — A népszerű darabnak ez az előadása kivételosen 2½ órákor kezdődik.

A megfagyott testrészek gyors és biztos gyógyítására az egyedüli szer a

„Halifax Fagybalszam”

ára 1 kor. Kapható: Schubert Arnold gyógyszer-tárában, VII., Csengery- és Dob-utca sarkán.

Leányok és legények.

— Bemutató-előadás a Magyar Színházban. —

Budapest, január 30.

Vajjon helyes dolog-e az élet szennyét piszkát a színpadra vinni és a maga undok voltában a néző elébe állítani: „Nesze, undorodjál meg a büntől!” — erről lehet vitatkozni. Azok a színpadi esztétikusok, akik koronás vezérekkel, a német császárral az élükön, csupa olyan darabot akarnak látni a színpadon, amely „lelmagasztosítja” a lelket és költői harmóniában ringatja a leőzöt, az ilyen darabra, amelyet ma este látnunk, anélkül kiáltanak és véleményüket egész rövidesen így fejezik ki:

— Le vele a színpadról!

Vannak azonban, akik azt mondják — és talán igazuk is lenne egy kicsikét, vagy mi, — hogy a színpad az élet, az élet pedig nem mindig szép és harmonikus. Az élet a tenger. Fenséges a maga átérthetetlen egészében, naplányban ragyogó végtelen hullámsíkjával, sötétlő, félelmetes örvényeivel, — de hát az a piszkos hullám, mely a partot mossa, az is csak a tenger.

Dörmann Felix, a ma este bemutatott *Leányok és legények* (Ledige Leute) szerzője, az élet tengerének egy ilyen piszkos hullámát zudítja neki a színpadnak. Elvégre a piszkos tükör is tükör és arról a tükörről, amelyet a bécsi drámaíróknak ez az életképe odaállít a mai társadalomnak, minden egyebet inkább lehet állítani, mint azt, hogy *haszú képet mutat*. Undok, de igaz.

Brandné-asszonyág háza, a maga három leányzójával, azzal a bűnben fogant, bűnben nevelt és a bünből táplálkozó három virágszállal, igazi modern korpék a társadalomnak abból a rétegből, melynek léte alapja nem az erkölcsben, hanem az erkölcs telenségben gyökeredzik. A három leány ugyszólván három különböző árnyalata az erkölstelenségnek. Az első, Zsófi, tudatában van a maga elvetemedett voltának és egészen természetesen találja, hogy a szegény leány sorsa az elvetemültség; a másodiknak, Marinak gyűlöletekkel dereg valami a tiszta erkölcs nemességének a sejtéséből, de nincs elég eroje hozzá, hogy eldobja magát a bűnt; a harmadik leány sorsa, Lució, az igazi tragikum. Ez az a lilium, mely a posvány ferődjébe ful — nincs mentés a számára, mert magasba törekvő szára a posványban gyökeredzik.

Az egész darab tendenciájának a megsejtyesítője különben a három leányzó édesanyja, özvegy Brandné asszonyág. Az anya, aki a leányai bűnéből tartja fenn a házat és ezt a legtermészetesebb dolognak tartja a világon. Bizonyos önzérettel veri hozzá a mellét s ha nem is kérkedik éppen vele, de éppen sággal nem jut eszébe egy pillanatig se, hogy oka lenne valamelyes szegényezésre. A földhöz ragaszkodó mellett bizonyos polgári jóléthez szokott anyánember teljes morálisan insanity-jének igazi típusa ez az asszony.

A *Leányok és legények* e szomorú figurái közé egy romatlan fiatal fiút hoz a szerző, aki beleszeret a harmadik bűnvirágba, Lucióba. Azt hiszi róla, hogy ártatlan és ki akarja menteni bűnös környezetéből. A bűnvirág is beleszeret a fiuba és éri, hogy az igaz szerelem tisztító tűzében az ő teste-lelke is megisztolna. A harmadik felvonásban a fiu el is viszi a leányt saját anyja házába. Nőül akarja venni. De eljön a leány anyja, özvegy Brandné asszonyág is és visszaköveteli a leányt a bűn számára.

— Mit? Maga feleségül akarja venni a leányomat? Maga éhenkórász, aki a fizetéséből él?... — Tűnkre akarja tenni a *karrierjét*?! — mondja teljesen ártatlan arccal.

A leány, a posvány liliuma, menekülni próbál. Könyörög a fiúnak, hogy ne ejtse vissza a posványba, tartsa meg ebben a tiszta házban, de a társadalmi konvenció felülkerekedik a fiuban és a leány megy az anyjával vissza a bűnbe, amely a szegény leány sorsa.

A fiu pedig, a szerelemre gondolva, amelyre a szegény Traviata iránt gyulladt, eltakarja arcát és anyjához fordulva mondja:

— Anyám, be' szőgyellem magamat!

Ezen végződik Dörmann Felix életképe, amely néhány évvel ezelőtt megkapta a *Bauernfeld*-díjat, melyvel Ausztriában minden esztendőben az az évi drámai termés legjobb darabját jutalmazzák.

A darabra tartozó ezt az adatot nem azért emlíjük fel, mintha ez a *Leányok és legények* irodalmi értékének megítélésénél valami nagyon a latba esnék. A darab, mint megmondtuk, már azok közé a szomorú, sőt színpadi alkotások közé tartozik, amelyek az élet megdöbbentő oldalát rajzolják. Nem is rajzolják, hanem — fotografálják.

Ilyen háromfelvonásos, megdöbbentően szomorú fotográfia ez az életképe egy egész bűnben élő és ebből táplálkozó társadalmi rétegről, azzal a szomorú

végso akkorddal, hogy akit a bűn poip-karja fogva tart, annak bele kell vesnie...

A *Magyar Színház* személyzetét összevágó, jó előadásban mutatta be a darabot. Legelőszörban *Sziklainé* mutatta meg, amit különben már régtől fogva hirdetünk róla, hogy elsőrangú színésznő, tele jellemző erővel, természetességgel. Özvegy Brandnéja igazi tanumány-alak. Mennyrre eltalálta ezt a figurát, mikor nem az erkölcsi elvetemültségét színezte ki, hanem a teljes morálisan insanity-t, mely ennek a borzalmas anyának szinte a perszonifikációja. Játékának a hatása teljes volt. Kitiűnő volt *Horváth* Paula a folyton civakodó, öntudatosan romlott Zsófi szerepében. *Angyal* Ika, *Marosi* Adél, *Ráthonyi*, *Abelovszky* Margit, *Lubrinicz* Julia jók voltak. Kovésbó jelelt meg ma *Rátkai* (Vince) a minap róla kifejezett nagy várakozásaink. Teljesen színtelen volt és még beszédében is fogyatékos. *Sziklai* közel sem járt az általa jársított alakhoz. (Weng!) Nem annyira egy tékozlásai miatt gyámság alatt tartott vagyonos gavalterra, mint inkább egy éjjeli kávéház fizetőpincéjére emlékeztetett.

Külön kell megemlékeznünk egy ifju. női színésztalantumról, aki ma este mutatkozott be először egy színházi ensembelen: *Judik* Etelrő. A kisasszony, ha jól tudjuk most végzi a *Színház-Akadémiát*, melynek egyik legreményteljesebb növendéke. Teljesen jogosultknak tartjuk a jövőjéhez fűzött reményéseket. Bájos, fiatal leányka a legelőnyösebb színpadi termettel s organuma tiszta, lágy, kifejező, az érzések kifejezésére gazdag skálával. Egészen kezdő még, aki a színművészet klaviatúráján inkább csak tapogatózik még s bizonytalanul, félve üti meg a helyes billentyűt is, de ebben a tapogatózásában is egy kiváló tehetségnek az ereje nyilvánkozik meg. A harmadik telvonás nagy jelenésében, mikor anyja ellen fordul és a tiszta szerelembe kapaszkodva, egy utolsó kísérletet tesz a bűnös életből való menekülésre s mikor nem sikerül s a kétségbeesés könnyelműségével hagyja el igazi szereleme tiszta hajlékát, erő és igazság volt a játékában. Meggyőződéssünk, hogy erről az ifju kezdőről sok szó fog még esni...

A darabot *Gergely* István dolgozta át magyar színpadra. Az eredeti bécsi dialektusából nemcsak fordította a darabot, hanem dialogjait ugyszólván átalkotta s a mellett, hogy semmit sem vesztettek jellegzetes voltukból, zamatos magyarságot öntött azokba. A darab jeles átdolgozójának sok része van benne, hogy a bécsi életképe magyar színpadon is az igazság erejével hatott.

A szereplők, különösen *Sziklainé* és *Judik* Etelrők, meleg tapost kaptak. A jó rendezésért dicséret illeti meg *Szűgyi* Vilmost.

(M. s.)

MŰVÉSZET

□ **Magyar festő a királynál.** A király meghívására *László Fű* öp festőművész aki az idői telet Párisban töltötte, újkérvor Bécsbe érkezett, hogy ő felségét lefesse. A király ugyanis *Eulenburg* herceg bécsi német nagykövetség nyugalomba vonulása alkalmából saját arcképét ajánlotta föl és ezt a képet kellett a művésznek megfestenie. A művész számára a bécsi Burgnak Sándor-termet rendezték be és itt készíttette el a király legújabb arcképét, mely ő felségét életnagyságban és ülőhelyzetben örökíti meg. A király tizenégyezer ült a képhez.

□ **A Vörösmarty szobor.** A Vörösmarty-szoborbizottság holnap délután a városligeti Műsarnokban ülést tart, hogy lezárja a pályázatot. A szűkebb pályázaton az első kategóriába osztott öt művész vett részt: *Kallós* Ede, *Ligeti* Miklós, *Róna* József, *Telcs* Ede és *Lóth* István.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **A Természettudományi Társulat** ma este 6 órák az egyetem ásványtani intézetében tartott felolvasóülésében dr. *Lenyel* Béla folytatja sorozatos előadását a chemia néhány alapvető jogalmáról és fontosabb törvényeiről.

○ **A Társadalomtudományi társaság** ma este a kereskedelmi és iparkamara dísztermében felolvasó ülést tartott, melyen *Leopold* Gusztáv jelölötte *A szociológia újabb irányáról* című értekezését. Előadó ismerette a szociológia alapelveit majd áttért *Spencer* és *Kant* tanainak ismertetésére és végül fejtegette a legújabb szociológia a teleogikus szociológia tanait.

○ **Az Izraelita magyar irodalmi társaság** február 8-án a zsidó hitközség síp-utcai dísztermében *felolvasó ülést* tart melynek tárgyszorzata a következő: dr. *Ungár* Simon: *Ruházkodás a régi zsidóknál*. *Gábor* Ignác: *Alcharizi*.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A nyitrai nemzetiségi bűnpör.** Nagy érdek-lődés mellett tárgyalja a nyitrai törvényszék dr. *Markovits* Rezső vágujhelyi ügyvéd és társainak bűnpörét. Nagy feltűnést keltett a mai tanuk közt egy katolikus tanító megjelenése, aki saját bevallása szerint a híres *Nordroviczky* egyenes leszármazottja, atyja kecskeméti születésű magyar ember volt s ő ma mint a tót agitátornak mentő tanuja jelent meg a törvényszék előtt. Tót nyelven tette le a vallomását. A védelemnek egy másik tanuja a szobotisti kántortanító állami stipendiummal kapott tanítói oklevelet.

A tárgyalás *Pavlovics* Márton és *Liszka* Pál földművesek kihallgatásával kezdődött. Mindketten egész határozottsággal jelentették ki, hogy *Markovits* és társai semmiféle igaztást nem követek el, de az elnök és az ügyész keresztelődéseire a tanuk megzavarodtak s olyan elmentendőségekbe keveredtek, hogy a törvényszék meghiteltetésük mellőzte.

Pitvasék József morva-liszikai katolikus iskolai tanító arra bírta a törvényszéket, hogy tótul teheszen tanúságot, mert a magyar nyelvet sem nem érti sem nem beszéli. Egyenes leszármazottja a híres *Nordroviczky* tanu atyja *Kecskeméti* születésű s tablabiró volt. A tanu 1875. évben Nagyszombatban kapott tanítói képesítést. Az inkriminált kifejezéseket, bár jelen volt a beszédnél, nem hallotta s egyáltalában nem akar semmit sem tudni az igazságról. *Miklóssy* Arthur bíró: Ha maga semmit sem tud a beszédéről, hogy lett mégis tanu? *Tanu*: Magam se tudom. *Elnök*: Es mint magyar tanító nem tudott megtanulni magyarul? *Tanu* hallgat. A törvényszék meghiteltette.

Szabuly János szobotisti kántortanító következett aztán. Hallotta a lubinai beszédeket, de azt valja, hogy *Markovicsék* hazafias irányban nyilatkoztak s egyáltalában nem igaztalt. *Ügyész*: Ou ugy-e bár állami stipendiumból nevelkedett? *Tanu*: Igen. *Ügyész*: Lubinán önnék tanítói állása mellett más foglalkozása volt? *Tanu*: Igen, könyvelő voltam a szövetkezetnél. *Ügyész*: Mikor kapta ezt az állást, választás előtt vagy után? *Tanu*: Választás után. *Ügyész*: Tehát kortesszolgálati jutalmul. Ou a választás előtt parasztrubában járt a nép közt, *Turóc*-*Szent-Márton*ból hozott tót diazókat és azokat a népek betanította. *Tanu*: Csak egy vasárnapon öltöztem parasztrubába, hogy megtudjam, hogy áll nekem ez a ruba. (Derültség a halgatóság padain.) A törvényszék a tanut igazolásra és nyilvánvaló valótanságai miatt elzárta az esküöl.

Krajta József a vágujhelyi Ludova Banka pénztárnoka, cseh születésű, tagadja, hogy a vádoltak igaztalt volna. *Ügyész*: A tanu meginteltetését ellenzi, sok egyéb perrendszőrük ok mellett, azért is, mert öszekötetésben áll a magyarelleses törkevésekkel. (*Markovics* Gyula és dr. *Taynor* védő igazgatlanulgranak helyeikről: Ez ellen tiltakozunk!)

Ügyész: Aki törvénytellenül a tót nemzeti programján áll, aki a magyarság szupremációjának megdöntésére munkál az bílt követ el a magyar nemzet ellen. Magyarországon nincs más nemzet mint a magyar a tót legfeljebb csak nemzetiség. (Ellenzés. Elnök csendet int.) *Védő*: A maga és a vádoltok nevében ünnepélyesen kijelenti, hogy ők a politikailag egységes magyar nemzet tényezőinek tartják magukat. (Egy hang a padokról: De nyelvilag nem ismerik el az állam egy ségét. *Védő*: Az más kérdés.) Kijelenti végül, ha egyáltalában képzeltető itt valamelyes igazgatás, ugy a királyi ügyész maratarása és beszéde igazot. *Elnök* figyelmezteti a védőt, hogy a királyi ügyész intencióit, amelyek nemcsak hazafias, de szigorúan törvényes alapú bírnak, meggyanúsítania nem szabad mert különben élni fog előnki hatalmával és erősebb eszöközökhöz nyul.

A törvényszék melőzi ezek után a tanu meghiteltetését mert vallomása lényeges részeiben ellentétben áll a többi tanuk vallomásaival, amelyek már törvényszerűen bizonyítva vannak. *Védő* felolvasodást jelent be.

Pisny Károly a vágujhelyi Ludova Banka hivataloszóga a vádbeli kifejezéseket nem hallotta. Eisméri azonban, hogy a jelölt a tót nemzeti párt üvének vallotta magát s a *turóc*-*szent-mártoni* tót programot vallotta magának.

A tárgyalást holnap folytatják. Még öt tanu kihallgatása van hátra, mely előreláthatólag az egész szombati napot igénybe veszi, ugy hogy a vád és védbeszédekre csak az ünnepek után kerülhet sor.

§§ **A soproni banku és.** *Sopronból* jelentik: A délután folyamán ifju dr. *Schwarz* Miklós mondott védőbeszédet *Zettl* Gusztáv mellett, amelynek során főképp azt bizonyította, hogy a bankban alkalmazott könyvvizelői rendszer mellett az igazgatóság tagok a hamisításra rá sem jöbettek volna; ezenkívül *Schladner* vezérigazgató korlátlan hatalmat gyakorolt a tisztviselőkre, melylyel szemben senki sem érvényesülhetett. Az osztrák-magyar banknak a könyvek betekintését azért nem engedték meg, mert a jegybank helyi főcéljának korábbi főnökei alatt bizonyos fizleti versengés állott fenn a két intézet között. Az igazgatósági tagok a bank helyzetét tisztán nem látták és ily körülmények között az ellenőrzés hatályosabb módját nem alkalmazhatták, mert különben intézetük hírnevét kockáztatták volna. *Zettl* Gusztávot az osztrák-magyar bank igazgatósága a bankbukás után beadott lemondása ellenére ujra kinevezte vállóbirónak; ebből legjobban kitetszik, hogy *Iovag* Pranger vezérigazgatónak *Zettl*hez intézett figyelmeztetéséga visszaélések annyira általánosok voltak,

hogy azok radikális intézkedésekhez lökést nem adhatnak és hogy a jegybank kormányzósága maga is így fogja fel a dolgot. Ezután dr. Kanja József védője Hajnal Endre ügyvéd mondta vádbeszédét, bangsulyozván, hogy védené jogtanácsadója és titkára volt a banknak és a könyv-, valamint a számadások vizsgálatához köze nem volt. Ezután hivatkozta védenének a közügyek terén szerzett érdemeire, melyekért királyi kitüntetés is nyert és kéri fölmentést. *Gebhardt* József nyugalmazott polgármestert *Babos* Imre ügyvéd védi, aki szintén arra hivatkozik, hogy védené csak a jogügyi bizottság tagjaként működött és ilyen minőségében a bank alapszabályai szigorúan megszabták hatáskörét. A könyvekbe való betekintés nem volt az ő dolga. Ismételt lemondott az igazgatósági tagságról, de rábeszélésre megmaradt, gyanuja nem lehetett, mert még az olyan szakember is, mint Bössl Viktor, az osztrák-magyar bank főnökének akkori főnöke is miniszternek mondotta az építéskor ügyvezetését.

§§ Szóráköttség. Bészből jelentik, hogy a sebészeti klinika egyik orvosa ellen megindították a bűnügyi vizsgálatot. A kiváló sebész ugyanis egy megoperált betegnek a hasában felejtette a csipetű olót. A beteg meghalt s a boncolás kiderítette, hogy az oló átúrta a beleket.

Nyiltér.

Csak 30 fillér

heli kölcsönjéért 10 költőből kiváló illusztrált folyóirat rendszeres folytatásokban hazaszállítva. Magyar, vegyes vagy német nyelven. Prospektus küld az Egyetemes Folyóirat Olvasójának. Király-utca 112.

4%-os kamatozást meghaladó, adómentes

Tőkebefektetésre

ajánljuk a

Magyar helyi érdekű vasutak r.-t.

4%-os, 105%-al visszafizetendő

KÖTVÉNYEIT,

melyek, valamint az összes állampapírok és elsőrendű záloglevelek nálunk a napi árfolyamokon előnyösen vásárolhatók.

A vásárolt értékpapírok megőrzését átvesszük nyílt letétek alakjában, azonkívül c célra

Safe deposit-osztályunk

is rendelkezésre áll.

A Pesti magyar kereskedelmi bank

váltó-üzlete Budapest, V., Dorottya-utca 1.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Lengyel-vita a birodalomgyűlésen.

Berlin, január 30.

A birodalomgyűlés napirendjén *Dziembowski* (lengyel) interpellációja van, amely így szól:

A német birodalomban lévő lengyel lakossággal való egyenlőtlen bánásmód, amely a törvény előtt való jogi egyenlőség ellenkezik s amely különösen a lengyel iparosoknak és kereskedőknek a katonai hatóságok részéről való bojkottálásában és abban nyilvánul, hogy a lengyeleket megfosztják az egyéves önkéntes szolgálatra való jogosultságtól és lengyel újságírókkal közönséges gonosztevők módjára bántanak, arra a kérdésre indít, hogy mit szándékozik tenni a birodalmi kancellár ezen állapotok megszüntetésére.

Interpellációja megokolásában *Dziembowski* felsorolja azokat a rendszeres sértéseket, melyeket a lengyeleknek el kell szenvedniük. Egy tanítót elbocsátottak, mert jelen volt egy lengyel gyűlésen. Hogy a német hivatalnokok gyűlölete a lengyel nyelv ellen mennyire megy, mutatja egy levélhordó példája, aki egy lengyel címzésű levélre azt írta: „Semmiféle lengyelek, németül írjatok!” (Derűttség.) Kintasításkorra felhasználnak minden alkalmat. Egy fiatal leánynak csak azért nem adták meg a mentő-érmet, mert atyja lengyelül szavazott. Egy lengyel ember, aki lengyel nemzeti öltözetben jelent meg a

választáson, annyira felháborodott a Landrath, hogy azt mondta neki, hogy csak eddigi büntetlenségének köszönhető, hogy nem bünteti meg. Az Osmark-egyesület egyre erélyesebben követeli a lengyel helységnevek németesítését. A poseni Ratzini-féle könyvtárban az alapítólevél rendelkezése ellenére német embert tettek meg igazgatónak. A lengyeleket olyan szigorúan ellenőrzik, hogy a csendőrök még a templomba is behatolnak istentisztelet előtt. A telepítő-bizottság egyebet sem tesz, csak germanizál és a protestáns vallást terjeszti. Anyakönyvi hivatalnokok okirathamisításokat követnek el, amennyiben a jegyző-könyvekben előforduló lengyel neveket lengyelül olvassák fel, de németül írják be.

Lengyel szerkesztőkkel rendkívül rosszul bánanak a fogházakban. Az egyik közülük rövid időt a 36 főtől vesztett testsúlyából. Az egyéves önkéntesi jogositvány elvonása lengyel fiatalemberektől történt ellenes. Ezek a fiatalberek semmit sem követnek el. Épp oly törvényellenes a lengyel cégek bojkottálása a katonai hatóságok által. Az a harc, amelyet a lengyel nemzetiség kiirtására indítottak, kilitástanlan. A kormány lengyelelles politikája csúszottoktól mondott és esdőt előtt áll.

Losadowski miniszter kijelenti, hogy a lengyel országrészek minden időkre felbontatlanul össze vannak kapcsolva a porosz monarchiával és a német birodalommal és amíg csak a német birodalom és a porosz állam egy katonát a táborba küldhet, ez a viszony fenn fog maradni. Mindazok a kérdések, amelyek az előtte szóval érintett kevés kivétellel Poroszország belső ügyei. A porosz állam, amely nagy állam volt már, mielőtt még a német birodalomba bekebelezte, szuverenitásából jelentékeny jogokat áldozott fel a német nemzeti állam megteremtése érdekében, de annyira még nem fosztotta meg magát a porosz állam szuverenitásától, hogy olyan kérdések felett, amelyek kizárólag a porosz országos törvényhozás kérdései, a birodalmi gyűlés törvényes módon dönthessen. Minél több hajlandóság mutatkozik erre, annál inkább kell a birodalmi kancellárnak és a szövetséges kormányoknak a princípális obstaculát elszüntetni.

Gossler hadügyminiszter azt mondja, hogy helyes az, hogy egy bizonyos számú fiatal embertől megvonják az egyéves szolgálat jogát.

Roeren (centrum) azt indítványozza, hogy kezdjék meg a vitát az interpelláció felett. *Rosmann* csatlakozik a hadügyminiszternek a thorni pörre és annak következményére vonatkozó tejegetéseibe. Az államnak mindenütt az a feladata, hogy gondoskodjék róla, hogy lojális állampolgárokat neveljünk. A szó elítéli a nagylengyel agitációkat, amelyek veszedelmes voltát leplezetlenül elárulják a lengyel lapok.

Radwilk herceg kijelenti, a miniszter ismét vitatta a birodalom illetékességét. Vajjon mióta hiszik, kérdezi a szónok hogy nem az egész test szenved, ha valamelyik tagja megbetegszik. Rheinbaben miniszter is egyes országrészek elszakadásáról beszélt, a nélkül, hogy bizonyítékokat hozott volna fel a lengyeleknek tulajdonított szándékokra vonatkozólag. Ebben, ugymond a szónok a lengyel lakosság provokálását látom, ezt pedig nem tartom előszerűnek. (Igen helyes! a lengyeleknél.) Az egyéves önkéntesi jog megvonása esetében a felolvasott esküt mindenesetre itjuli eltvelyedésnek kell tekintenem. De ez az itjuli eltvelyedés egy magban gyökeredzik, az itjü kedélyek azon virágzó törekvésének magjában, hogy nemzetiségüket nagyrabesüljék. A zsidóknak meg van engedve, hogy templomukban és iskoláikban a héber nyelvet használják, azért azt hiszem, hogy a lengyelek is igényelhetik azt a jogot amelyet a porosz közigazgatási kormány következetesen megtagad tőlük. (Tetszés) a lengyeleknél és a centrumban.) Ha van isten kegyelméből való királyság, úgy van isten kegyelméből való nép is és ennek a védelme mindenkor a helyünkön fog találni bennünket. (Tetszés.)

Roeren azt mondja: Miután a miniszter nem akar a Löhng-esetről nyilatkozni, azt itt meg nem vitathatjuk. Sajátos az a nagy ellentmondás a porosz pénzügyminiszter és Bitter főelnök nyilatkozatai között. Hogy melyikük mondotta az igazságot, a porosz képviselőházban remélhetőleg meg fogjuk tudni. Még aki nem is ért egyet az interpellációkkal az is meg fogja engedni, hogy sok visszaélés fordul elő. A gazdasági bojkott nem jogszerű. Miután mind a két nemzetiség rá van utalva egymásra és a bojkott csak elkeseredést szül. Azt mondják, hogy a lengyelek kezdtek meg. Ez nem igaz. Gondoljanak csak önk a telepítési biztosok működésére és arra, hogy a lengyel ember nem lehet hivatalnok. Így nem lehet esodálni, ha a lengyelek szövetkeznek és ezárkóznak.

Thiedemann (birodalmi párt) és *Lenzmann* (szabadelvű pártgyűlés) felszólalása után *Gossler* hadügyminiszter visszautasítja a támadást amelyet az előteszó a Löhng-eset miatt a katonaság ellen intézett. Gró *Posadowski* államtitkár még egyszer hangsúlyozza, hogy az egyes államok ügyeinek tárgyalása nem tartozik a birodalmi gyűlés elé. Ezután a ház holnapra halasztotta a tárgyalás folytatását. A holnapi ülés napirendjén kisebb javaslatok és a gyermekvédelmi javaslat állanak. *Dziembowski* indítványát, hogy a lengyelek interpellációjának tárgyalását folytassák, a lengyelek, a szociáldemokraták és a szabadelviégek egy részének szavazataival stemben elvetették.

Bécs, január 30. A szabómesterek és a segédek képviselői közt egyrésztől és a detail-nagyiparosok közt másrésztől folyt értekezlet eredménytelen maradt. Egyetlen pontra néve sem jutottak megegyezésre.

Az olasz királyné gyásza.

Cettioje, január 30. *Vukotics* vajda, *Milena* fejedelemasszony atyja meghalt.

Garibaldi leányai és Marconi.

Róma, január 30. A képviselőház elnök közli, hogy *Frinetti* külügyminiszter állapota jelentékenyen javult. (Tetszés.) *Rudini* megokolja az általa benyújtott törvényjavaslatot, hogy *Garibaldi Terezita* négy leányának egyenként évi 2500 líra életjáradékot szavazzanak meg. (Élénk helyeslés.) *Zanardelli* miniszterelnök hozzájárul a javaslatához és kijelenti, hogy oly szülők leányairól van szó, akik Olaszország újjáteremtése körül nagy érdemeket szereztek. (Élénk helyeslés.) A kamara elhatározza, hogy a törvényjavaslatot tárgyalás alá veszi. Ezután folytatták az olasz telefontársaságról szóló javaslat tárgyalását. *Galimberti* miniszter a Frascara által indítványozott napirendre vonatkozólag, hogy *Marconin* halálát és elismerést szavazzanak, kijelenti, hogy legközelebb törvényjavaslatot fog előterjeszteni Róma és Amerika közötti drótnélküli táviró-átlomás felállítására iránt. A vonal 10,000 kilométerre fog terjedni. (Élénk tetszés.) A miniszter hazafias örömmel üdvözi az olasz szellem új diadalát. (Élénk tetszés.) *Frascara* napirendjét egyhangulag elfogadták. Az elnök felkéri *Galimberti*-t, hogy *Marconival* lehetőleg drótnélküli táviró útján közölje a kamara ünnepes manifestációját. *Galimberti* miniszter kijelenti, hogy kötelességének fogja tartani, hogy eleget tegyen az elnök felszólításának.

Roosevelt üzenete.

Washington, január 30. Roosevelt elnök a mexikói és kínai valuta- és érmeügyre vonatkozó üzenetet küldött a kongresszusnak, melyhez Kína és Mexikó washingtoni képviselőitől származó iratok vannak mellékelve.

Az elnök törvény hozatalát ajánlja, amely az Egyesült Államok képessége tegye hogy a két ország által kezdeményezett intézkedés kivételénél segítséget nyújthasson. A Kína és Mexikó képviselői által benyújtott jegyzék azt mondja, hogy az ezüstérték ingadozásai avval fenyegetnek, hogy az aranyországoknak az ezüstországokkal való kereskedelmét jelentékenyen károsítsák. Ha a nemes ércök értékviszonyainak állandóságát biztosítanák, az ezüstországok beavatatala jelentékenyen növekednék. Az arany és ezüst között meghatározott arányt kellene megállapítani a kölcsönös forgalom alapjául. A viszony állandóságát az arany- és az ezüstválaszt országok együttműködése biztosíthatná.

Megbüntetett tisztek.

Páris, január 30. A mai hivatalos lap a hadügyminiszter rendeleteit közölte, amelyely egy tábornok és három ezredes *Poitiers* helyőrségből elhelyezték. Ez intézkedésnek az az oka, hogy e négy tiszt feleségei és leányai a *Poitiers*-ben a kongregacionista iskolák javára rendezett jótekonny ünnepségen mint elarusító-nók résztvettek. A miniszter az illető tiszteket felelősekké teszi azért, hogy megengedték hozzátartozóiknak a részvételt egy politikai tüntetésben.

Élgetélt egy halott tanítónak.

Páris, január 30. A kamara elfogadta a szocialisták indítványát, mely szerint 1200 frank évi életjuttatni nyugdíjat adnak az alapítatlan gyilkossággal vádolt *Giiboll* tanító özvegyének. *Poincarre* avval vádolta *Ferrette* nacionalista képviselőt, hogy ő kezdte meg az üldözést *Giiboll* ellen. *Ferrette* ez ellen élénken tiltakozott. A képviselők elküldték egymáshoz tanuikat, de később az ügyet békésen elintézték.

Közgazdasági táviratok.

New-York, január 30. (Terménytősség.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban heleben 9 05 (9.05), Január 8 80 (8.80), Aprilisra 8 81 (8.88), New-Orleansban heleben 8 7/8 (8 7/8). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8 20 (8.20), Stand white Philadelphianban 8 15 (8.15), Refined in Cases 10 50 (9.50), Credit Balances at Oil City 1 50 (1.50). — Zsír: Western steam 10 25 (10.25), Rone és Brothers 10 45 (10.45). — Tengeri irányzata állandó. — Január — (61.—). Márciusra 57 1/4 (57.—). — Májusra 50 1/4 (50 1/4). — Baza irányzata gyenge. — Páros órá heleben 81 1/4 (82 1/4), Január — (—), — (—). Márciusra 82 1/4 (83 1/4). Májusra 81.— (81 1/4), Jul-ra 78 1/4 (79 1/4). Gabons szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — Kávé: iair Rio 7. sz. 5 1/4 (5 1/4). — Jan-ra 4 10 (4.10), Aprilisra 4 30 (4.30) — Liszt: Spring Wheat clears 8 05—3 10 (3.05—3.10), Csukor: 3 1/4 (3 1/4). On: 28.75—29.10 (29.—29.20). — Rész: 12.45—12.70 (12.45—12.70). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, január 30. (Terménytősség.) (Zárlat.) Baza irányzata gyenge. — Jan-ra — (—), — (—). — Márciusra — (—), — (—). — Tengeri irányzata állandó — Jan-ra 46.— (45 1/4). — Zsír: Jan-ra 9.90 (10.20), Máj-ra 9 42 (9.55). Szalonna short clear — (—), — (—) (9.49). — Sertészsír: Májusra 16.50 (16.70). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

A boszú.

— Norvégből. —

Az úton várva-váránk, kedves,
Az út, hol várok, — síma, csendes,
Sima és csendes, mint a tó,
Lefelé lassan hull a hó.

A síma, csendes útra nézek,
Hallgatók... Nem hallom-e lépéd?
Egy madár száll a légbe fent; —
Mindenedt siri, néma csend.

S ahogy így reád várva állok,
Lassanként hóbárányypá válok.
Nagy pelyhekben hull rám a hó
S bevon, a fehér takaró...

A természetben minden alszik.
Egyszerre léptek zaja hallszik;
Te jössz az úton énefelém,
Melletted lépdel, — egy legény,

Termeted köré fonva karja,
Derokad átólve tartja...
Fájó sóhaj a légbe kél, —
Szomorún, búsan zúg a szél...

S a hóbárányynak könnye támad;
A könnyből patakocská árad;
A patakból sebes folyó,
Mindent, mindent leromboló,

Nohan felétek sírva, búgva
És felzúhog, tajtékot túrva.
Nincsen előtte akadály,
Sötétben behorol a táj...

Az egetverő zuhogásban
Annyi panasz van, annyi vád van.
S hogy elzúgja a vadvakat, —
Reátok rong az áradat.

Reátok rong'os hullámkarja
Bírók testeket megragadja,
Majd szédítő örvénybe vet
És kiszorítja lelkeket...

... Aztán lecsendesül haragja,
A boldogságot elirsítja;
Lelkét búsan bőséjé
S lágyan ringatja — kedvesét.

Farkas Béla.

— A Bajram-ünnep. A mohamedán vallás egyik legnagyobb ünnepe a Bajram, amely a Ramazán hónap után következik. A Ramazán bűthónap, amelyben az iszlam parancsai szerint mindenféle tisztelettel való foglalkozás, sőt még a hadviselés is tilos. A marokkói harok azért szüneteltek most egy hónapig, a szultán és a trónkövetelő csapatai börtönök és csak naplemente után ettek-ittak. Ezekért a nélkülözésekért bőven kárpótolja a mohamedán hívőket a Bajram, amely az izlam legvidámabb ünnepe. Trombitaharsogással, dalolással, lövöldözéssel, kurjongatásokkal üdvözik a nagy nap reggelét. A hét első éjjelt az „Izlam hét szent éjjelének” nevezik. A hatalmas plátánok alatt bódékat ütnék föl, ezekben készítik nagy néptömeg előtt mézből és pisztácia-dióból a török édességeket. A férfiak, nők, gyermekek sürgő-forgó tarka csoportja felett baldaohint képez a sötét lombzatu lák koronája. Az ünneplők mind igen élénk színekbe, kékbe, skarlátba, lilába, sárgába, bíborvörösbe vannak öltözve, csak a szent zörid szín nem látható sehol. A nagy bójt utolsó napján ezzel fogadják egymást:

— Holnap hal meg Ramazan!
Éjjel aztán óriási lármában, zsvijában ezer és ezer torok ordítja:
— Ramazan meghalt!
Reggel korán az utcára tölulnak az ünneplők, a férfiek egymás karjaiba borulnak és megkezdődik a nagy ünnepi mulatozás.

— Három híres muzikusról. A *Revue Bleu* igen érdekes cikket közöl Hugues Imbert tollából, aki Brahmsról írva, a következő apróságot beszéli el: Az ezernyolczszázötvenharmadik évben együtt utazván Reményi Edével, a hírneves magyar hegedűművészszel, megismerkedett Imbert Joachimmal és Liszt Ferencel. A Reményi és Liszt találkozása meglehetősen különös volt és érdekes az elmondása.
— Azt hiszem — mondta Liszt, — hogy önnek nincsen túlságosan sok pénze.
Reményi azt lelelte, hogy valóban alig van már egy pár fillérje.
— Jőjjön Altienburgba, — mondta Liszt — nálam elakhatik, van helyem két emberre is.
— De, mester, nem vagyok egyedül.

— Talán a szolgálja is önnel van?
— Oh nem... egy zseni van velem...
— Egy micsoda? — kérdi Liszt.
Reményi ünnepiesen ismételte:
— Egy zseni!
Aztán elmondta, ki ez a Hamburgból való fiatal Brahms, akit ő a legnagyobb komponistának tart Beethoven óta.
— S az ön zsenijének sincs pénze? — kérdezte Liszt.
— Akárcsak nekem, mester.
— Jól van, hozza hát a zsenijét is Altienburgba, majd meglátjuk.
Estebédnél Liszt elmondta ezt a beszélgetést és *Wittgenstein* hercegnő józúden neveit azon az ünnepélyes hangon, amellyel Reményi a Brahms zsenialításáról szót.
Pedig rá volt nevetni és később maga Liszt Ferenc is belátta, hogy a Reményi Lúde e ragadtatása egyáltalán nem volt tulzot.

+ Amerikai humor.

Előleplelés.

Nell: Mrs. Rittenhouse Speer beszéli, hogy férje semmi sem volt, mikor hozzá ment nőül.
Belle: És most?
Nell: Most? Most Mrs. Rittenhouse Squeer férje

A kegyetlen anya.

Ella: Mama nem akarja, hogy férjhez menjek.
Stella: Mondotta ezt neked?
Ella: Nem, de mindenkinek azt mondja, hogy mikor az én koromban volt, éppen úgy nézett ki, mint most én.

Mindig üzletasszony.

Férfi: Miért nem felelt levelemre, melyben megkértem kezét?
Nő: Nem csatolt hozzá levéljegyet a válasza.

Riporteri tehetség.

Maud: Mindig tudtam, hogy Mabeiből jó riporter lesz. Olyan jó orra van hírek kiszimatolására.
A többi leány: Igen, és olyan jó szája azok cirkulációjára.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A részletű'etek. A magyar műkereskedők küldöttsége *Kammer* Erné országgyűlési képviselő vezetése alatt *Plösz* Sándor igazságügyminiszternél tiszteltgett és átadott neki egy memorandumot, amelyben arra kéri, hogy a tervebe veit részletű'etnyét ne terjeszse ki az irodalom és a művészet termékeire. Az igazságügyminiszter szívesen fogadta a küldöttséget és azzal a biztató ígérettel bocsátotta el, hogy behatárol foglalkozni ezzel a kérdéssel. Azután *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszterhez ment a küldöttség és arra kérte a minisztert, hogy mint a magyar művészi érdekek legőbb öre támogassa a magyar műkereskedők kérését. *Wlassics* megígérte, hogy mint mindig, most is megtesz minden lehetőt a magyar művészet érdekében.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága megalapította a lefolyt 1902. üzletév mérlegét. A nyereség a leírások után 1,453,747-48 K, a mult évinél 82201 K-val nagyobb. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyűlést február 21-ére hívja össze s eléje azt az indítványt terjeszti, hogy a tartalékok megfelelő gyarapítása mellett az osztalék szelvény, úgy mint a mult évben, 77 koronával váltassék be.
Háziipari cikkeknek a külföldön. Az *Országos Iparégyesület* s akosztályai tegnap este *Ghyzey* Béla előkiete alatt látogatott ülést tartottak, melynek tárgya dr. *Földváry* Józsefnek a kereskedelemügyi miniszter brüsszeli szaktudósiójának felolvasása volt a magyar háziipari készítmények külföldi értékesítéséről.
Az Adria hajói. Fiméből telegrafálják: Az *Adria* m. kir. tengerhajózási részvénytársaság gőzösei közül *Kass* tegnapielőtt Valenciából, *Báthory* tegnapielőtt Roubenből, *Jokai* tegnapi Liverpoolból ide indult, *Kolozsár* pedig tegnapielőtt Grinsbybe érkezett.

Szészárak. A kontingens nyereszessé ára *Buda-pestben* 26.50 korona pénzben. 27.50 korona áruban — *Bécsben* a kontingentált készáru 39.40 korona pénzben, 39.80 korona áruban.
Borjувásár. 1903. évi január hó 30-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belöldi 46 borju 467 drb, leölt borju 11 db, bécsi borju — db., — db., növendékmárha 1 darab, bárány 464 darab, leölt bárány 68 darab. Árjegyzések. — Belöldi 46 borju I. rendű 80—92 L-ig, kivételes 93 .., II. rendű 46 borjukért 68—78 L-ig, 1 kilónkint, leölt borju I. r. 94—98 L-ig, II. r. — L-461 — L-ig, kivét. L kilónkint levonás nélkül. Rugott borjukért —

L-ig. Növendékmárha — L-461 — f-ig, I. r. — L-ig, középminőségű — L-ig, alárendelt — L-ig, 1 kilónkint, bárány 46 10—16 k, leölt bárány 7—18 k, kivételesen ár — k-ig páronkint. — A nagyobb felhajtás folytán az árak 6—8 fillérrel kilogrammonkint hanyatlottak.

Sertésüzemválasz. (A székesiővárosi sertés-vásár és közvágóhid intézősége.) Január 30-án. Felhajtás: Zsírsertés, ugyanint Öreg I. rendű 250 kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Hussertés ugyanint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Felhajtás összege 254 darab. Előző napi maradvány 23 darab, összesen 277 darab. Eladatott 877 db. Maradvány 100 db. A vásár irányzata élénk. Az árak változatlanok. — Következő árak jegyzetünk: Zsírsertés: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 100—106 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 99—104 fillérig, selejtezett 92—96 fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 100—106 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 98—106 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 94—102 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussertés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonkint, 60Súlyban.

A budapesti gabonatózsde.

Budapest, január 30.

Vontatott forgalom mellett 14.000 métermássa buza került a forgalomba 5 fillérrel alacsonyabb árakon. Zabban nyugodt volt az irányzat. Rozsban néhány fillérrel estek az árak: Arpában szilárd volt az irányzat. Tengeriblen az irányzat emelkedő volt. Eladatott:

Buza. Tiszavideki: 700 mm. 82-8 k. 8 K. 60 f.; 200 mm. 82-5 k. 8 K. 50 f., 160 mm. 82 k. 8 K. 40 f., 500 mm. 81-5 k. 8 K. 50 f., 500 mm. 81 k. 8 K. 45 f., 260 mm. 81 k. 8 K. 45 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 46 f., 400 mm. 81 k. 8 K. 50 f., 400 mm. 80-5 k. 8 K. 40 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 40 f., 400 mm. 80-6 k. 8 K. 37-5 f., 500 mm. 80-5 k. 8 K. 45 f., 700 mm. 80 k. 8 K. 45 f., 2500 mm. 80 k. 8 K. 40 f., 500 mm. 80 k. 8 K. 47-5 f., 200 mm. 80 k. 8 K. 40 f., 400 mm. 80 k. 8 K. 35 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 35 f., 200 mm. 79-2 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 35 f., 200 mm. 79 k. 8 K. 05 f. felső, sárga, 200 mm. 76-5 k. 7 K. 60 f.

Fejérmegyei: 150 mm. 77 k. 8 K. — f.
Pestmegyei: 200 mm. 82-5 k. 8 K. 47-5 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 30 f., 200 mm. 80-5 k. 8 K. 30 f., 400 mm. 80 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 22-5 f., 350 mm. 78-5 k. 8 K. 10 f., 150 mm. 78-2 k. 8 K. 10 f. sárga, 400 mm. 77 k. 7 K. 95 f. sárga.
Tolnai: 100 mm. 76-5 k. 7 K. 85 f.
Bácskai: 160 mm. 77 k. 8 K. 22-5 f., 100 mm. 76-5 k. 8 K. — f., 100 mm. 76-8 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 74-5 k. 7 K. 90 f.
Bánági: 220 mm. 78-5 k. 8 K. 15 f.
Mind három hónapra.
Rozs: 100 mm. 6 K. 70 f.
Arpa: 700 mm. 6 K. — f.
Zab: 100 mm. 6 K. 50 f., 100 mm. 6 K. 40 f.
Tengeri: 300 mm. 5 K. 75 f.
Lóhere: 25 mm. 72 K. — f.
Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

Típus	Kilós	Kilogramm ára		Kilós	Kilogramm ára	
		K-461	K-47		K-461	K-47
Tiszavideki	70	0,--	0,--	8,20	8,22	
"	77	0,--	0,--	8,20	8,22	
"	78	0,--	0,--	8,30	8,32	
"	79	0,--	0,--	8,30	8,32	
Fehérmegyei	76	7,90	8,00	8,10	8,20	
"	77	7,95	8,05	8,10	8,20	
"	78	8,00	8,10	8,20	8,30	
"	79	8,00	8,10	8,20	8,30	
Pestvidéki	76	7,90	8,00	8,10	8,20	
"	77	7,95	8,05	8,10	8,20	
"	78	8,00	8,10	8,20	8,30	
"	79	8,00	8,10	8,20	8,30	
Bánági	76	7,80	7,90	8,00	8,10	
"	77	7,90	8,00	8,10	8,20	
"	78	7,95	8,05	8,10	8,20	
"	79	8,00	8,10	8,20	8,30	
Bácskai	76	7,80	8,10	8,00	8,10	
"	77	8,00	8,20	8,10	8,20	
"	78	8,10	8,20	8,20	8,30	
"	79	8,10	8,20	8,20	8,30	

Típus	Kilós	Kilogramm ára	
		K-461	K-47
Buza	aj	6,80	6,80
"	aj	6,80	6,80
Arpa	aj	5,70	5,70
"	aj	5,70	5,70
Zab	aj	6,40	6,40
"	aj	6,40	6,40
Tengeri	aj	6,40	6,40
Rozs	aj	10,--	10,50
"	aj	10,--	10,50
Kóles	aj	6,75	6,75

A határidőszület folyamán a következő kérésök történtek:
Áprilisi buza 1903. : 7.63—7.60—7.58—7.59
Áprilisi rozs 1903. : 6.68—6.60

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

A troubadour.

Opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzerzte Verdi.

Személyek:

Lina gróf	Takács	Ines	Pálócyné
Leonora	Vasquezné	Ruiz	Gábor
Azcena	P. Bartoluci	Hirnek	Juhász
Manrico	Prevost	Egy cigány	Szemere
Bernando	Szendrói		

Utána:

Rococo.

Ballet 1 felvonásban.

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

Lady Windermere legyezője.

Színház 4 felvonásban. Irta Wilde Oskar. Fordította Moly Tamás.

Személyek:

Windermere	Mihályfi	Mrs Cowper	Boros
Windermere	Hegyesi	Mrs Erluno	Jászai
Berwick	Helvey	Augustus	Gái
Lady Agatha	Paulay E.	Darlington	Császár
Pyndale	Szaesvayné	Dumby	Horváth
Stutfield	Meszlányi	Graham	Dezso

Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

Loute.

Böhözát 4 felvonásban. Irta: Pierre Veber. Fordította: Helta Jenő.

Személyek:

Dupont	Góth	Echanguettené	Hunyadi
Casillon	Hogedüs	René, leánya	Nógrádi
Francolin	Tanay	Bruné	Makróczyné
Baburon	Szerémy	Chevalainé	R. Rostagni
Bru	Vendrei	Petitboisné	Erdei
Loute	Kertész E.	Marchaisonné	Nikó

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

Bob herceg.

Regényes nagy operett 3 felvonásban. Irta: Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szerz. Huszka J.

Személyek:

A királynő	Krecsányi	Tanócmester	Ujvári
György, fia	Fedák Sári	Tom bátya	Szerdahelyi
Viktória	Dóri	Annie, lánya	Ledofszky
Lancaster	Raskó	Plumpudding	Nyárai
Pompeius	Kovács M.	Gipsy	Kiss M.
Hopmester	Solymosi	Pickvick	Németh

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

Leányok és legények.

Életkép 3 felvonásban. Irta Dörmann Félix. Fordította Gergely István.

Személyek:

Brandné	Sziklai	Hérz Vilmos	Ráthonyi
Mari	Angyal	Wallner Antal	Szomori
Zsófi	Horváth	Rézi	Marosi
Luci	Judik	Pintérmé	Becsykné
Vince	Rátkai	Feri, fana	Tóth
Wengl	Sziklai	Wallorné	Lubrinicz

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

A Quarnero vizeln.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

VÁRSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. január hó 31-én.

Béles Nánán.

Színház 5 felvonásban. Irta Lessing.

Kezdeté 7 óraker.

Horváth Elemér és Bayka Balázs

Művészeti és hangverseny-rendezési irodája

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 37. sz.

Elvállalja egyesületeknek, kaszinóknak, hangversenyek, családoknak háziestélyek rendezését, egy a fővárosban, mint a vidéken. Összeköttesben áll a legelőkelőbb művészekkel, művészekkel és írókkal. Eljár mindenféle művészeti ügyben.

A ki

elegánsan, izléseesen óhajt öltözödni, az forduljon bizalommal az

Angol Királyhoz

BUDAPESTEN, IV. Károly-körut 16.

KLEIN és SCHWARCZ

férfi-, fiu- és gyermekruha nagy áruházához.

Legelőcsőbb áraink:

- Téli kabát 14 frtól feljebb
 - Városi bunda 30 " "
 - Gazdász kabát szőrme béleléssel 16 " "
 - Bőr kabát szőrme béleléssel 25 " "
 - Kamgarn öltöny 12 " "
 - Frack öltöny 32 " "
 - Ferenc József öltöny 22 " "
 - Jaquett öltöny 18 " "
 - Smocking öltöny 20 " "
- Különlegességek fia- és gyermekruhákban.
- Külön mértékosztály.**

HA MÁR

semmiféle kísérlet nem használt próbálja meg a Szapol csúsz- és közszenykenőcsöt. Ára 5 korona utastitással. Kapható a „Magyar király” gyógyszerboltban Bpest, V., Marokkai-u. 2/N.

Minden sorsjegynek nyernie kell.

Vörös kereszt sorsjegy

KAPHATÓ 24 havi részletfizetésre.

Havibefizetés: **1 darab 2 korona.**

Már az első részlet lefizetésén ellenében megkötődöm a sorsjegyek sorozat és számbát tartalmozó részlettel azonnal játékkal.

Huzás március 1-én

30.000 LIRA aranyban.

Fleissig Sándor bankháza Budapest, Erzsébet-körut 2. Ügynekök főosztálynak.

Pécsi tojásalaku köszén.

T szta, pormentes; szépen lángol, parazsa tartós, sugárzó nagy meleglet ad, tehát olcsó. Kísérlet ajánlatos. Dunagőzhajózási-társaság, elárúsító-hivatal Budapest, V., Nádor-utca 6. Telefon 31-69. eszközöletnek.

Magy. kir. államvasutak. Üzletv. Zágráb. 42510. sz. 1902.

Pályázati hirdmény

(hasab tízfifa szállítása iránt.)

A magy. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetője az 1903. évben vonatán szikszélt 4632 m hasabtüzfifa szállítást biztosítani óhajtva, ezen tüzfifa szállítást pályázatot hirdet. A fenti tüzfifa ajánlattevéhez szükséges ajánlati irlapok és pályázati feltételek az összes kereskedelmi és iparkamarkatnál megtekinthetők, míg a 122291/96. sz. általános és a tüzfifa vonatkozó 65485/92. számú különleges szállítási feltételek csak kézpénzfizetés mellett a magy. kir. államvasutak központi nyomtatványtáránál (Budapest, Andrássy ut 73/75. sz.) szerzethetők be, még pedig előbbiek 50, utóbbiak 80 fillért.

A szállítás a fennebb jelzett általános és különleges szállítási feltételek, mekkülönben az alulírott üzletvezető által egyidejűleg kibocsátott pályázati feltételek alapján eszközöndő, mely feltételek alulírott üzletvezetője anyag- és leltárbeszerzési (ld) osztályánál ingyen megszerezethetők, minden üzletvezetőségűnké pedig naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők. A tüzfifa kétarmad részének szállítása 1903. év március hó 25-étől június hó végéig egyenlő havi részletekben eszközöndő, a fennmaradó egyharmad rész pedig felelő részben november hó első felében, felelő részben pedig december hó első felében szállítandó be.

Az ivenkint 1 koronás bélyegjeggyel ellátott ajánlatok ezen külímmelet: „Ajánlat hasabtüzfifa szállítására 42510/902. számhoz” 1903. évi február hó 16-ig déli 12 óráig a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetőségének általános osztálya főnökéhez nyujtandók be, vagy posta útján beküldendők. Bízattépnz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5 százaléka készpénzben vagy állami lottekre alkalmas értékpapírokban 1903. évi február hó 15-éig déli 12 óráig a zágrábi üzletvezetőségé gyűjtőpénztáránál leteendő, esetleg posta útján beküldendő. Az ajánlatok feletti döntés, illetve határozathozatal az ajánlatok felbontásától számítandó 14 nap alatt várható, míg a lotte bízattépnzkek ezen 14 napi határidő után 8 napon belül fognak kiadni. Zágráb, 1903. január 16. A m. k. államvasutak zágrábi üzletv. Utányvmas nem díjazt.

Ideal

irógép asonnal és állandóan látható írással. Re-épitett tizedes tabulátorral „vavavav” munkához, kötségtvétekek, számiák írássáhez. **Legnagyobb áttűző képesség!** Teljesen acélból. Druktákrétekek és spirálrugók teljesen meiláve. Számoló gépek! Prospektus, irásminták küldés a gépeket díjlanul bemutató a vezérképviseletéhez. **SCHOTT H. és DONNATH** Budapest, VII., Erzsébet-körut 1.

20% engedmény Butor

A legfinomabb izléssel kidolgozott szalon-, étterem-, háló-, leány- és uriszoba-berendezések bámulatos nagy választékban rakárunkban írásbeli jótállás mellett eladásra készen állanak. Vidéki megbízások biztosítva eszközöletnek.

SZABÓ FERENC ÉS TÁRSA

Budapest, Kerepesi-ut 12. sz. (Sip-utca sarkán.)

A 10581. számú „Ujtás mechanotherapeutikus készülékek” című, 1897. szept. 4-ről kelt magyar szabadalomra **vevők vagy engedményesek kerestetnek.**

Szíves ajánlatokat „W. S. 8065” jel. alatt Mosso Rudolf, Bécs, I. Seilerstätte 2. torábitt.

AZ ATHENAEUM R.-T. kiadásában megjelent:

Chequerendszer és fejlesztése Magyarországon

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA ÁLTAL A MAGYAR KERESKEDELMELI CSARNOK „SZÉCHENYI”-DÍJÁVAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰ

Írta: **Dr. Halász Sándor.**

— A cheque — és chequerendszer. A cheque és gazdasági jelentősége. A chequeforgalom szervezete. A chequeforgalom fejlődésének feltételei. A chequeforgalom fejlődésének akadályai.

TARTALMA

A chequeforgalom jelen állapota. Továbbá a francia, belga, angol, olasz, svájci, norvégcheque törvények, — valamint a német és osztrák chequeforgalom törvényeinek magyar fordítása.

Ára 5 korona. — KAPHATÓ A KIADÓ — ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.-nál (Budapest, Kerepesi-ut 84.) — és minden könyvkereskedésben is.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató Nagymező-utca 17. **Ismét valami egészen új, nagyhatású műsorszám!** **La SYLPHÉ** klasszikus, excentrikus táncok és még csak néhány napig a januári műsor. Az előadás 8 óraker kezdődik. A tizhétben reggel 5 óráig Vörös Kézek cigányzenekara hangverseny.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este	Lady Windermere legyezője	A doktor ur	Egy görbe nap	Trouville gyöngye	Leányok és legények
	A bűvös vadász	A bor	A kis fészek	Bob herceg	

Székfűtés Magyarországon részére.

A legjobban ajánlt gyümölcsfa- és faiskolák

W. Klenert, Graz

(tulajd. Klenert Vilmos, ezeltűt Klenert és Geiger)

ajánl: gyümölcsfákat minden nemes és formában, nemes gyümölcsöket, vadnócokat és bogys gyümölcsöket, sorfákat, hárszatókat, fülelveket és rózsákat, sövény-növényeket, spárganövényeket stb.

Katalogus ingyen! **VAVAVAVA** Katalogus ingyen!

Férfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányu gyógyszer, melylyel az elgyengült erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki eziránt ir, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyvet postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos csodagyógyszer, mely már ezeket mentett meg, kik fiatalkori kihágások miatt nem betegségekből, sphyliés és elgyengült férfierőben szenvedtek. Ez céből elhatározza az intézet, mindenkinek egy csomag gyógszerrel felvilágosító könyvet együtt ingyen küldeni. E háziszerelel a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalkori kihágások miatt nem betegségekből, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógszerközvetlen hat azon szervekre, melyek erőt szűkítselelnék, és csodálatosan gyógyítja az évek óta tartó betegségeket. Ezek és fiatalok irhatnak a „Stato Medical Institut“-nak alanti címen, honnét nekik a csomag haladéktalanul megküldetik. Az intézet először azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonukról nem hagyhatják el. A próbaküldemény bizonyítja, hogy mily könnyű lehet a veszedelmes bajból otthon is megmenteni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki írhat a gyógszerint bárhonnan is magyarul, mely neki diszkrétion mellett egy gyógszerküldeményt küldetik felvilágosító könyvvel együtt. Irjon azonban, a küldemény oly szépen van csomagolva, hogy tartalmaz senki sem gyanítja. A levelek következőleg címzendők: Stato Medical Institute, 9, Elektrom Building, Fort Wayne, Ind., America és minden levél bérmentesítendő.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAP, PAP, PAP

1 szeszáltható vasgőz 8 db	1 szőf sodrony egybetölti	6.-
1 kiváló matrac	1 lengerifli matrac	4.50
1 rouge paplan	1 afrique	5.-
1 prima	1 lőszőr	12.-
1 eszméri paplan	1 ablak köper függöny	8.-
1 asztal	1 busz	1.50
1 asztal eszmír	1 gyapju	4.50
1 selyem asztal paplan	2 ág, 1 szeszálterítő boursé	5.50
1 fodros selyem aszt. papl.	2 ág, 1 gyapju	12.-
10 vaston paplan lepedő	1 nagy szobaszőnyeg	2.-
1 ág	1 ág	1.50
1 fűzőkötő pótkör	1 ágyletke	0.85
1 gyapju	1 asztali gyapju	1.50
10 pótkör	1 m. 10 fűzőszőnyeg	1.50
10 pótkör	1 m. 10 miniatúr	0.75
1 asztali szőnyeg		7.50

GICHNER JANOS
paplan, matrac és kárpitosáru gyáros, szőnyeg, függöny, vas-
pajon stb. nagy raktár.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.
Arjányoktól kívánára ingyen és bérmentve küldök. Vidéki meg-
rendelések pontosan eszközöltek, nem telési árak közzéte-
nek, vagy a post. visszatér.

Lipótvárosi bank M. SZ.

V., Deák-tér 1. sz. I. em.
Törzsbetétek **800.000 korona.**
Kölcsönállomány **1.100.000 korona.**
Leszámloltja kereskedők és iparosok váltóit.
Előlegeket ad értékpapirokra és közizalagra. Le-
számoltja kereskedők és iparosok nyitit számla-
követéseit a legelőnyösebb feltételek mellett.
Takarékbetéteket 4 1/2%-kal kamatoztat.

FÉRFIAK ÉS NŐKNEK

egmakkasabb helyony és idült folyásúkat befecskendezés
nélküli a legbiztosabb gyógszernek a
„Sanid labdacsook“
használnak. Egy doboz 100 labdacsoval és pontos
használati utasítással 6 korona. Vidéki utasvált mellett dis-
krétion küld a
„Magyar Király“ gyógszertár
Budapest, V., Marokkól-utca 3/a sz. (Erzsébet-tér sarok)



és halhólyag, valódi francia gyártmány, eredeti
párisi csomagolásban! Orvosilag ajánlja, feltétlen
biztos és ártalmatlan! Árak koronákban:
Fülcsonk: 2, 4, 6, 8, 10, 12.
Ered. amerikai ujdonság! „Newerrin“.
Fejűmulhatatlan! Ruganyos! Elvitatálatlanul a
jelenkor legjobb óvszere!?!
Diana-öv (havi kötszer) 8-11 korona. Dusan fel-
szerelt raktár: Irrigatorok, fesskendők, suspensio-
riumokban stb. Női óvszer: „Pessarium oclusum“.
Menziga tanár szerint orvosi rendeltére adatik
ki. Ára 3-5 korona.
Uj! „Auto Vaginal Spray“! a
legbiztosabb és legkényelmesebb
női küllönlegesség. Ára kor. 15.-
Uj!
Figyelemreméltó!! Legújabb cs. és kir. szabad.
Keleti-féle sérvtűkötő pneumatikus gummi- vagy
glicerin töltéssel.
Legújabb képes arjányröket, zárt borítékban,
titoktartás mellett küld:
KELETI J. orvos-sebeszi mű- és
kötszergyár. Alapítva 1878.
Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

Legújabb levelező.

Legújabb levelező, öngyűvöd
és ház. írtak. A közönséges
életben előforduló mindenféle
levelek, meghívások, ajánlatok,
szereződések stb. mintával. Ára
filizse 2 kor., költse 3 kor., 40
fill. Az öszeg előzetes beki-
ldés esetén bérmentve küldetik
meg. Megrendelhető: Lampel
Robert (Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udvari könyvkeres-
kedésében, Budapest, Andrassy
ut 21. szám.
Magy. kir. államvasutak.
Üzletv. Debreczen.
32390. sz. 1902.
Pályázati hirdemény.

A m. kir. államvasutak
Csap és Királyháza állomá-
sán 1903. július hó 1-én
a vasuti vendéglők bérle-
tése lejár; ugyanazon idő-
ponttól számitandó három
évi időtartama ezen ven-
deglők bérletére ezenel
zart ajánlati tárgyalás hir-
detetik.
Az 1 koronás bélyeg-
gel és Ajánlat a m. kir.
államvasutak Csap, illetve
Királyháza állomásán levő
vendéglők üzet bérletére
felirattal ellátott, nemkü-
lönben a kellő okmányok-
kal felszerelt, borítékba
zárt és lepecsételt aján-
latok 1903. évi február
10-én, déli 12 óráig a m.
kir. államvasutak debre-
czeni üzletvezetősége tit-
kári hivatalához posta ut-
ján, tertvényenynyel nyuj-
tandók be; külön-külön
mindegyik vendéglőre,
ugyanazon időpontig bá-
natpénz pedig négyász-
korona készpénzben kil-
dendő be — függetlenül
az ajánlattól — a debre-
czeni üzletvezetőség
gyűjtőpénztárába posta
utján, jelen pályázati hir-
detmény számára való hi-
vatkozással. A vendéglők
bérletére vonatkozó fel-
tetelek nevezett üzlet-
vezetőség III. (forgalmi és
kereskedelmi) osztályá-
ban (Tisza-palota II. em.
25. ajtó) a hivatalos órák
tartama alatt (d. e. 8-12
és d. u. 2-4 óráig) meg-
tekinthetők, mért is az
ajánlattevőkről feltételez-
tetik, hogy azokat ismerik
és magukra nézve egész
terjedelmükben kötelezők-
nek elfogadják.
A feltételektől eltérő,
vagy a kitűzött határidőn
tul beérkezendő ajánlatok
figyelembe vételni nem
fognak.
A m. kir. államvasutak
fenntartják maguknak
azon jogot, hogy a pályá-
zók közül — tekintet nél-
kül a felajánlott bérz-
ség nagyságára — sza-
badon válasszathassanak.
A vendéglők-helyiségek
közül az I/II. oszt. étte-
ren fűtése és világításá-
ról a vendéglős saját költ-
ségén köteles gondoskod-
ni, míg a III. oszt. váró-
és étterem világítási és
fűtési költségét fele rész-
ben a vasutakent, fele
részben pedig a vendé-
glős viseli.
Kelt Debreczen, 1903.
január 10-én.
Az üzletvezetőség.
(Utánnyomás nem díjazt.)

**Izléses és divatos
gyermekbáli és estélyruhák.**
Fiu és gyermek
estélyöltönyök
csakis
**NEUMANN M.
Museum-körút J.**
cs. és kir. udv. ...-nál.

Angol leányka Costümök
Crème és piros blonok
csakis
**NEUMANN M.
Museum-körút I.**
cs. és kir. udv. száll.-nál.

Nincs többé **székrekedés** megszűnteti azt az én
Rektár: Bécs, XVIII., Ledenburg-
gasse 46. Prospectus ingyen. Próba-
kúldetés 12 drb 2 K. bérn. utasváltó.
huss-kalácsom.

UJMI
és halhólyag-küllönlegességek,
ártalmatlan. Roule 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt tucattja, halhó-
lyag 2, valódi francia és angol gyártmány, teljesen
Bites és 2, 4, 5, 6 frt tucattja, Capotes amerizans
2, 8, 4, 5 frt tucattja, párisi szivacs 2, 3, 4, 5, 6 frt
tucattja. Pessarium oclusum frt 1.50-2.00-ig orvosi
rendeltére. Diana-öv havibaj-kötékile 2 frt 50, 3 frt 50
kr. árt darabja.
Magyar Orvosi Múszertárban
Budapest, Kereszt-utca 32. M.
a Rökus-körhöz templomával szemben. — Arjé-
gék ingyen, zárt borítékban.
10 forintnyi bevásárlásnál 20% engedmény.

Férfi és Női
Nemi Betegségeket
ugyszintén
Vér, Bör- és Idegbajokat
valamint
Férfigyengeséget
(Impotentia)
Rendelőintézetében
gyógyít biztos sikerrel a lerövidebb idő alatt, foglal-
kozási zavar nélkül, 26 év óta szerzett orvosi ta-
paszlatok alapján kiváló gyógszereirel általáno-
san elismert szakorvos
Dr. Kajdacsy József
v. cs. és kir. ezredorvos és kör-
házi főorvos
Budapest, IV., Kigyó-utca 5. I. em.
(Klotild-palota.)
Rendel 9-4-ig, este 7-8-ig.
Levelekre díjmentesen válaszol, gyógszerekről
gondoskodik.

MIÉRT SZENVED? mikor önnek a biztos gyógszere a legújabb sebek-
nél is kilitása van és majdnem mindig elkerülheti a
fájdalmas operációt vagy amputációt, ha Thierry A. gyógszerész egyedül valódi
centifolia-kenőcsét
használja, mely a sebek gyógyításában rendkívül jó hatású és, a fájdalomt
nyhításában pedig elérhetetlen. Valódi centifolia-kenőcsé használtatik: a gyermek-
gyógyások mellbajainál, a tejrészletés akadályainál, melkemenyedséknél, vörheny-
nél, mindenféle régi bajnál, nyit sebeknél lábakon és csontokon, sebeknél, sós-
csusz, dagadt lábakkal, sőt csontszánnál is: ütött, szurt, lőtt, vágott és roncsoit
sebeknél; az idegentestek kiválasztásánál, mint íveg- és faszilánk, homok, dara-
tós stb.; mindenféle daganat, kinővés, karbunkulus, uj képződésüket valamint
ráknál, körömmegregnél, körömdagantnál, hólyagnál, menától kibeszedett lábak,
nyíl. Eggett sebek minden nemét, fagyott testrészek, a betegeket fekvéstől erőt sebeit,
a nyakán támadt daganatot, vérdaganatot, fülbajt és a gyermekok sebesedését stb.
Széküldés csak az öszeg előzetes beki-ldés ellenében. 2 tévely csomagolással, postaköltséggel
és szállítólevéllel együtt 3 kor. 50 fillér. Számtalan oltimero bizonyítvány eredetiben meg-
tekinthető. Mindenkit örök hamisítványok védelméül és kérem vizsgálni, hogy minden létezően
a cég: „Orangyal-gyógszertár Thierry (Adolf) Limited Pragra“ bérletve legyen.

Thierry A. gyógsz. balzsama és centifolia-kenőcse.
E két gyógszerében felülmúlhatatlan szer, esohasam romik el, ellenben minál régből les, annál érté-
kesebb és hatáthatóbb, és nem a meleg, sem pedig a hideg nem ér nekik, így tehát az év bármely
szakában küldhető. Majdnem mindig van hatásuk és segítenek, legálább az orvos megérkezéig, ter-
vezesen nem szabad hamisítványokat vagy efféle sokszorosan ajánlt hasonló, de hatálatlan szer-
ket használni, melyekért csak legelőny a pénzt dobjuk ki, hanem maradni csak a mellet a két
regi elismert, jó, olcsó, megbízható, amellott teljesen ártatlan, világhírű szernek, melyeknek minden
császárnál találatának kellene lenni. A hoi a fenti ismertetést végigolvajuk: valóban kapni nem lehet,
csak egyenesen rendelni a címen:
Thierry (Adolf) Limited Orangyal-gyógszertára. Pragra Bohitsch-Sauerbrunn mellett.
Évap. raktár Budapest: Török J. gyógszerész. Zágrábn: Mittobach J. gyógszerész és Bécs-
ben: Brady G. gyógszerésznél.

Magyar Könyvtár Szerkeszti **RADÓ ANTAL.**

A januári számok a következők:

Kiadja: **LAMPEL RÓBERT**
(Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udv. könyvkereskedése.

Egy-egy szám
ára 30 fillér.

Minden füzet egyen-
ként kapható.

Teljes jogzárkét min-
den könyvkereske-
desben kapható.

Az eddig megjelent számok
részletfizetésre is kaphatók.

Megrendelhetők **LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)**
CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN, BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 21. SZÁM.
és minden könyvkereskedésben.

E. T. A. Hoffmann. Coppelia—Antónia. 317.
Két elbeszélés. Fordította Alexander Erzi. A fantasztikus német el-
beszélő két leghíresebb novellája.

Katona Lajos. Szemelvények a — 318—319.
Gesta Romanorumból.
A középkori históriák legérdekesebb gyű-
teménye, mintaszerű kiadásban.

Conan Doyle. Doktor Holmes kalandjai. 320.
Detektív-történetek. Ford. Lándor
Tivadar. A nagy népszerűsüreg verőgött
Holmes-történetek két újabb remeke.

Hoitsy Pál. A csillagok világából. 321.
Kiváló érdekű csillagászati dolgozatok, a
nagy közönség számára.

Molière. Scapin furfangjai. 322.
Vígjáték 3 felv. Ford. Hevesi Sándor.
A francia vígjáték nagymesterének legmu-
latságosabb bohózata, új, teljes fordításban.

DÉLI VASUT.
A háló és közvetlen-kocsik forgalma Budapest d. v. pályá-
udvarról a téli menetrendben. Ervényes 1902. évi
október hó 1-től.

I. II. oszt. hálókocsik. Budapest d. v. Velence (Venezia) között.
Pragerhof—Nabresina-Cormonsan át.

Bpest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2. 10 Budapest d. v. érk. d. e. 9. 53
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 1/4 óra.

I. II. oszt. közvetlen kocsik.
Budapest d. v. Franzensfeste között négy I. oszt. hálöhelylyel.
Pragerhof—Marburgon át.

Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Franzensfestéből indul d. u. 5. 6. 58 p
Franzensfeste érk. d. u. 12. 17 Budapest d. v. érk. reggel 9 óra 55 p
Menettartam: 16 1/4 óra. Menettartam: 16 óra.

I. II. oszt. közvet. kocsik. Bpest d. v. Velence (Venezia) között
Pragerhof—Nabresina-Cormonsan át.

Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2. 10 Budapest d. v. érk. d. e. 9. 55
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 1/4 óra.

Budapest d. v. Abbazia—Fiume között. Pragerhof—St.-Petereu át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Fiume ... ind. este ... 7 óra 52 p
Fiume ... érk. d. e. 9. 38 Budapest d. v. érk. d. e. 9. 55
Menettartam: 13 1/2 óra. Menettartam: 14 óra.

Budapest d. v. Triest között. Pragerhofon át.

Bpest d. v. ind. reggel 8 óra 00 pero Triest ... ind. reg. ... 8 óra 00 p
Triest ... érk. este 9. 00 Budapest d. v. érk. este ... 9. 20
Menettartam: 13 óra. Menettartam: 13 1/4 óra.

Budapest d. v. Pakrác között. Nagy-Kanizsa—Barson át.

Budapest d. v. ind. este 10 óra 00 pero Pakrác ind. d. u. ... 2 óra 50 p
Pakrác ... érk. d. u. 1 óra 20 Budapest d. v. érk. reggel 6. 30
Menettartam: 15 1/2 óra. Menettartam: 15 1/4 óra.

Minden azó egyszerű beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

ÁLLAMTITKARSÁG

A hirdetőkre díjmentesen az felvilágosítást a kiadóhivataltól: József-kört 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyegzőt kell mellékelni. Tudakozásodnak a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Apró hirdetőket képpont iróknakban és eredeti nyelvi feladatokat meg a közelebbi fölkeletben lehet feladni.

Breuer névűek dohányzóeszközök Teréz-kört 46. szám alatt. Deutch Miksa névűek Andrássy-ut 28. Eckstein Bernát hirdetői iroda V. ker. Fűdö-utca 4. szám. Engelmann Mór győzelemgyőztes IV. ker. Kávéház sz. szám. Franke Pál könyvkereskedése IV. ker. Gróf Cziráky-féle palota. Kossuth Lajos-utca. Kigyó-utca. (Köznevelő-utca sarkán).

Fischer J. D. hirdetői iroda I. ker. Gerlicz-utca 1. Goldberger A. V. hirdetői iroda V. ker. Váci-utca 17. szám. Goldner József Andrássy-utca 28. Goldgruber Mór könyvkereskedése II. ker. Fő-utca 17. szám. Haenstein és Vogler hirdetői iroda V. ker. Dorozsma-utca 9. szám. Jambrikovits dohányzóeszközök Kereszt-utca 10. (Táskaport-utca). Kernberg Rozália dohányzóeszközök VIII. ker. Múzeum-kört 14. Leopold Gyula hirdetői iroda VII. ker. Erzsébet-kört 54. I. szám. Mosse Rudolf hirdetői iroda Ferenciek-ter 8. Mezei Antal hirdetői iroda IV. ker. Kéz-utca 9. szám. Nemetsch A. J. hirdetői iroda IV. ker. Pesti-ter 3. szám. Raj Nagel Ottó könyvkereskedése Múzeum-kört 2. sz. (Nemetsch-színház bérház).

Rohonczi Ilona dohányzóeszközök VI. Andrássy-utca 28. szám. Sikráry Samu hirdetői iroda VI. ker. V. körút 38. szám. Sopronyi V. dohánygyár VIII. ker. Kereszt-utca 1. szám. Szántó Mór dohányzóeszközök IV. ker. Kezdom-utca 14. szám. Schwarz József hirdetői iroda V. ker. Marosköz-utca 4. szám. Schönmayr Ferenc dohányzóeszközök Ferenc-kört 22. szám. Schödi Gyula dohányzóeszközök és postagyűjtő-utca V. Liptó-kört 8. Tenczer Gyula hirdetői iroda IV. ker. Szerviz-ter 8. szám. Weitzenfeld Jakab hirdetői iroda Károly-utca 1. Sváb Elíz dohányzóeszközök Nagymező-utca 12. Minden aphrodité, melyet itt este 6 óráig feladnak, már másnap megjelenik a Budapesti Naplóban.

Angenstein Károly bűvész- és szellemi-érdeklődők Barossy-utca 8. helyett át. Erzsébet-kört melett. Alapítványt 1900-ban. 4723. Édes Testvérem. Eppary szerelmis ma, mint fogva tartandó, adatait: egy hét, egy hónap, egy év és még annál valószínűbb szándék és felelősség szerinti: Alig várunk a viszonyok tisztázására. Olaj, csokoládé, forró szőlőleves, csokoládé, utána vörösvirág. Követel bármilyen barba. 14529.

KERESLET. Érettségizett. Az 23 éves fiatal ember, igen felkészült, erélyes, helyben vagy vidékre nevelésnek ajánlható. Azonban a franciák, közelebbi felvilágosított sikeres levezetésért. Kétség nélkül előnyös. Képzés. Budapest főposta rest. Comptoirista. fiatalabb szép irással, ki a magyar és német nyelvben járatos, azonnali felvilágosítást. Gyorsírók előnyben részesülnek. Alánlatokat referenciával. Törököl a kiadóhivataltól tovább. 6459.

Egy első lány. ki a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja és jó magánnyelven van. Jó írással és íglen 10 melleskéréssel azonnali felvilágosítást. Kigyó-utca 6. Klótt-falota I. em. 6459.

Egy közközölköző. mindenkori, ki a német nyelvet is bírja, azonnali felvilágosítást. Kigyó-utca 6. Klótt-falota I. em. 6459.

Egy fiatal mérnök, ki vasúttársaságnál már munkált. Állandó alkalmazást nyújt. Cím a kiadóhivataltól. 14525.

Nagyobb összegű tiszteletdíjat azok annak az urnak, ki engem, vagyis azokat kérték fel. A tiszteletdíjat hivatalnok, pénztárnok, raktárnok, felvilágosító vagy egyéb felsőbb állásúak juttat. Alánlatokat Jövő 60-60-ig jellege alatt a kiadóhivataltól tovább. 6345.

A nyomor üldözése elől menekülni akar szép írása daltalamban, ki munkálkodó eszed. S. VI. Andrássy-utca 7. földszint 4. 4741.

Három-négy szobás lakást keres másra egy, akiknek munkájához felvilágosítást kell adni. Legfontosabb kikötés, hogy az egyik szoba annyira jóval legyen a többi, hogy az egyik szobát nem lehet használni. Gázvezeték nélkülözhetetlen. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Divatársnó. szorg. ügyes. önállóan dolgozó, azonnali felvilágosítást. Rosenburg Béla divatvárosában, Keszthelyben. 6348.

Tanárjelölt. (latin-magyar szakon) instruktor. Alánlatok. Latin nyelvűből VII-VIII. oszt. tanulókat is sikeresen írtak. Cím: 12. Ulló-utca 11. 4990.

Hirdetmény. Egy előbbi francia nő, francia eredetű vagy schweizeri születésű, azonnali magyar, vagy németül is beszél, nagyok gyermekek mellé keresetköt. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Cím: 16. 4743 lakás. 4716.

Borsepró folyékony és parított, csak nagyobb mennyiségben, bármely állomáson megvásárolható. Keresetköt. Alánlatokat kér. Kias S. Dobány-utca. 25.

Keresünk szépen burkolított szobát a VII. kerület belső területén 16-18 frutt keresetű urival. Alánlatok. M. F. W. Wessely-utca. 4. 1. 7.

Egy fiatal vas- és fűszer kereskedő segéd felvilágosítást. Wilhelm Károly-nál. Marosköz-utca 14. 4653.

Olvasunk a „Kereskedelmi Alkalmazott” c. társadalmi és közgazdasági szaksajtó, a kereskedelmi alkalmazott érdekeit legelőnyösebb szociológiai, díjazott Alánlatokéval és előzetes: ár: Megyédre 1 korona. Férre 2 kor. egy évre 4 korona. Megjelenik havonta kétszer. Kiadóhivataltól VI. Andrássy-ut 13. I. em. 1489.

Czinkotán az Iona-telepen, csinosan és szolidan épült családi ház 600 négyzetméter területtel, víz- és gázvezetékekkel, kerttel, szép és szép beépítve, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Telek eladó Szent-Mihály, a legcsinosabb helyen, a termelt, valamint 330 négyzetméter területtel, négyzetméter 10 koronáért, kézzel készített, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Telek Kásperten az Uló-ut legelőnyösebb részén 2095 négyzetméter területtel, víz- és gázvezetékekkel, kerttel, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Szállodal ház a főváros közelében, kiválóan és szép, a legcsinosabb helyen, a termelt, valamint 330 négyzetméter területtel, négyzetméter 10 koronáért, kézzel készített, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Kávémérés a főváros igen élénk forgalmú helyén, csinosan berendezve, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Ujpesten ház a fővárosban, csinosan és szolidan épült, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Körházban a négy és öt szobás gyermekmellem nyomorom. Ewedenko és a 6 emeletes, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

KINÁLAT. Gazdaszónak magányos orhoz, családhoz, anyatalan gyermekekhez, betegeskedő ur, urné gondozására és szociológiai szociológiai felvilágosítást. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Egy földszintes szobák szabad házban eladó. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Igen csinos és kényelmes szobák teljesen külön bejárattal január 15-re előzőn kiadók. Sándor-utca 30/B. I. em. 13.

Szólókarok eladók. 600.000 db 6/8 és 7/8 uk előzőn kiadók. Sándor-utca 30/B. I. em. 13.

Intelligens gyermekeknek izraeli családok jelölésű előzetes: ár: Megyédre 1 korona. Férre 2 kor. egy évre 4 korona. Megjelenik havonta kétszer. Kiadóhivataltól VI. Andrássy-ut 13. I. em. 1489.

Singer-varrógépekkel meglátogatott árban bedi 1 forint. Sándor-utca 30/B. I. em. 13.

Csinosan burkolított fűrészes, kényelmes szoba azonnali előzőn kiadók. Erzsébet-kört 13. földszint 3. 6448.

Szabóné ügyes, a legcsinosabb helyen, a termelt, valamint 330 négyzetméter területtel, négyzetméter 10 koronáért, kézzel készített, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Vérpiros fajnaranas. Vörösből és sárga fű, vidékre vagy helyben, 5 kilós postaközpont. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Eladó olcsón a fővárosi főterületen, csinosan és szolidan épült, sőt a ház áll 5 szoba, külön, nagy veranda árbból, eladásra 4000 ft, melynek leveleket rajta maradt. Bővebbet Niemetz Gyula ingatlan-kereskedő irodájánál, Rókk Szilárd-utca 22.

Előszobakerék. előszobát, konyhaközele, ingatlan-kereskedő, Kias S. Dobány-utca 25.

Ebéd-előszobák. előszobát, konyhaközele, ingatlan-kereskedő, Kias S. Dobány-utca 25.

Kerékpár javításokat, zománcos és nikelészeket, igen olcsón az azonnali felvilágosítást. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

gadzagon felszerelt optikai raktárat nagyban eladásra a legelőnyösebb gyári árak mellett, valamint a legelőnyösebb részben berendezett.

üvegcsiszoló műhelyemet továbbá minden a látászési szakra vázó cikketek és javításokat, valamint orvosi rendelés után készített szemüvegcsiszoló és pontos szűrésű. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Láng Jakab és fia kerékpár nagy rakára Budapest. József-kört 41. földszint Rottenbüchler-ut. Saját szakértői javító műhelyek.

Pénzkölcsön sorsjegyekre és értékpapírokra. Mashol zálogban lévő papírokra. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Legjobb minőségű Butorok. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Fényképek elegáns kivitelben, igen jutányos áron. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

CSIZ ezidő szerint legelőnyösebb Bud-Ér. József-kört 42. számú földszintű üzlet.

ENZT SORSJEGYEKRE ÉRTÉKPAPÍROKRA (visszatérhető tét- és sorsjegyekre) Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Nagy Magyarország A magyar történet jövő százada Irta HOITSY PÁL. Ára I kor. 60 fillér.

gadzagon felszerelt optikai raktárat nagyban eladásra a legelőnyösebb gyári árak mellett, valamint a legelőnyösebb részben berendezett.

üvegcsiszoló műhelyemet továbbá minden a látászési szakra vázó cikketek és javításokat, valamint orvosi rendelés után készített szemüvegcsiszoló és pontos szűrésű. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Láng Jakab és fia kerékpár nagy rakára Budapest. József-kört 41. földszint Rottenbüchler-ut. Saját szakértői javító műhelyek.

Pénzkölcsön sorsjegyekre és értékpapírokra. Mashol zálogban lévő papírokra. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Legjobb minőségű Butorok. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Fényképek elegáns kivitelben, igen jutányos áron. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

CSIZ ezidő szerint legelőnyösebb Bud-Ér. József-kört 42. számú földszintű üzlet.

ENZT SORSJEGYEKRE ÉRTÉKPAPÍROKRA (visszatérhető tét- és sorsjegyekre) Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Nagy Magyarország A magyar történet jövő százada Irta HOITSY PÁL. Ára I kor. 60 fillér.

gadzagon felszerelt optikai raktárat nagyban eladásra a legelőnyösebb gyári árak mellett, valamint a legelőnyösebb részben berendezett.

üvegcsiszoló műhelyemet továbbá minden a látászési szakra vázó cikketek és javításokat, valamint orvosi rendelés után készített szemüvegcsiszoló és pontos szűrésű. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Láng Jakab és fia kerékpár nagy rakára Budapest. József-kört 41. földszint Rottenbüchler-ut. Saját szakértői javító műhelyek.

Pénzkölcsön sorsjegyekre és értékpapírokra. Mashol zálogban lévő papírokra. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Legjobb minőségű Butorok. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

Fényképek elegáns kivitelben, igen jutányos áron. Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.

CSIZ ezidő szerint legelőnyösebb Bud-Ér. József-kört 42. számú földszintű üzlet.

ENZT SORSJEGYEKRE ÉRTÉKPAPÍROKRA (visszatérhető tét- és sorsjegyekre) Alánlatokat a bár megjelölésű a kiadóhivataltól. Csomó-cím. 4730.